

Spørsmål til Skole-Norge høsten 2016

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere

Cay Gjerustad
Erica Waagene
Roger André Federici

Rapport 2016:46

NIFU

Spørsmål til Skole-Norge høsten 2016

Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere

Cay Gjerustad
Erica Waagene
Roger André Federici

Rapport 2016:46

Rapport 2016:46

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 12820308

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, 0135 Oslo

Trykk Link Grafisk

Bilddesign Cathrine Årving
Foto Shutterstock

ISBN 978-82-327-0250-3
ISSN 1892-2597 (online)

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en fireårig rammeavtale for 2013 – 2016 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårslige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligge nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen som ble gjennomført høsten 2016 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt 12 ulike temaer. Rapporten er i første rekke en tabellrapport der det bare i liten grad har vært rom for mer inngående analyser. Rapporten inneholder til sammen 67 tabeller og 28 figurer. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer er Cay Gjerustad. Han har skrevet rapporten i samarbeid med Erica Waagene og Roger André Federici. Elisabeth Hovdhaugen har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Thorleif Orre.

Vi takker 511 grunnskoler, 91 videregående skoler, 16 fylkeskommuner og 99 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15. januar 2017

Sveinung Skule

Direktør

Roger André Federici

Forskningsleder

Innhold

1	Innledning	7
2	Beskrivelse av utvalg og gjennomføring	8
2.1	Kommuneutvalget: 66 prosent deltakelse og noen skjevheter	8
2.2	Grunnskoleutvalget: 56 prosent deltakelse og små skjevheter.....	10
2.3	Videregåendeutvalget: 67 prosent deltakelse og noen skjevheter	13
2.4	Gjennomføring av undersøkelsene.....	15
3	Kartleggingsverktøy for minoritetsspråklige	17
3.1	Kartlegging i forbindelse med vedtak om særskilt språkopplæring.....	17
3.2	Hvilke kartleggingsverktøy brukes?	20
3.2.1	Språkkompetanse i grunnleggende norsk.....	21
3.3	Hva er kartleggingsverktøyene egnet til å kartlegge?	22
3.4	Når blir kartleggingsprøvene brukt?.....	25
3.5	Behov for støtte og veiledning i forbindelse med kartleggingsprøvene.....	26
3.6	Oppsummering.....	29
4	FYR – yrkesretting og relevans i fellesfagene.....	31
4.1	Økning i deltakelse på nasjonale samlinger	31
4.2	Høy grad av tilrettelegging for pedagogisk samarbeid	32
4.3	Lærerne bruker i stor grad eksempler fra programfagene i undervisningen	35
4.4	Oppsummering.....	37
5	Tverretattlig og tverrfaglig samarbeid.....	39
5.1	Elevers behov for koordinerte tjenester	39
5.2	Skolens samarbeid med ulike fagmiljøer	40
5.3	Mange skoler har formaliserte samarbeidsavtaler	42
5.4	Hvilke etater inngår i de formaliserte samarbeidsavtalene?	43
5.5	Klarlagte oppgaver i de formaliserte avtalene	45
5.6	Samarbeidsavtalene følges nokså godt opp i praksis	46
5.7	Mange har felles rutiner for bruk av taushetsreglementet	46
5.8	Oppsummering.....	47
6	Samfunnsikkerhet og beredskap – forebygging av alvorlige skolehendelser	49
6.1	Om beredskapsplaner og øvelser.....	49
6.2	Samarbeidet med politiet oppleves som godt	57
6.3	Om veiledningen	58
6.4	Oppsummering.....	60
7	Skolehelsetjenesten	62
7.1	De fleste skoler har arenaer for dialog og samarbeid.....	62
7.2	Skolehelsetjenestens tilbud tilfredsstiller delvis skolens reelle behov	64
7.3	Skolehelsetjenestens tilbud tilfredsstiller delvis elevenes reelle behov	66
7.4	Fortsatt mye støtte og veiledning fra skolehelsetjenesten	68
7.5	Lærernes bruk av skolehelsetjenestens kompetanse	69
7.6	Faglig kompetanse i skolehelsetjenesten	71
7.7	Oppsummering.....	72
8	Læreplanen som styringsdokument	74
1.1	Arbeid med lokalt læreplanarbeid er delegert til skolene.....	74
1.2	Årlige og halvårlege prosesser knyttet til lokalt arbeid med læreplaner	78
8.1	Nasjonale prøver og kartleggingsprøver viktige i arbeidet med lokal oppfølging	81
1.3	Skolene bruker mye fellestid på diskusjoner om vurderingspraksis.....	83
1.4	Oppsummering.....	83
9	Nasjonale sentre – kjennskap og brukertilfredshet.....	85
9.1	Variasjon i hvor mange som bruker de ulike sentrene	86
9.2	Store skoler og kommuner bruker sentrene mest	88
9.3	Flere formål for kontakten med sentrene	90
9.4	Tilfredshet med det sentrene leverer	91

9.5	Andelen som ikke bruker nettstedene er uforandret.....	93
9.6	En av tre skoler kontaktet av minst ett senter.....	94
9.7	Oppsummering.....	96
Referanser		98
Vedlegg.....		99

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoler og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Vårens undersøkelse er den femtende i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: grunnskoler, videregående skoler, kommuner og fylkeskommuner. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen høsten 2016 ble gjennomført i perioden 29. september til 15. november.

Antallet temaer som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt sju tema inngikk i høstens undersøkelse. Temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten.

Tabell 1.1: Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer høsten 2016.

Tema	Grunn- skoler	Videre- gående	Kommuner	Fylkes- kommuner
Kartleggingsverktøy for minoritetsspråklige	x	x	x	x
FYR – yrkesretting og relevans i fellesfagene		x		
Tverretatlig og tverrfaglig samarbeid	x	x	x	x
Samfunnssikkerhet og beredskap – forebygging av alvorlige hendelser	x	x		
Skolehelsetjenesten	x	x		
Læreplan som styringsdokument	x	x	x	x
Nasjonale sentre – kjennskap og brukertilfredshet	x	x	x	x

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

For å redusere belastningen på sektoren er Utdanningsdirektoratets spørringer organisert som en utvalgsundersøkelse. Det innebærer at det er laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoler og skoleeiere ikke kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket fra dette er *fylkeskommunene* og *ti større kommuner*, som deltar i undersøkelsen hver gang.

Det er laget tre sammenliknbare *kommuneutvalg*, og de 429 kommunene¹ er fordelt på disse utvalgene. *Grunnskoleutvalgene* er laget på tilsvarende måte, slik at grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med en tredjedel i hvert utvalg.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. en tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene.

Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det har vært mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstillende de samme kriteriene, er det trukket tilfeldig. I praksis har slik tilfeldig trekking bare vært aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, men der bare en tredjedel av grunnskolene er med, er utvalget av skoler trukket tilfeldig.

16 av 19 fylkeskommuner har besvart undersøkelsen høsten 2016.

2.1 Kommuneutvalget: 66 prosent deltakelse og noen skjevheter

Totalt 149 kommuner inngikk i høsten kommuneutvalg. Tabell 2.1 viser hvordan utvalget var sammensatt fylkesvis og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Kategorien *Godkjent* refererer til antallet besvarelser hvor minst halvparten av spørsmålene er besvart.

I alt 99 av de 149 inviterte kommunene deltok i undersøkelsen, noe som gir en deltakelse på 66 prosent. Blant de 50 kommunene som ikke deltok i undersøkelsen var det 9 som åpnet undersøkelsen, men svarte på for få spørsmål til at besvarelsen kunne godkjennes. De resterende 41 kommunene som ikke deltok har ikke åpnet undersøkelsen. Syv av kommunene som ikke har svart ga beskjed om at de ikke ønsket eller hadde tid til å delta.

---

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms fylke.

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

Tabell 2.1: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av kommuner fordelt etter fylke.

	Populasjon	Utvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Akershus	22	8	2	0	6	75,0
Aust-Agder	15	5	1	1	3	60,0
Buskerud	21	9	3	1	5	55,6
Finnmark	19	5	0	2	3	60,0
Hedmark	22	6	1	1	4	66,7
Hordaland	33	12	2	0	10	83,3
Møre og Romsdal	36	13	5	1	7	53,8
Nord-Trøndelag	23	7	2	1	4	57,1
Nordland	44	15	6	0	9	60,0
Oppland	26	9	1	1	7	77,8
Oslo	1	1	0	0	1	100,0
Rogaland	26	9	5	0	4	44,4
Sogn og Fjordane	26	8	2	0	6	75,0
Sør-Trøndelag	25	9	2	0	7	77,8
Telemark	18	6	1	0	5	83,3
Troms*	25	10	4	1	5	50,0
Vest-Agder	15	5	1	0	4	80,0
Vestfold	14	5	1	0	4	80,0
Østfold	18	7	2	0	5	71,4
Total	429	149	41	9	99	66,4

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene. Når vi ser bort fra Oslo, som består av kun en kommune, er det ingen fylker der alle kommunene har deltatt. Imidlertid er det flere fylker hvor det kun mangler en eller to kommuner for å ha full deltakelse. Oppslutningen er svakest i Rogaland, hvor under halvparten av kommunene deltok.

Tabell 2.2: Svarprosent for kommuner etter landsdel³ og innbyggertall. N = 99.

	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	0	0	78	78
Øst-Norge	58	79	73	71
Sør- og Vest-Norge	56	79	59	65
Midt- og Nord-Norge	58	75	50	61
Total	57	78	64	66

Tabell 2.2 viser at svarprosenten varierer etter kommunestørrelse og landsdel. Deltakelsen er høyest i de mellomstore kommunene, og høyere i Oslo og Akershus og Øst-Norge enn i de andre landsdelene.

³ De ulike landsdelene består av følgende fylker:

Oslo og Akershus: Oslo og Akershus

Øst-Norge: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark

Sør- og Vestlandet: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal

Midt- og Nord-Norge: Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

Tabell 2.3: Sammensetning av nettoutvalget av kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenliknet med populasjonen av kommuner (i parentes). Totalprosent.

	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Alle %
Oslo og Akershus	0,0 (0,2)	0,0 (0,2)	7,1 (4,9)	7,1 (5,4)
Øst-Norge	7,1 (6,8)	15,2 (12,4)	8,1 (8,6)	30,3 (27,7)
Sør- og Vestlandet	9,1 (12,1)	15,2 (14,9)	10,1 (8,2)	34,3 (35,2)
Midt- og Nord-Norge	15,2 (17,9)	9,1 (8,9)	4,0 (4,9)	28,3 (31,7)
Alle	31,3 (37,1)	39,4 (36,4)	29,3 (26,6)	100 %

Tabell 2.3 viser landsdel og folketall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettoutvalget) sammenliknet med alle kommuner i Norge (populasjonen). Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker fra det vi finner i populasjonen av kommuner. Tabellen viser at små kommuner er underrepresentert, mens det er en viss overrepresentasjon av store og mellomstore kommuner. Det er også en svak overrepresentasjon av kommuner fra Øst-Norge og en tilsvarende underrepresentasjon av kommuner fra Midt- og Nord-Norge.

Fordelingen av kommuner på landsdeler avviker noe fra det vi finner i populasjonen av kommuner. Forskjellene mellom nettoutvalget og populasjonen er imidlertid ikke store, og det er rimelig å forvente at undersøkelsen gjenspeiler variasjoner mellom kommuner på en akseptabel måte.

2.2 Grunnskoleutvalget: 56 prosent deltakelse og små skjevheter

I alt 920 grunnskoler ble invitert til å være med i undersøkelsen høsten 2016. Utvalget er hentet fra en populasjon på 2770 ordinære grunnskoler. Populasjonen inkluderer ikke følgende typer skoler:

- Skoler for elever med spesielle behov
- Skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler
- Skoler med svært få elever, det vil si tre eller færre

Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante. Skolene har derfor ikke vært med i de siste undersøkelsene.

Tabell 2.4: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av grunnskoler fordelt etter fylke.

	Populasjon	Utvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Akershus	242	81	30	8	43	53,1
Aust-Agder	67	24	11	2	11	45,8
Buskerud	136	45	12	4	29	64,4
Finnmark	76	26	12	0	14	53,8
Hedmark	125	46	23	2	21	45,7
Hordaland	292	98	34	13	51	52,0
Møre og Romsdal	201	66	29	8	29	43,9
Nord-Trøndelag	100	29	7	3	19	65,5
Nordland	204	62	24	7	31	50,0
Oppland	126	41	15	4	22	53,7
Oslo	143	48	10	4	34	70,8
Rogaland	231	73	26	4	43	58,9
Sogn og Fjordane	110	39	16	1	22	56,4
Sør-Trøndelag	153	50	11	0	39	78,0
Telemark	102	36	19	0	17	47,2
Troms	129	45	22	5	18	40,0
Vest-Agder	102	34	17	3	14	41,2
Vestfold	110	36	7	3	26	72,2
Østfold	121	41	11	2	28	68,3
Total	2770	920	336	73	511	55,5

*Inkludert Svalbard.

73 skoler har åpnet undersøkelsen, men ikke svart på nok spørsmål til at undersøkelsen kan godkjennes. Ytterligere 336 har ikke åpnet eller svart på undersøkelsen. Blant skolene som ikke har svart var det 25 som ga beskjed om at de ikke ønsket å delta. For lite tid, sykdom og for mange andre undersøkelser ble i mange tilfeller oppgitt som årsaker til at de ikke kunne være med.

I alt 511 besvarelser regnes som godkjente. Det vil si at over halvparten av spørsmålene er besvart. Det tilsvarer en deltakelse på 56 prosent. Den høyeste deltakelsen finner vi Sør-Trøndelag, der 78 prosent av skolelederne har svart.

Tabell 2.5: Svarprosent for grunnskoler etter landsdel, skoletype og skolestørrelse.

Landsdel og skoleslag	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	62	47	59	60
Østlandet	56	67	60	58
Sør- og Vestlandet	45	67	53	51
Midt- og Nord-Norge	63	46	69	57
Total	54	57	59	56

Landsdel og skolestørrelse	Under 100	100 - 299	300 og over	Total
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	33	63	60	60
Østlandet	54	57	63	58
Sør- og Vestlandet	57	49	48	51
Midt- og Nord-Norge	45	64	69	57
Total	52	56	58	56

Tabell 2.5 viser at svarprosenten varierer noe etter skoletype. Barneskoler har lavere deltakelse enn 1-10 skoler og ungdomsskoler. Forskjellene er imidlertid svært små. Videre varierer deltakelsen noe etter landsdel: den er lavere på Sør- og Vestlandet enn i de andre landsdelene. Aller høyest svarprosent finner vi blant ungdomsskoler i Midt- og Nord-Norge (69 prosent). Det er også noe variasjon etter antall elever ved skolen, der de største skolene deltar i større grad enn de mellomstore.

Tabell 2.6: Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter geografi og trinn, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Alle
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	10,4 (8,7)	1,4 (1,9)	3,3 (3,3)	15,1 (13,9)
Østlandet	18,0 (16,6)	3,9 (3,9)	6,1 (5,5)	28,0 (26,0)
Sør- og Vestlandet	17,8 (22,4)	9,4 (7,8)	6,1 (6,0)	33,3 (36,2)
Midt- og Nord-Norge	12,5 (11,1)	7,6 (9,9)	3,5 (2,9)	23,7 (23,9)
Alle	58,7 (58,8)	22,3 (23,5)	19,0 (17,7)	100,0

Tabell 2.7: Sammensetning av nettoutvalget av grunnskoler etter landsdel og elevtall, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler (i parentes). Totalprosent.

	Under 100	100 - 299	300 og mer	Alle
	%	%	%	%
Oslo og Akershus	0,4 (0,7)	4,9 (4,1)	9,8 (9,1)	15,1 (13,9)
Østlandet	5,5 (5,7)	11,9 (13,2)	10,6 (7,0)	28,0 (26,0)
Sør- og Vestlandet	10,8 (11,1)	12,9 (15,2)	9,6 (9,9)	33,3 (36,2)
Midt- og Nord-Norge	7,6 (11,2)	11,4 (8,3)	4,7 (4,4)	23,7 (23,9)
Alle	24,3 (28,7)	41,1 (40,8)	34,6 (30,5)	100,0

Tabellene 2.6 og 2.7 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter geografi, skoleslag og skolestørrelse sammenliknet med

populasjonen av grunnskoler. Det er noen forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen. Disse er imidlertid ikke store, og utvalget ser ut til å representere populasjonen på en god måte. De minste skolene er noe underrepresentert, mens de største er svakt overrepresentert. Videre er andelen skoler fra Sør- og Vestlandet lavere i nettoutvalget enn i populasjonen, mens andelen skoler fra Oslo og Akershus og Østlandet er svakt høyere i nettoutvalget enn i populasjonen. Når det gjelder skoleslag er fordelingen blant skolene som har deltatt er å si identisk med fordelingen i populasjonen.

Vi har også sett på om driftsansvar og målform har hatt noen betydning for svarprosenten i undersøkelsen og nettoutvalgets representativitet i forhold til populasjonen av skoler. Av grunnskolene i nettoutvalget er 8,2 prosent private, mot 7,1 prosent i bruttoutvalget og 6,9 prosent i populasjonen. Andelen private skoler i nettoutvalget ligger altså tett opptil andelen i populasjonen og bruttoutvalget. Mens 22,1 prosent av skolene i bruttoutvalget og 21,4 prosent av populasjonen av grunnskoler har nynorsk som målform, gjelder dette 18,8 prosent av skolene som har besvart undersøkelsen. Det vil si at skoler med nynorsk er svakt underrepresentert i undersøkelsen.

2.3 Videregåendeutvalget: 67 prosent deltakelse og noen skjevheter

130 videregående skoler var med i utvalget høsten 2016. Utvalget av videregående skoler er hentet fra populasjonen på 392 skoler. Det er utfordrende å følge med på hvilke videregående skoler som finnes i Norge. Skoler legges ned, nye opprettes og eksisterende skoler slås sammen til større enheter. Populasjonene og utvalgene er konstruert på bakgrunn av diverse registre og søk på skolers hjemmesider.

Tabell 2.6: Populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg av videregående skoler fordelt etter fylke.

	Populasjon	Utvalg	Ikke svart	Ikke godkjent	Godkjent	Godkjent %
Akershus	36	12	6	0	6	50,0
Aust-Agder	9	4	0	0	4	100,0
Buskerud	18	7	1	0	6	85,7
Finnmark	11	4	0	1	3	75,0
Hedmark	17	6	1	1	4	66,7
Hordaland	50	17	2	1	14	82,4
Møre og Romsdal	27	7	1	0	6	85,7
Nord-Trøndelag	13	4	0	0	4	100,0
Nordland	17	5	3	0	2	40,0
Oppland	11	3	1	0	2	66,7
Oslo	31	11	2	2	7	63,6
Rogaland	35	12	3	3	6	50,0
Sogn og Fjordane	13	4	0	0	4	100,0
Sør-Trøndelag	26	8	0	0	8	100,0
Telemark	13	4	0	1	3	75,0
Troms*	16	5	2	0	3	60,0
Vest-Agder	16	7	3	1	3	42,9
Vestfold	14	4	3	0	1	25,0
Østfold	19	6	0	1	5	83,3
Total	392	130	28	11	91	70,0

*Inkludert Svalbard.

I alt kunne besvarelser fra 91 skoler godkjennes. Det tilsvarer en deltakelse på 70 prosent. 39 skoler har ikke svart på undersøkelsen, eller ikke svart på nok spørsmål til at den kunne godkjennes. Seks av disse skolene ga beskjed om at de ikke ønsket å delta i undersøkelsen.

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene. Deltakelsen er høy i mange av fylkene. I Aust-Agder, Nord-Trøndelag, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag har alle videregående skolene deltatt. Vestfold, hvor en av fire videregående skoler svarte på undersøkelsen, har lavest deltakelse.

Tabell 2.7: Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og elevtall, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Under 250 %	250 - 599 %	600 og over %	Alle %
Oslo og Akershus	0,0 (1,8)	4,4 (6,4)	9,9 (8,9)	14,3 (17,1)
Østlandet	12,1 (6,9)	3,3 (7,9)	7,7 (8,7)	23,1 (23,5)
Sør- og Vestlandet	11,0 (11,7)	16,5 (16,1)	13,2 (10,5)	40,7 (38,3)
Midt- og Nord-Norge	7,7 (7,7)	5,5 (8,2)	8,8 (5,4)	22,0 (21,2)
Alle	30,8 (28,1)	29,7 (38,5)	39,6 (33,4)	100,0

Sammensetningen av nettoutvalget avviker noe fra populasjonen når det gjelder skolestørrelse og landsdel (tabell 2.9). De mellomstore skolene er underrepresentert, mens de store er overrepresentert. Den totale fordelingen mellom landsdelene ligger relativt nærme fordelingen i populasjonen, selv om videregående skoler fra Oslo og Akershus er svakt underrepresentert og skoler fra Sør- og Vestlandet er svakt overrepresentert.

Tabell 2.8: Sammensetning av nettoutvalget av videregående skoler etter geografi og skoleslag, sammenliknet med populasjonen av videregående skoler (i parentes). Totalprosent.

	Studie- spesialiserende %	Kombinert %	Yrkesfaglig %	Alle %
Oslo og Akershus	0,0 (4,6)	14,3 (12,0)	0,0 (0,5)	14,3 (17,1)
Østlandet	9,9 (4,3)	13,2 (18,4)	0,0 (0,8)	23,1 (23,5)
Sør- og Vestlandet	7,7 (8,2)	27,5 (24,7)	5,5 (5,4)	40,7 (38,3)
Midt- og Nord-Norge	2,2 (2,0)	19,8 (18,4)	0,0 (0,8)	22,0 (21,2)
Total	19,8 (19,1)	74,7 (73,5)	5,5 (7,4)	100,0

Tabell 2.10 viser at de tre ulike typene videregående skoler er godt representert i nettoutvalget, riktignok med en svak underrepresentasjon av rene yrkesfaglige skoler. Ytterligere analyser viser at 17,6 prosent av de videregående skolene i nettoutvalget er private, mot 17,7 prosent i bruttoutvalget og 19,4 prosent i populasjonen. Det vil si at fordelingen i nettoutvalget ikke avviker vesentlig fra det vi finner i populasjonen.

2.4 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 29. september til 15. november 2016. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Det ble gitt i alt syv påminnelser om undersøkelsen. Deltakelsen er på linje med det som har vært vanlig de siste årene. Tatt i betraktning at undersøkelsen er et ledd i styrkingen og styringen av skoler og skoleeiere hadde det vært ønskelig med høyere deltakelse. Selv om representativiteten er god for mange av gruppene ville høyere deltakelse gjort funnene sikrere.

Spørreskjemaet er utarbeidet i samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU.

Utdanningsdirektoratet laget det første utkastet. NIFU har kommet med forslag til forbedringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiverne selv bestemme innholdet i spørsmålene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, også tilsendt en lenke til en pdf-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, kan det ha vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere personer i arbeidet med å besvare undersøkelsen. Dette gjelder trolig særlig i fylker og kommuner, men kan også være aktuelt på skoler. Vi har ikke fått noen henvendelser fra respondentene om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

For å få mer kunnskap om belastningen på respondentene, har vi bedt dem om å oppgi hvem som har besvart undersøkelsen.

Tabell 2.11: Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar er mulig.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Rektor	94	91	95	82	92
Assisterende rektor	4	2	2	13	4
Inspektør	3	4	3	3	3
Avdelingsleder	1	4	2	9	3
Andre	1	2	1	5	2
N	300	114	97	91	602

Ved grunnskolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene var rektor involvert i 82 prosent av tilfellene. Her spiller assisterende rektor en større rolle enn ved grunnskolene. Fordelingen avviker lite fra hva vi har funnet ved tidligere undersøkelser. Skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ. Det at summen overstiger 100 ved alle skoleslagene betyr at flere enn en person har vært involvert ved enkelte skoler.

To prosent har krysset av for kategorien andre. Deres svar på et åpent spørsmål viser at i denne gruppen finner vi stort sett andre ledere enn rektor (teamleder, pedagogisk leder og administrasjonsleder) og personer med spesialfunksjoner (helsesøster, spes-ped koordinator og pedagogiske rådgiver).

Tabell 2.12: Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar er mulig.

	Kommune Antall	Fylkeskommune Antall
Rådmann, assisterende rådmann og lignende	5	0
Skolefaglig ansvarlig (fylkesutdanningssjef, assisterende fylkesutdanningssjef, utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole, kommunalsjef for utdanning og lignende)	84	10
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	5	10
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, sekretær og lignende)	9	6
Annen funksjon. Spesifiser.	1	0

I kommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen. Skolefaglig ansvarlig har også svart i mange av fylkeskommunene, i tillegg til seksjonsledere. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere som er med, noe som betyr at flere enn en person er involvert i noen av kommunene/fylkeskommunene.

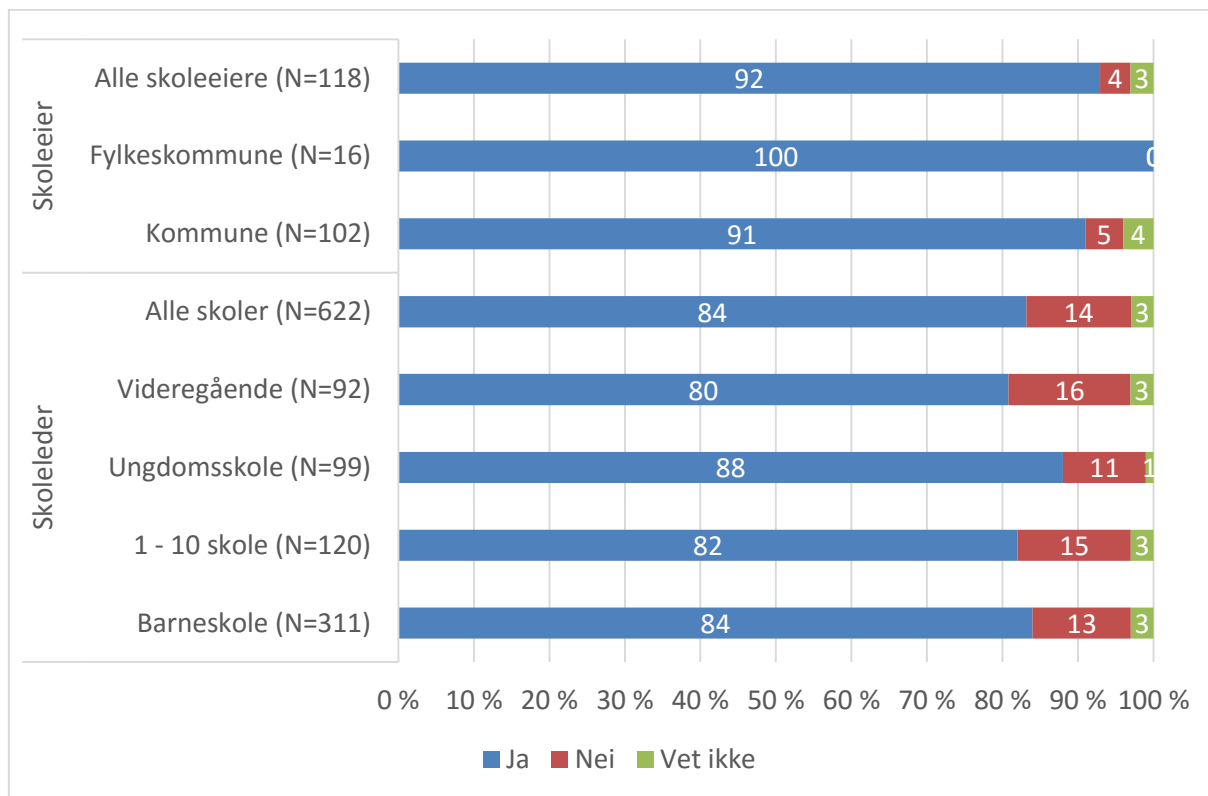
3 Kartleggingsverktøy for minoritetsspråklige

Minoritetsspråklige elevers norskerferdigheter skal kartlegges for å kunne vurdere hvem som har krav på særskilt språkopplæring. Å kjenne elevens ferdighetsnivå er en forutsetning for å kunne tilpasse opplæringen slik at eleven har utbytte av undervisningen. Kommunen eller skolen må ha rutiner som sikrer at når den vurderer om en elev trenger særskilt opplæring i norsk, skal den også ta stilling til om eleven har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Kartlegging av språkferdigheter skal også utføres underveis i opplæringa for elever som får særskilt språkopplæring. Da som grunnlag for å vurdere om elevene har tilstrekkelig kompetanse til å følge den ordinære norskopplæringen (Opplæringslova § 2-8 og 3–12).

I spørringene til Skole-Norge høsten 2016 er likelydende spørsmål stilt til skoleledere og skoleeiere, og resultatene presenteres i samlede tabeller og figurer for begge disse gruppene.

3.1 Kartlegging i forbindelse med vedtak om særskilt språkopplæring

Skolelederne og skoleeierne fikk først spørsmål om de gjennomfører kartlegging i forbindelse med vedtak om særskilt språkopplæring. Figur 3.1 viser at de aller fleste, både skoleledere (84 prosent) og skoleeiere (92 prosent), gjennomfører slike kartlegginger. Blant fylkeskommunene oppgir alle at de kartlegger i forbindelse med slike vedtak. Ellers finner vi tilnærmet ingen forskjeller mellom noen av gruppene på dette spørsmålet.

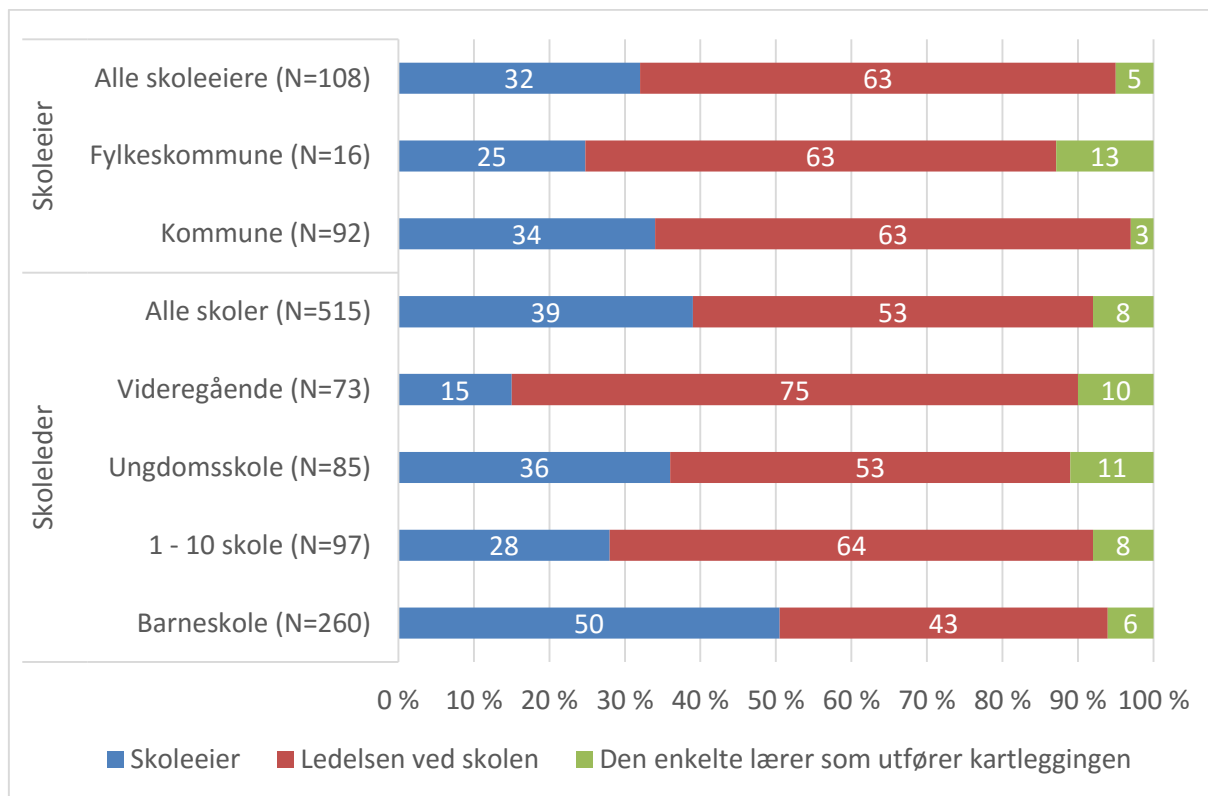

Figur 3.1: Gjennomfører skolen/kommunen/fylkeskommunen kartlegging i forbindelse med vedtak om særskilt språkopplæring? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Både skoleleder og skoleeier fikk deretter spørsmål om hvem som vanligvis avgjør hvilke kartleggingsverktøy som skal brukes. 32 prosent av skoleeierne og 39 prosent av skolelederne svarer at det er skoleeier som avgjør dette. Blant skoleeierne mener 63 prosent at det er ledelsen ved skolen som bestemmer, mens tilsvarende andel for skolelederne er 53 prosent. Det er altså tilnærmet ingen forskjeller mellom de to hovedgruppene av respondenter på dette spørsmålet (Figur 3.2).

Ser vi derimot innad i gruppene, finner vi enkelte forskjeller i svarfordelingene. En litt større andel av fylkeskommunene (13 prosent) enn kommunene (3 prosent) svarer at de ikke vet hvem som avgjør hvilke kartleggingsverktøy som skal brukes. Andelen som svarer at skoleeier vanligvis bestemmer, er for øvrig noe lavere for fylkeskommunene (25 prosent) enn for kommunene (34 prosent) (Figur 3.2).

Sammenlikner vi svarene fra skolelederne på dette spørsmålet, ser vi at ledelsen ved skolene får mer innflytelse desto eldre elevene deres er. For de videregående skolene er andelen som har svart at ledelsen ved skolen bestemmer 75 prosent, for ungdomsskolene er tilsvarende andel 53 prosent, og for barneskolene 43 prosent. For 1-10-skolene svarer 63 prosent av skolelederne at det er ledelsen ved skolen som bestemmer hvilke kartleggingsverktøy som skal brukes (figur 3.2). Kategorien 1 – 10 skoler refererer til skoler som har både barne- og ungdomstrinn. Den overlapper ikke med kategoriene ungdomsskole og barneskole.

Figur 3.2: Hvem avgjør vanligvis hvilke kartleggingsverktøy som skal brukes? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Tabell 3.1 viser hva skolelederne og skoleeierne svarer når det gjelder *hva* som avgjør valg av kartleggingsverktøy (det var mulig å sette flere kryss), og i begge grupper har flest krysset av for *Anbefalt av sentrale utdanningsmyndigheter*. Men mens 51 prosent av alle skolelederne svarer *Anbefalt av sentrale utdanningsmyndigheter*, svarer 67 prosent av skoleeierne det samme. Det er altså en noe høyere andel av skoleeierne enn av skolelederne som oppgir dette som avgjørende for valg av kartleggingsverktøy. Det er også en litt større andel av skoleeierne (34 prosent) enn av skolelederne (23 prosent) som svarer *Ønske om en enhetlig praksis i kommunen/fylkeskommunen*. Av skolelederne oppgir 28 prosent at anbefalinger fra lokale skolemyndigheter var avgjørende, mens tilsvarende andel for skoleeierne er 21 prosent. Svært få, i begge grupper, krysser av for at det er *Tilfeldig* eller *Annet* (Tabell 3.1).

Ser vi innad i de to gruppene, finner vi tilnærmet ingen forskjeller mellom de ulike skoleslagene når det gjelder hva som avgjør valg av kartleggingsverktøy. På skoleeiersiden finner vi derimot at en større andel av kommunene (70 prosent) enn av fylkeskommunene (44 prosent) svarer *Anbefalt av sentrale utdanningsmyndigheter*, mens en større andel av fylkeskommunene (44 prosent) enn av kommunene (32 prosent) svarer *Ønske om en enhetlig praksis i kommunen/fylkeskommunen*. En større andel av fylkeskommunene (17 prosent) enn av kommunene (1 prosent) svarer også *Annet* på dette spørsmålet (Tabell 3.1).

Tabell 3.1: Hva avgjør valg av kartleggingsverktøy? Andel av skolelederne og skoleeierne som har krysset av for hvert av svaralternativene, etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

	Barne- skole %	1-10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skole- eiere %
Anbefalt av sentrale utdanningsmyndigheter	50	58	50	45	51	70	44	67
Anbefalt av lokale skolemyndigheter	32	25	24	22	28	21	22	21
Ønske om enhetlig praksis i kommunene/fylkeskommunen	26	17	26	20	23	32	44	34
Tilfeldig	2	3	5	5	3	4	6	4
Annet	5	4	8	10	6	1	17	3
N	345	134	106	102	687	108	18	126

3.2 Hvilke kartleggingsverktøy brukes?

Det er ikke gitt nasjonale føringer for hvilke verktøy som kan benyttes til å kartlegge minoritetsspråklige elevers norsksferdigheter, og skoleeierne og skolelederne fikk spørsmål om hvilke kartleggingsverktøy som benyttes i deres kommune/fylkeskommune eller ved deres skole.

Tabell 3.2: Hvilke kartleggingsverktøy brukes for å kartlegge elevers norsksferdigheter ved deres skole/ i deres kommune/fylkeskommune? Andel av skolelederne og skoleeierne som har krysset av for hvert av svaralternativene, etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

	Barne- skole %	1-10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skole- eiere %
Språkkompetanse i grunnleggende norsk	61	59	63	51	59	70	56	68
Kartlegging av skolefaglig ferdigheter for nyankomne minoritetsspråklige ungdommer (Udir/NAFO)	15	22	36	32	22	48	44	48
Egenutviklet lokalt materiale	8	5	9	11	8	8	17	10
Materiale fra privat aktør	6	4	1	9	5	6	44	11
Annet	8	5	9	7	7	7	11	7
Skolen bruker ikke kartleggingsverktøy	1	2	1	0	1	0	0	0
N	345	134	106	102	687	108	18	126

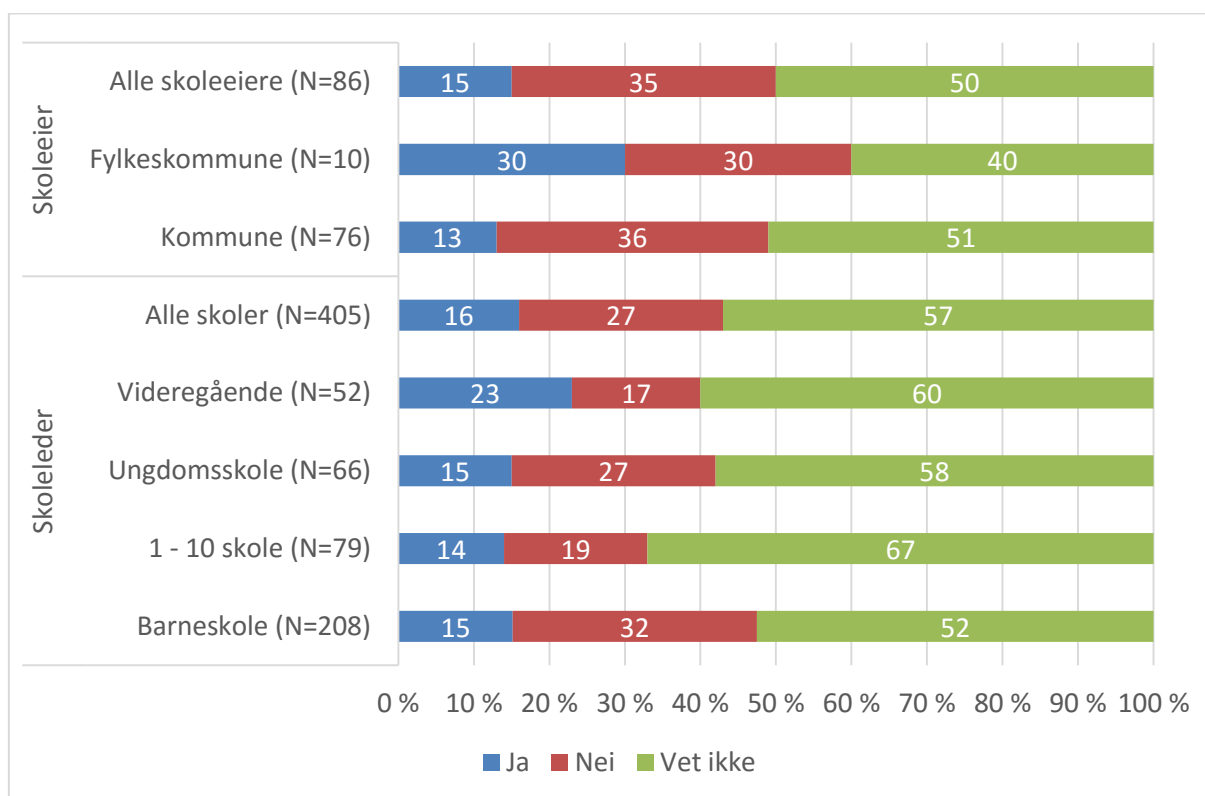
Det mest brukte verktøyet er *Språkkompetanse i grunnleggende norsk*. 59 prosent av skolelederne og 68 prosent av skoleeierne svarer at dette brukes for å kartlegge elevers norsksferdigheter. For skoleeierne (48 prosent) sin del er også *Kartlegging av skolefaglig ferdigheter for nyankomne minoritetsspråklige ungdommer (Udir/NAFO)* nokså hyppig brukt. Blant skolelederne oppgir 22 prosent at det samme kartleggingsverktøyet brukes. Ellers svarer rundt 10 prosent i begge grupper at de bruker *Egenutviklet lokalt materiale*, *Materiale fra privat aktør* og *Annet*, mens bare 1 prosent av skolelederne og ingen av skoleeierne oppgir at skolene/kommunene/fylkeskommunene ikke bruker kartleggingsverktøy (Tabell 3.2).

Sammenlikner vi svarene innad i de to gruppene, ser vi blant annet at de videregående skolene (51 prosent) i litt mindre grad svarer at de bruker *Språkkompetanse i grunnleggende norsk*, sammenliknet med de andre skoleslagene, mens barneskolene (15 prosent) i noe mindre grad enn 1 – 10-skolene (22 prosent), ungdomsskolene (36 prosent) og de videregående skolene (32 prosent) oppgir at de bruker *Kartlegging av skolefaglig ferdigheter for nyankomne minoritetsspråklige ungdommer (Udir/NAFO)* (Tabell 3.2).

Når det gjelder bruk av kartleggingsverktøyet *Språkkompetanse i grunnleggende norsk*, ser vi også at kommunene (70 prosent) noe hyppigere enn fylkeskommunene (56 prosent) svarer at det er dette som brukes. Samtidig har en større andel av fylkeskommunene (44 prosent) enn av kommunene (6 prosent) oppgitt at de bruker *Materiale fra privat aktør* (Tabell 3.2)

3.2.1 Språkkompetanse i grunnleggende norsk

De fleste, både skoleeiere og skoleledere, oppgir altså at de bruker kartleggingsverktøyet *Språkkompetanse i grunnleggende norsk*. Dette kartleggingsverktøyet har sin basis i læreplanen i grunnleggende norsk, og bygger på kjente prinsipper for læring og undervisning av fremmedspråk. Med hjelp av kartleggingsverktøyet er det mulig å si om eleven har ferdigheter på nivå 1, 2 eller 3 i grunnleggende norsk. De som hadde svart at de brukte dette verktøyet, fikk også spørsmål om de som skoleeier/skoleleder mener at *Språkkompetanse i grunnleggende norsk* bør løsrives fra læreplanen i grunnleggende norsk.

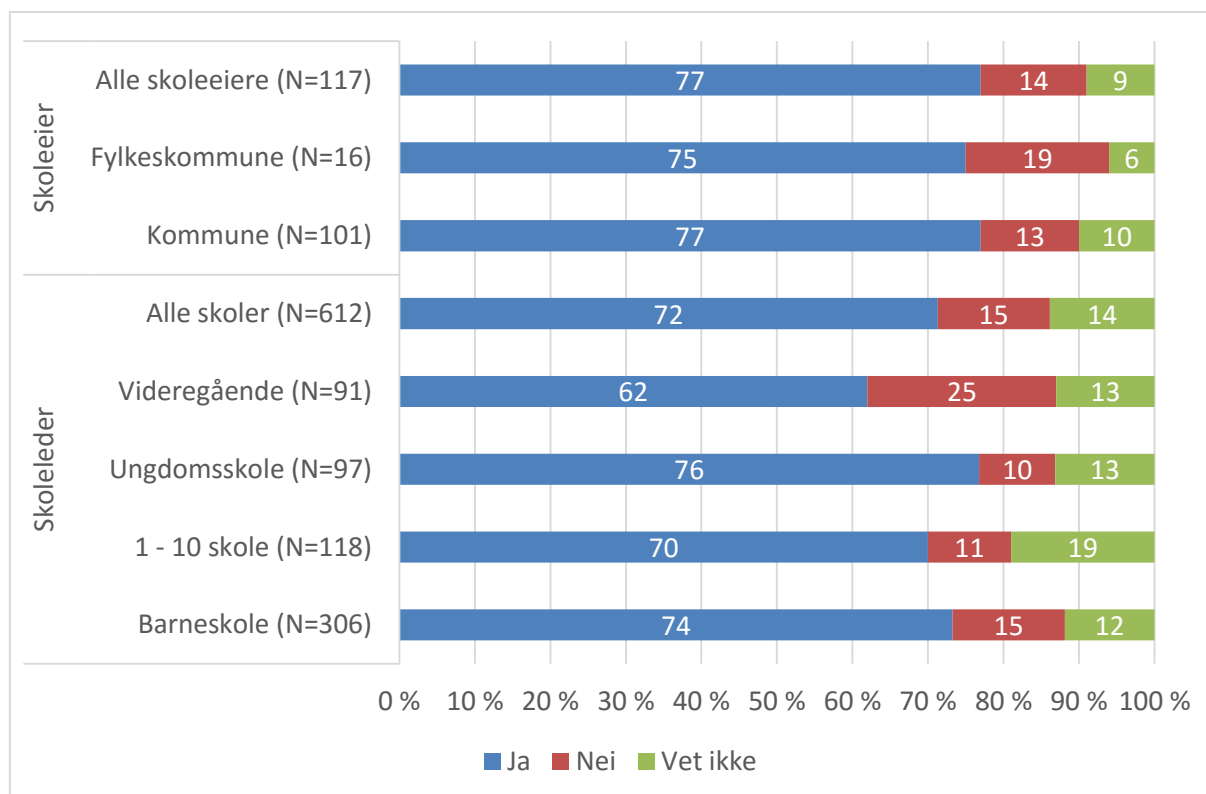

Figur 3.3: Mener du som skoleeier at kartleggingsverktøyet *Språkkompetanse i grunnleggende norsk* bør løsrives fra læreplanen i grunnleggende norsk? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Figur 3.3 viser svarfordelingen for skolelederne og skoleeierne på dette spørsmålet, og som vi ser svarer 50 prosent av skoleeierne og 57 prosent av skolelederne *Vet ikke* på dette spørsmålet (Figur 3.3).

Den gruppen som ser ut til å ha den klareste formeningen om dette er fylkeskommunene, der 30 prosent svarer at kartleggingsverktøyet bør løsrives og 30 prosent oppgir at det ikke bør løsrives. Tilsvarende andeler for kommunene er henholdsvis 13 prosent og 36 prosent (Figur 3.3).

Sammenlikner vi de ulike skoleslagene, finner vi at barneskolene (32 prosent) og ungdomsskolene (27 prosent) i litt større grad enn de videregående skolene (17 prosent) og 1 – 10-skolene (19 prosent) mener at *Språkkompetanse i grunnleggende norsk* ikke bør løsrives fra læreplanen i grunnleggende norsk (Figur 3.3).

Figur 3.4: Mener du som skoleleder/skoleeier at det fra sentralt hold bør være tydeligere anbefalinger angående valg av kartleggingsverktøy? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Videre fikk alle spørsmål om de som skoleleder/skoleeier mener at det fra sentralt hold bør være tydeligere anbefalinger angående valg av kartleggingsverktøy. De fleste, til sammen 77 prosent av skoleeierne og 72 prosent av skolelederne, er enige i at det bør være tydeligere anbefalinger fra sentralt hold (Figur 3.4).

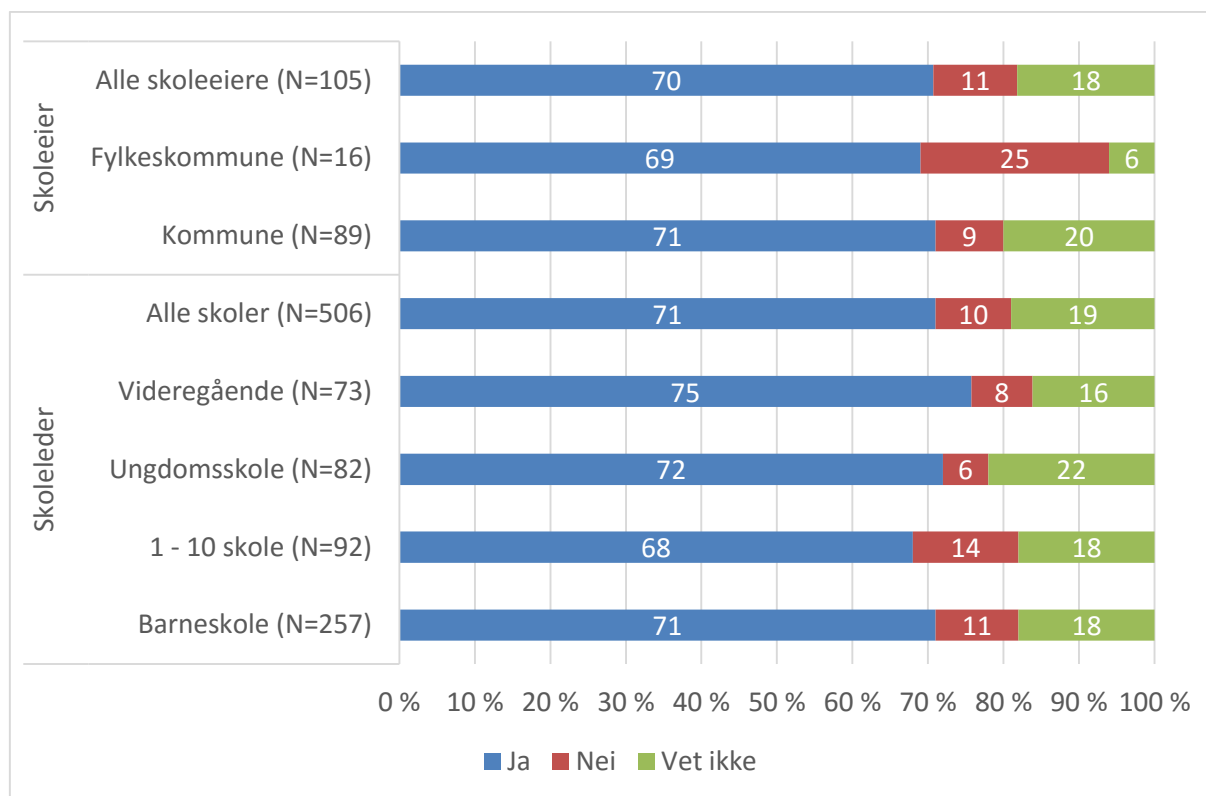
Vi finner ingen forskjeller mellom kommunenes og fylkeskommunenes svar på dette spørsmålet, men de videregående skolene (25 prosent) svarer litt oftere enn de andre skoleslagene at de *ikke* mener det bør være tydeligere anbefalinger fra sentralt hold når det gjelder valg av kartleggingsverktøy.

3.3 Hva er kartleggingsverktøyene egnet til å kartlegge?

Skolelederne og skoleeierne skulle også svare på hva verktøyene som brukes for å kartlegge elevers norskerferdigheter er egnet til å kartlegge. Figur 3.5 viser at de fleste har inntrykk av at kartleggingsverktøyene er egnet til å kartlegge elevenes språkkompetanse når de starter i særskilt norskopplæring. 70 prosent av skoleeierne og 71 prosent av skolelederne svarer bekreftende på dette, og vi finner ingen forskjeller mellom de ulike skoleslagene. Når det gjelder skoleeierne, viser

figur 3.5 at en noe større andel av kommunene (20 prosent) enn av fylkeskommunene (6 prosent) svarer *Vet ikke* på dette spørsmålet.

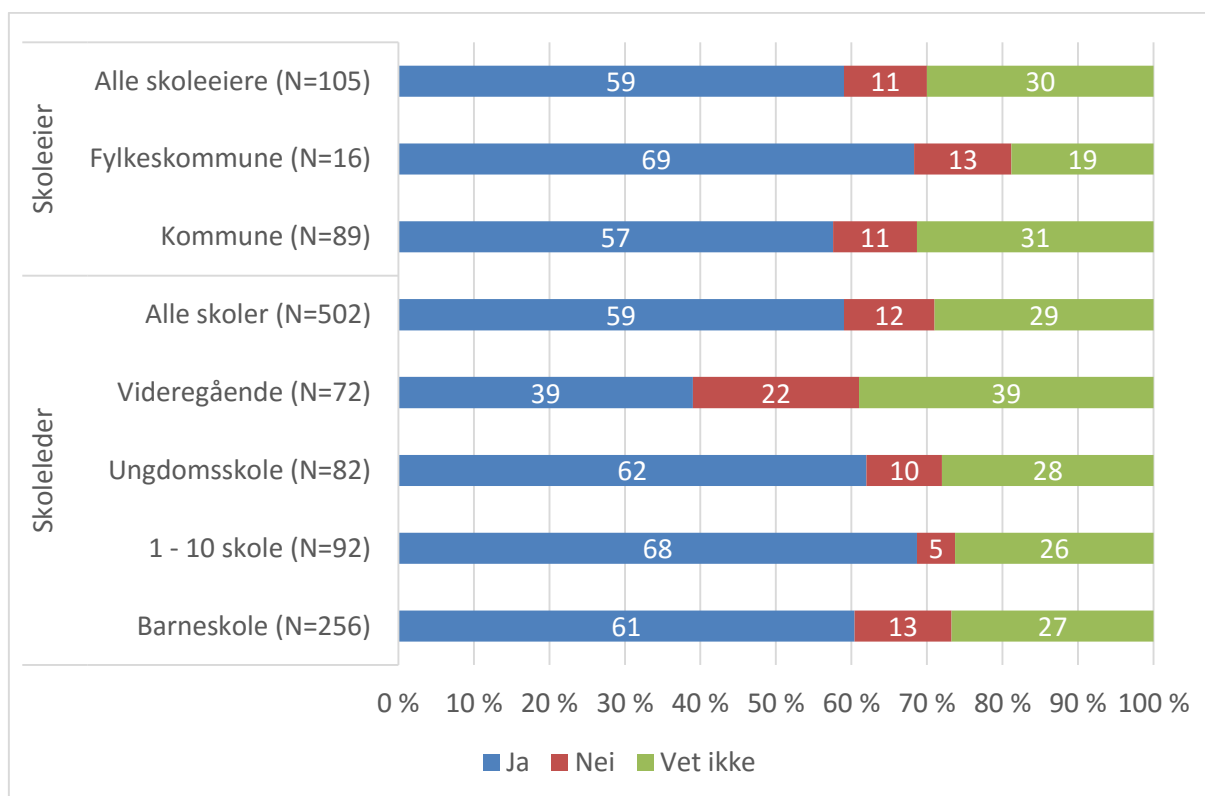

Figur 3.5: Har du inntrykk av at kartleggingsverktøy er egnet til å kartlegge elevenes språkkompetanse når de starter i særskilt norskopplæring? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Alle skulle også svare på om kartleggingsverktøyene er egnet til å kartlegge progresjon i løpet av opplæringen. Her var skolelederne og skoleeierne noe mer usikre enn når det gjaldt elevenes ferdigheter ved oppstart av særskilt norskopplæring. Det er imidlertid ingen forskjeller i svarfordelingene mellom skoleeierne og skolelederne. I begge grupper svarer 59 prosent *Ja* på dette spørsmålet. 11 prosent av skoleeierne og 12 prosent av skolelederne svarer *Nei*, mens henholdsvis 30 prosent og 29 prosent svarer *Vet ikke* (Figur 3.6).

Figur 3.6 viser også at en litt større andel av fylkeskommunene (69 prosent) enn av kommunene (57 prosent) svarer at kartleggingsverktøyene er egnet til å kartlegge progresjon i løpet av opplæringen, mens en større andel av kommunene (20 prosent) enn av fylkeskommunene (6 prosent) ikke vet om kartleggingsverktøyene er egnet til dette formålet eller ikke.

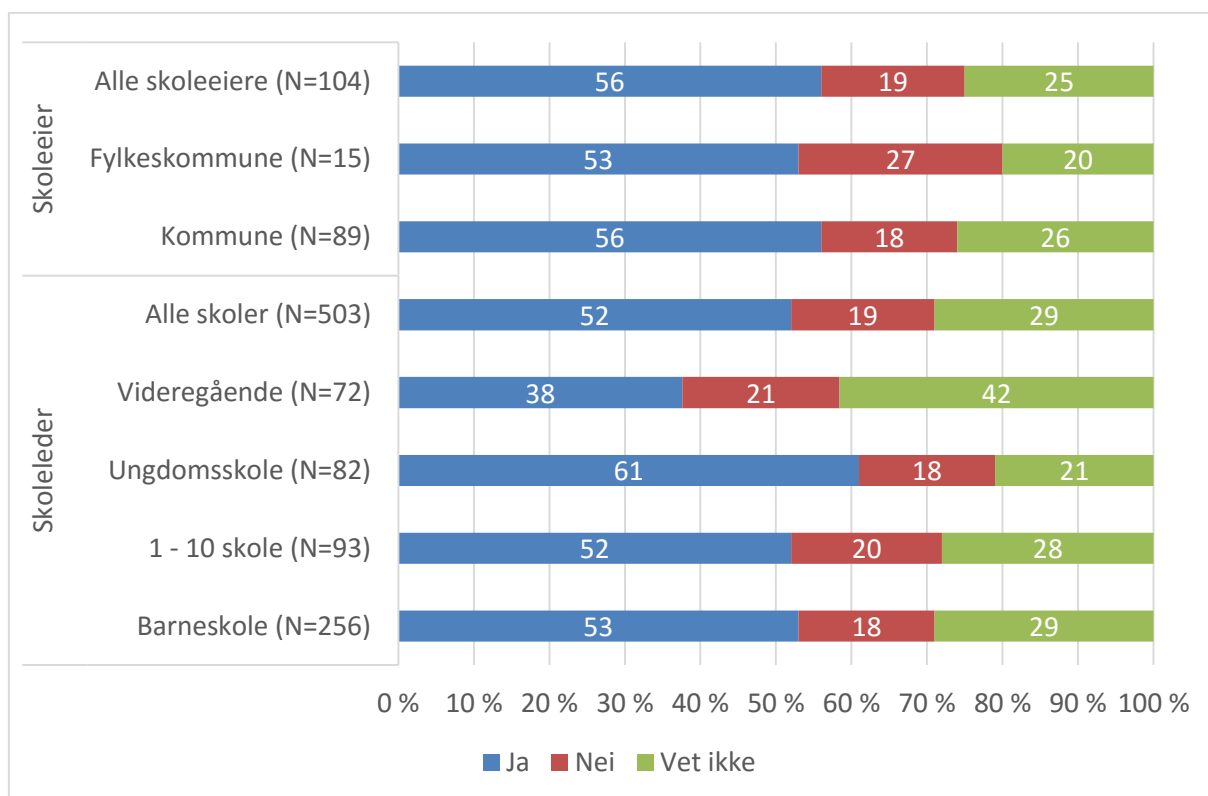
Ser vi på skoleledernes svar, ser vi at de videregående skolene (39 prosent) i noe mindre grad enn de andre skoleslagene (61 – 68 prosent) har inntrykk av at kartleggingsverktøyene egner seg til å måle progresjon i løpet av opplæringen. De videregående skolene har både en større andel enn de andre som svarer *Nei* (22 prosent) og *Vet ikke* (39 prosent) på dette spørsmålet.

Figur 3.6: Har du inntrykk av at kartleggingsverktøy er egnet til å kartlegge progresjon i løpet av opplæringen? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Et tredje formål med kartleggingsverktøyene er å kartlegge når elevene eventuelt er klare til å gå over til ordinær norskopplæring. Figur 3.7 viser skoleledernes og skoleeierenes svar på spørsmålet om de har inntrykk av at kartleggingsverktøy er egnet til å kartlegge dette. 52 prosent av skolelederne og 56 prosent av skoleeierne har inntrykk av at kartleggingsverktøyene egner seg til slike formål, mens 19 prosent i begge grupper svarer at de ikke har inntrykk av at kartleggingsverktøyene egner seg til dette. 25 prosent av skoleeierne og 29 prosent av skolelederne er usikre, og har svart *Vet ikke* på dette spørsmålet.

De videregående skolene skiller seg ut fra de andre skoleslagene ved å ha en større andel skoleledere som er usikre på hvor vidt kartleggingsverktøyene er egnet til å fange opp når elevene eventuelt er klare til å gå over til ordinær norskopplæring. 42 prosent av de videregående skolene svarer *Vet ikke* på spørsmålet. Tilsvarende andeler for ungdomsskolene, 1 – 10-skole og barneskolene er henholdsvis 21, 28 og 29 prosent. Ungdomsskolene er de som er mest positive, med en andel på 61 prosent som svarer *Ja* og 18 prosent som svarer *Nei* (Figur 3.7).

Figur 3.7: Har du inntrykk av at kartleggingsverktøy er egnet til å kartlegge når elevene er klare til å gå over til ordinær norskopplæring? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

3.4 Når blir kartleggingsprøvene brukt?

Skolelederne og skoleeierne skulle også oppgi når de hadde inntrykk av at kartleggingsverktøyene i hovedsak blir brukt i sin kommune/fylkeskommune eller ved sin skole. Respondentene kunne sette flere kryss. Blant skoleeierne svarer 52 prosent at de brukes ved begynnelsen av skoleåret (én gang), 47 prosent svarer underveis (som et kontinuerlig verktøy), og 52 prosent svarer at de i hovedsak brukes for å avgjøre om eleven er klar til å gå over til ordinær norskopplæring. Skolelederne svarer nokså likt som skoleeierne her, med tilsvarende andeler på 43 prosent, 45 prosent og 41 prosent. Men skoleeierne svarer altså noe hyppigere enn skolelederne at kartleggingsverktøy hovedsakelig brukes for å avgjøre om eleven er klar til å gå over til ordinær norskopplæring (Tabell 3.3).

Sammenlikner vi svarene fra kommunene med svarene fra fylkeskommunenes, ser vi at mens 89 prosent av fylkeskommunene svarer at kartleggingsprøvene i hovedsak brukes ved begynnelsen av skoleåret, svarer 45 prosent av kommunene det samme. En noe høyere andel av fylkeskommunene (56 prosent) enn av kommunene (45 prosent) oppgir også at prøvene i hovedsak brukes underveis.

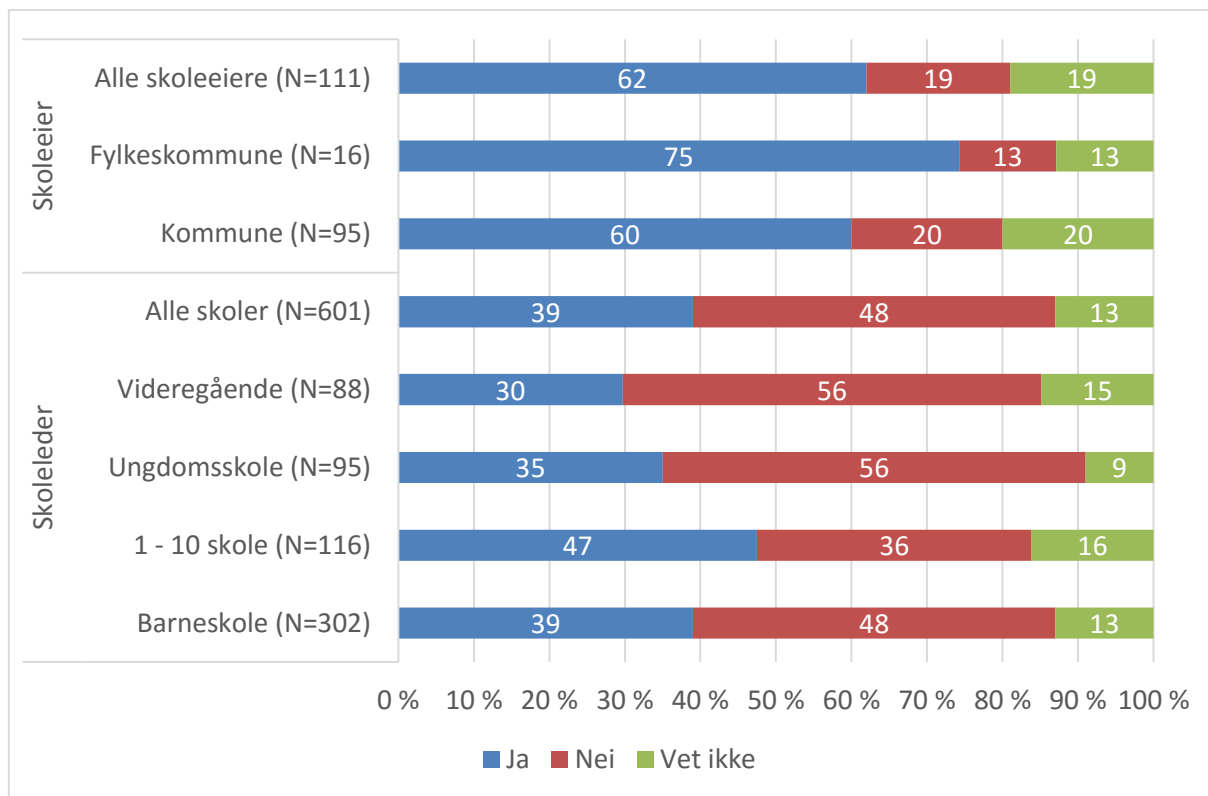
Når det gjelder skoleledernes svar, ser vi at de videregående skolene (68 prosent) noe hyppigere enn de andre skoleslagene (31 – 45 prosent) oppgir at kartleggingsprøvene i hovedsak brukes ved begynnelsen av året. Samtidig oppgir de videregående skolene (26 prosent) i noe mindre grad enn de andre skoleslagene (46 – 49 prosent) at prøvene i hovedsak brukes underveis. Det samme gjelder bruk av kartleggingsprøver for å avgjøre om eleven er klar til å gå over til ordinær norskopplæring; også her svarer en lavere andel av de videregående skolene (27 prosent) enn av de andre skoleslagene (50 – 45 prosent) at kartleggingsprøvene hovedsakelig blir brukt (Tabell 3.3).

Tabell 3.3: Når har du inntrykk av at kartleggingsverktøy på din skole/ i din kommune/fylkeskommune i hovedsak blir brukt? Andel av skolelederne og skoleeierne som har krysset av for hvert av svaralternativene, etter kommune/fylkeskommune og skoleslag. Det var mulig å sette flere kryss.

	Barne- skole %	1 – 10- skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skole- eiere %
Ved begynnelsen av skoleåret (én gang)	39	31	45	68	43	45	89	52
Underveis (som et kontinuerlig verktøy)	49	46	48	26	45	45	56	47
For å avgjøre om eleven er klar til å gå over til ordinær norskopplæring	44	40	45	27	41	53	44	52
N	345	134	106	102	687	108	18	126

3.5 Behov for støtte og veiledning i forbindelse med kartleggingsprøvene

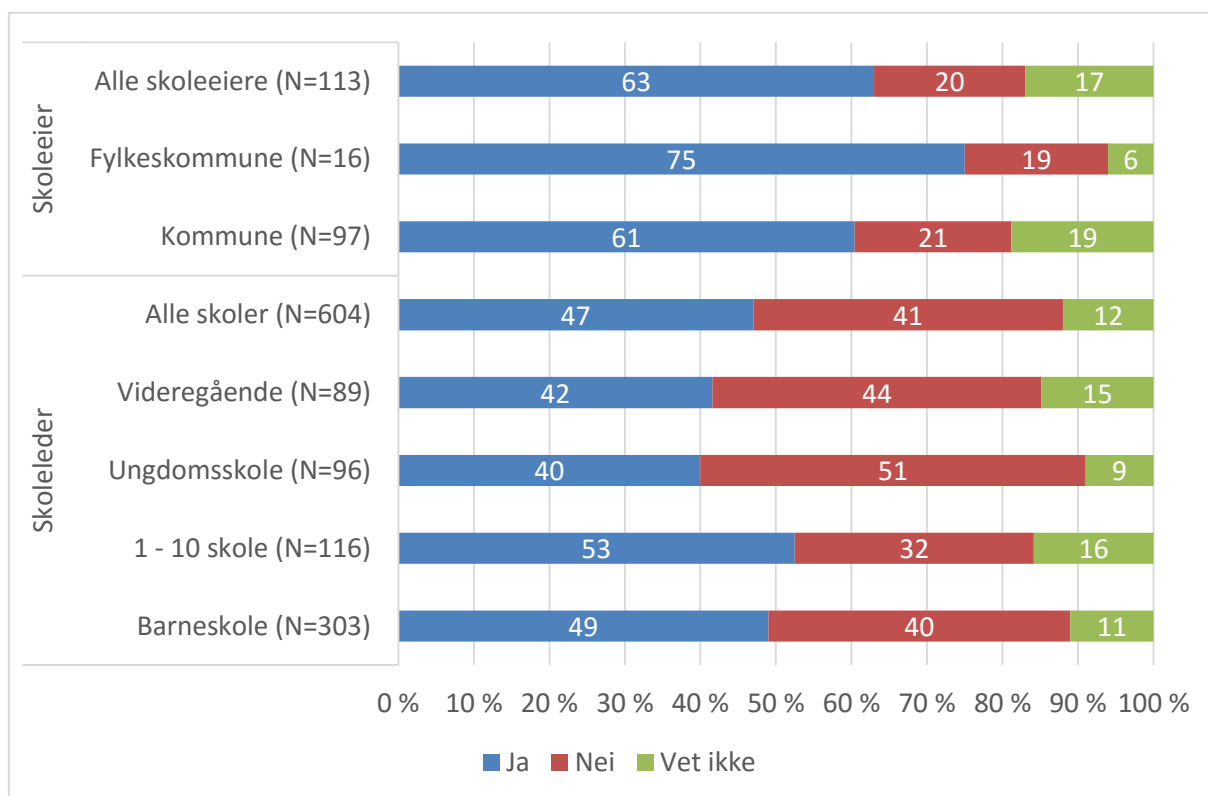
Til slutt fikk skolelederne og skoleeierne spørsmål om sitt inntrykk av behovet for støtte og veiledning i forbindelse med kartleggingsprøver for minoritetsspråklige elever. Når det gjelder selve gjennomføringen av prøvene, ser vi at særlig skoleeierne har inntrykk av at det er behov for mer støtte og veiledning. Blant skoleeierne svarer 62 prosent *Ja*, mens tilsvarende andel for skolelederne er 39 prosent. Fylkeskommunene (75 prosent) etterspør særlig mer støtte og veiledning i forbindelse med gjennomføringen av prøvene, og sammenlikner vi de ulike skoleslagene med hverandre ser vi at 1 – 10-skolene (47 prosent) har en litt høyere andel *Ja* på dette spørsmålet, sammenliknet med de andre skoleslagene (30 – 39 prosent) (Figur 3.8).

Figur 3.8: Har du inntrykk av at de som gjennomfører kartlegging trenger mer støtte og veiledning når det gjelder gjennomføring av kartlegging? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

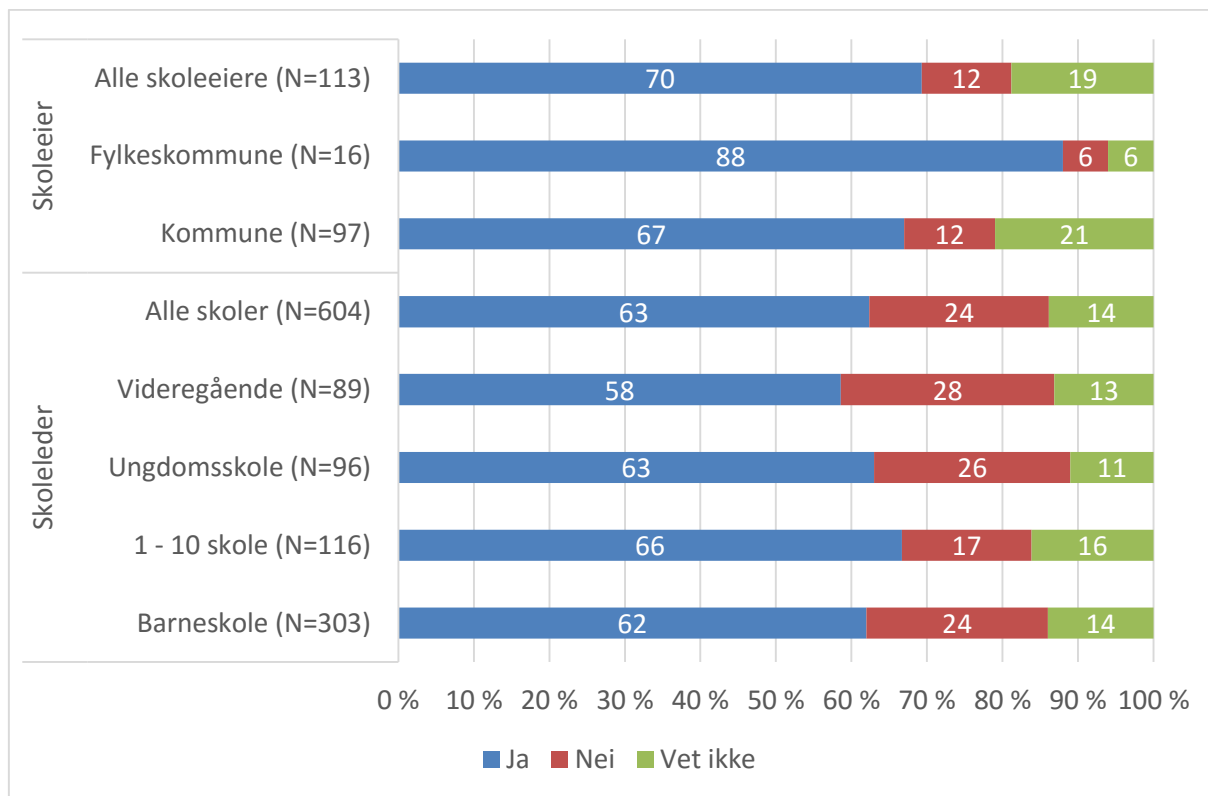
Videre fikk skoleeierne og skolelederne spørsmål om sitt inntrykk av behovet for mer støtte og veiledning når det gjelder bruk av kartleggingsverktøy. Igjen ser vi at skoleeierne (63 prosent) i noe større grad enn skolelederne (47 prosent) har inntrykk av at det er behov for mer støtte og veiledning, og at særlig fylkeskommunene (75 prosent) har en høy andel *Ja* (Figur 3.9).

Sammenlikner vi svarene fra skolelederne, ser vi at barneskolene (49 prosent) og 1 – 10-skolene (53 prosent) har inntrykk av at det er behov for mer støtte og veiledning i forbindelse med bruk av kartleggingsverktøy, sammenliknet med ungdomsskolene (40 prosent) og de videregående skolene (42 prosent) (Figur 3.9).

Figur 3.9: Har du inntrykk av at de som gjennomfører kartlegging trenger mer støtte og veiledning når det gjelder bruk av kartleggingsverktøy? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

Helt til slutt fikk skolelederne og skoleeierne spørsmål om hvorvidt de har inntrykk av at det er behov for mer støtte og veiledning i forbindelse med oppfølging av resultatene etter kartlegging, og her er både skoleeier og skoleleder nokså enige i at det er et visst behov. 70 prosent av skoleeierne og 63 prosent svarer *Ja* på dette spørsmålet, og igjen er det særlig fylkeskommunene (88 prosent) som svarer bekreftende. Ellers finner vi tilnærmet ingen forskjeller mellom skolelederne ved de ulike skoleslagene sine svar (Figur 3.10).

Figur 3.10: Har du inntrykk av at de som gjennomfører kartlegging trenger mer støtte og veiledning når det gjelder oppfølging av resultatene etter kartlegging? Prosentvis fordeling av svar etter kommune/fylkeskommune og skoleslag.

3.6 Oppsummering

De aller fleste, både skoleledere (84 prosent) og skoleeiere (92 prosent), gjennomfører kartlegging i forbindelse med vedtak om særskilt språkopplæring, og det er som oftest ledelsen ved skolene som avgjør hvilke verktøy som skal brukes ved gjennomføring. En god del, særlig ved barneskolene, oppgir at det er skoleeier som bestemmer hvilke verktøy som brukes. Over halvparten av både skoleeiere (67 prosent) og skoleledere (57 prosent) svarer at valg av kartleggingsverktøy ofte gjøres på bakgrunn av anbefalinger fra sentrale utdanningsmyndigheter.

Det mest brukte verktøyet er Språkkompetanse i grunnleggende norsk. 59 prosent av skolelederne og 68 prosent av skoleeierne svarer at dette brukes for å kartlegge elevers norskerferdigheter. For skoleeierne (48 prosent) sin del er også Kartlegging av skolefaglig ferdigheter for nyankomne minoritetsspråklige ungdommer (Udir/NAFO) nokså hyppig brukt. På spørsmål om hvorvidt Språkkompetanse i grunnleggende norsk bør løsrives læreplanen i grunnleggende norsk, svarer 50 prosent av skoleeierne og 57 prosent av skolelederne Vet ikke. Med unntak av de videregående skolene, er det imidlertid en litt større andel som mener at dette verktøyet ikke bør løsrives enn at det bør løsrives.

De fleste, til sammen 77 prosent av skoleeierne og 72 prosent av skolelederne, er enige i at det bør være tydeligere anbefalinger fra sentralt hold om hvilke kartleggingsverktøy som bør brukes. De videregående skolene (25 prosent) svarer litt oftere enn de ande skoleslagene at de ikke mener det bør være tydeligere anbefalinger fra sentralt hold når det gjelder valg av kartleggingsverktøy.

Skolelederne og skoleeierne skulle også mene noe om hva verktøyene som brukes for å kartlegge elevers norskerferdigheter er egnet til å kartlegge. Det generelle inntrykket er at skolelederne og skoleeierne i nokså stor grad mener at kartleggingsverktøyene egner seg godt både til kartlegging av

elevenes språkkompetanse når de starter i særskilt norskopplæring, progresjon i løpet av opplæringen, og når elevene eventuelt er klare til å gå over til ordinær norskopplæring.

Kartleggingsprøvene ser ut til å brukes både ved begynnelsen av skoleåret, underveis (som et kontinuerlig verktøy), og for å avgjøre om eleven er klar til å gå over til ordinær norskopplæring. For hvert av disse tidspunktene har ca. halvparten av skolelederne og halvparten av skoleeierne krysset av for at de har inntrykk av at kartleggingsprøvene blir brukt.

Til slutt fikk skolelederne og skoleeierne spørsmål om sitt inntrykk av behovet for støtte og veiledning i forbindelse med kartleggingsprøver for minoritetsspråklige elever. Når det gjelder selve gjennomføringen av prøvene, ser vi at særlig skoleeierne har inntrykk av at det er behov for mer støtte og veiledning. Videre fikk skoleeierne og skolelederne spørsmål om sitt inntrykk av behovet for mer støtte og veiledning når det gjelder bruk av kartleggingsverktøy. Igjen ser vi at skoleeierne (63 prosent) i noe større grad enn skolelederne (47 prosent) har inntrykk av at det er behov for mer støtte og veiledning.

4 FYR – yrkesretting og relevans i fellesfagene

Målet med FYR (fellesfag, yrkesretting og relevans) er å forbedre yrkesrettingen av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Prosjektet skal sikre at elever i disse programmene får opplæring i fellesfagene matematikk, norsk, engelsk og naturfag på en måte som oppleves som relevant for deres skolehverdag og framtidige arbeidsliv. En hovedintensjon er at økt yrkesretting kan gi bedre sammenheng i utdanningen og bidra til økt motivasjon og gjennomføring hos elevene. Prinsippet om at fellesfagene skal tilpasses det enkelte utdanningsprogram er slått fast i forskrift til Opplæringsloven §1-3.

I FYR inngår en omfattende skolering av lærere i yrkesfag og fellesfag hvor lærere får konkrete verktøy til bruk i undervisningen. I tillegg får skolene hjelp til å planlegge arbeidet med å etablere eller forbedre en kultur for yrkesretting. Skoleringen blir gjennomført til og med høsten 2016.

Skoleledere ved videregående skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram fikk spørsmål om hvorvidt lærere og/eller ledere har deltatt på nasjonale samlinger i regi av FYR, om skolen tilrettelegger for yrkesretting i fellesfagene, og i hvilken grad fellesfaglærere og programfaglærere samarbeider om skolens undervisning. Innledende analyser tyder ikke på substansielle forskjeller i svarene fra skoler av ulik størrelse. I kapittelet vises derfor totaltallene for alle som har svart på spørsmålene. Videre sammenlignes tallene med svarene fra spørringene våren 2015 (Gjerustad og Waagene, 2015).

4.1 Økning i deltakelse på nasjonale samlinger

Innledningsvis ble skolelederne spurt om lærere og/eller ledere har deltatt på nasjonale skoleringsamlinger i FYR i løpet av perioden 2014 til 2016. I tabell 4.1 sammenlignes svarene fra respondentene i 2016 med svarene fra 2015.

Tabell 4.1: Har lærere og/eller ledere fra skolen deltatt på nasjonale skoleringsamlinger i FYR i 2014, 2015 eller 2016? Prosent, skoleledere videregående skole, 2016 og 2015.

	2016	2015
	%	%
Ja	85	77
Nei	12	17
Vet ikke	3	6
<i>N</i>	72	69

Tallene fra 2016 viser at det har vært en liten økning hva angår deltakelse på samlinger i regi av FYR. Generelt har lærere og/eller ledere ved et klart flertall av videregående skoler med yrkesfaglige studieprogram deltatt på skolingssamlinger og denne andelen har økt fra 77 prosent i 2015 til 85 prosent i 2016.

4.2 Høy grad av tilrettelegging for pedagogisk samarbeid

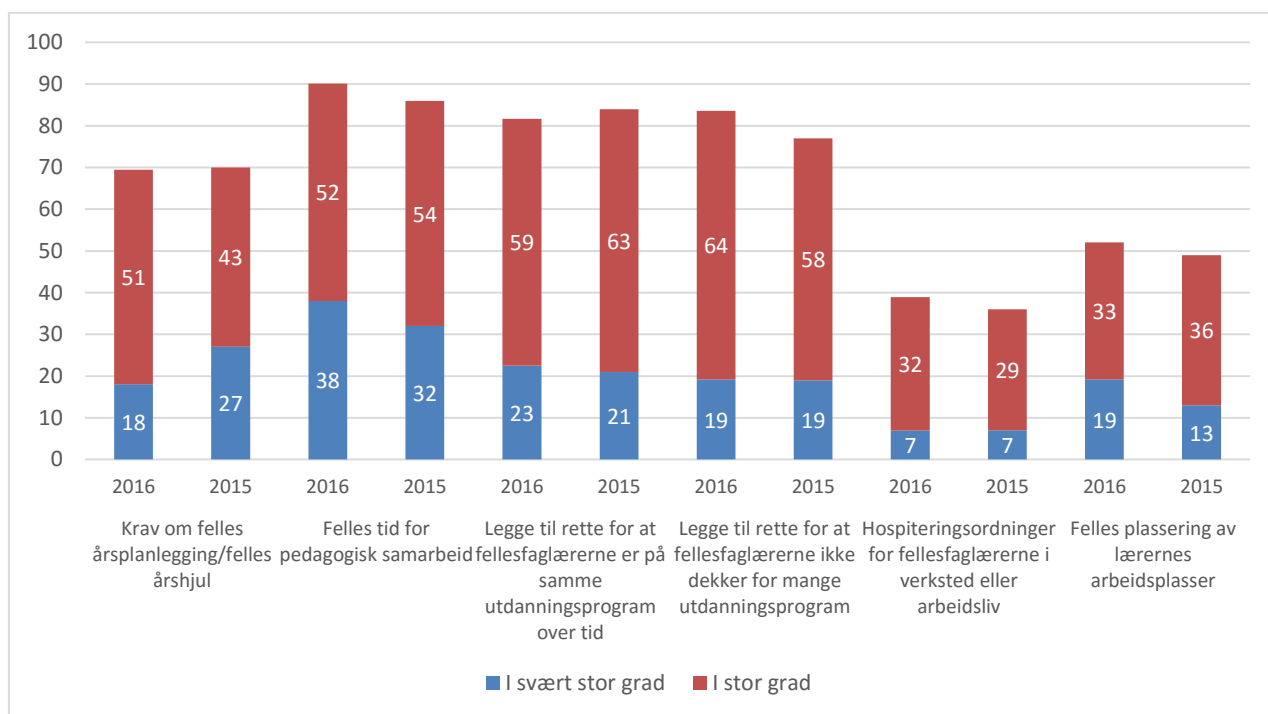
Tilrettelegging for samarbeid om undervisningen mellom fellesfaglærere og programfaglærere ble undersøkt ved hjelp av seks utsagn. Disse spørsmålene er identiske med de som ble stilt i 2015 og handler om ulike måter det kan legges til rette for samarbeid på. Skolelederne skulle ta stilling til utsagnene ved å krysse av for et av alternativene *i svært stor grad*, *i stor grad*, *i liten grad* eller *ikke i det hele tatt*. Utsagnene og svarfordelingen for 2016 er vist i tabell 4.2.

Tabell 4.2: I hvilken grad har skoleledelsen lagt til rette for samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere om undervisningen? Prosent, skoleledere videregående skole, 2016.

	I svært stor grad	I stor grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	N
	%	%	%	%	
Krav om felles årsplanlegging/felles årshjul	18	51	26	4	72
Felles tid for pedagogisk samarbeid	38	52	10	0	71
Legge til rette for at fellesfaglærerne er på samme utdanningsprogram over tid	23	59	15	3	71
Legge til rette for at fellesfaglærerne ikke dekker for mange utdanningsprogram	19	64	14	3	73
Hospiteringsordninger for fellesfaglærerne i verksted eller arbeidsliv	7	32	43	18	72
Felles plassering av lærernes arbeidsplasser	19	33	33	15	73

Generelt svarer godt over 50 prosent av skolelederne «i stor grad» eller «i svært stor grad» på flere av spørsmålene om tilrettelegging. Den laveste oppslutningen er knyttet til spørsmålet som omhandler hospiteringsordninger, hvor 61 prosent svarer «i liten grad» eller «ikke i det hele tatt». Som i fjorårets spørring er det tilrettelegging for pedagogisk samarbeid og at fellesfaglærerne er på samme utdanningsprogram over tid, som skåres høyest av respondentene.

I figur 4.1 (neste side) sammenlignes svarene fra deltakerne i 2016 med svarene fra deltakerne i 2015. Her vises andel skoleledere som krysser av for «i stor grad» eller «i svært stor grad». Merk at endringene kan virke større enn de faktisk er, når de illustreres i figurform. Den største økningen hva angår tilrettelegging finner man på spørsmål om pedagogisk samarbeid og felles plassering av lærernes arbeidsplasser, hvor flere sammenlignet med året før har svart i «svært stor grad». Videre har det vært en liten reduksjon i krav om felles årsplanlegging/felles årshjul.

Figur 4.1: I hvilken grad har skoleledelsen lagt til rette for samarbeid mellom fellesfaglærere og programfaglærere om undervisningen? Andel skoleledere som svarer i stor eller i svært stor grad. Prosent, 2016 og 2015.

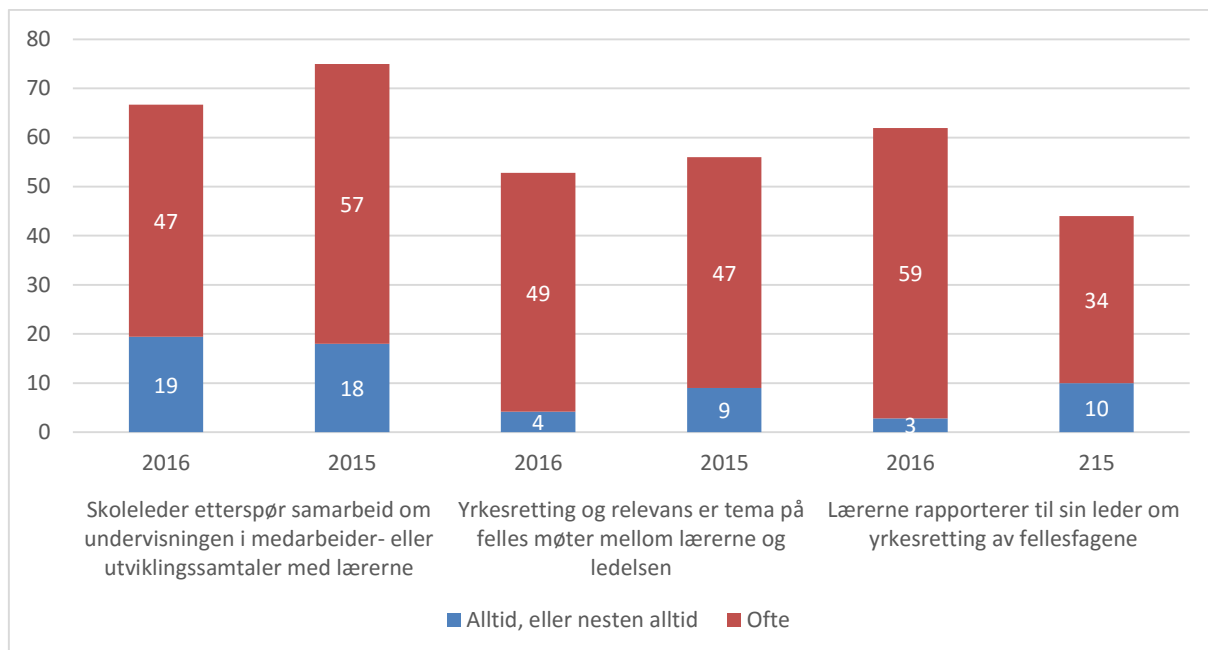
Tre utsagn ble stilt for å kartlegge hvordan og hvor ofte skolelederne får kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes. Respondentene ble bedt om å oppgi hyppighet relatert til det utsagnet beskriver. Utsagnene og svarfordelingen er vist i tabell 4.3.

Tabell 4.3: Hvor ofte får skoleleder kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes? Prosent, skoleledere videregående skole, 2016.

	Alltid, eller nesten alltid	Ofte	Av og til	Aldri	N
	%	%	%	%	
Skoleleder etterspør samarbeid om undervisningen i medarbeider- eller utviklingssamtaler med lærerne	19	47	33	0	72
Yrkesretting og relevans er tema på felles møter mellom lærerne og ledelsen	4	49	47	0	72
Lærerne rapporterer til sin leder om yrkesretting av fellesfagene	3	49	46	3	72

At skoleleder etterspør samarbeid om undervisningen i medarbeider eller utviklingssamtaler med lærerne er den måten som hyppigst brukes av skolelederne for å få informasjon om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes. 66 prosent av respondentene oppgir at dette skjer «alltid, eller nesten alltid» eller «ofte». Dersom man ser på figur 4.2 (neste side) ser man at dette tallet var 75 prosent i 2015. Det er dermed en liten nedgang sammenlignet med året før. På den andre siden ser det derimot ut som at lærernes direkte rapportering til sin leder om yrkesretting er blitt en mer utbredt praksis, sammenlignet med 2015. Videre forteller over halvparten av skolelederne at yrkesretting og relevans er tema på

felles møter mellom lærerne og ledelsen. Her har det også vært en liten reduksjon sammenlignet med året før.

Figur 4.2: Hvor ofte får skoleleder kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes? Andel skoleledere som svarer alltid, eller nesten alltid og ofte. Prosent, 2016 og 2015.

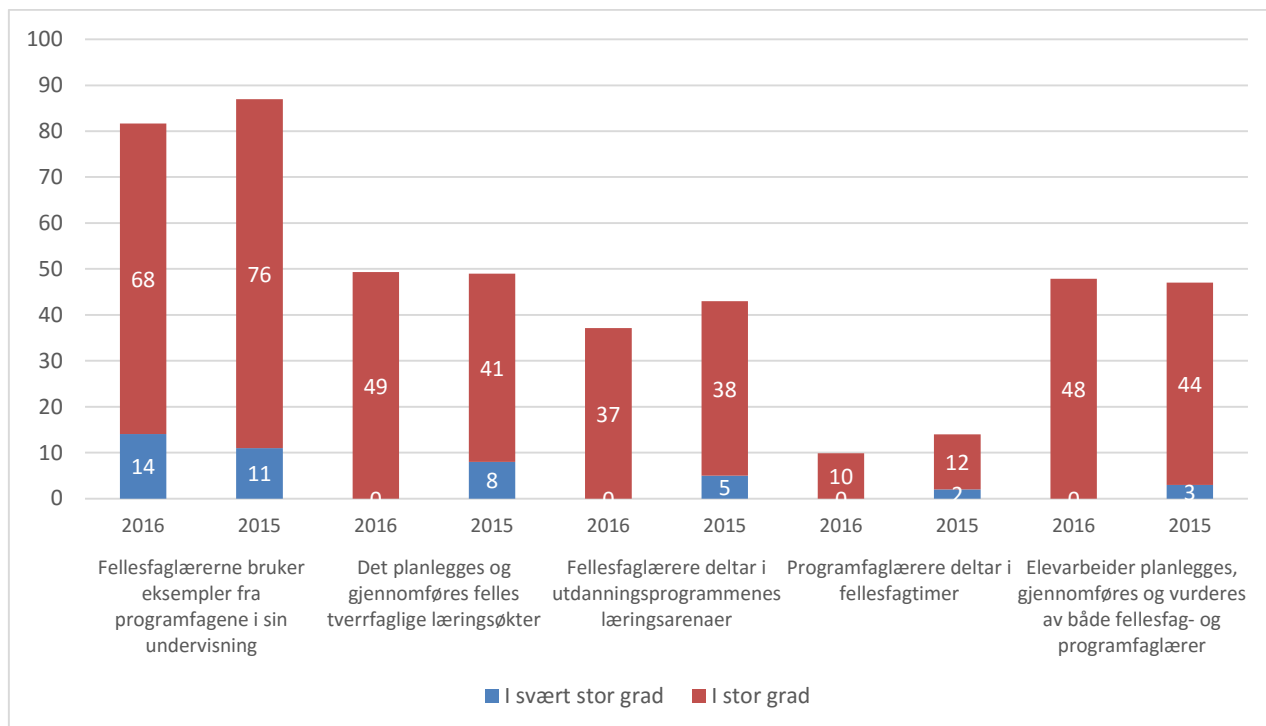
4.3 Lærerne bruker i stor grad eksempler fra programfagene i undervisningen

Skolelederne fikk spørsmål om i hvilken grad programfaglærere og fellesfaglærere samarbeider om undervisningen. Spørsmålet ble spesifisert ved hjelp av fem utsagn om ulike måter samarbeidet kan foregå på. Spørsmålene er identiske med spørsmål stilt i 2015. Tabell 4.4 viser utsagnene og svarfordelingen.

Tabell 4.4: I hvilken grad samarbeider programfaglærere og fellesfaglærere om undervisningen eller felles undervisningsopplegg? Prosent, skoleledere videregående skole, 2016.

	I svært stor grad	I stor grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	N
	%	%	%	%	
Fellesfaglærerne bruker eksempler fra programfagene i sin undervisning	14	68	18	0	71
Det planlegges og gjennomføres felles tverrfaglige læringsøkter	0	49	49	1	71
Fellesfaglærere deltar i utdanningsprogrammenes læringsarenaer	0	37	59	4	70
Programfaglærere deltar i fellesfagtimer	0	10	79	11	71
Elevarbeider planlegges, gjennomføres og vurderes av både fellesfag- og programfaglærer	0	48	51	1	71

Tabell 4.4 viser at utsagnet som omhandler bruk av eksempler fra fellesfaglærere er det som har størst oppslutning blant skolelederne i videregående skole. Hele 82 prosent av respondentene oppgir at de bruker eksempler fra programfagene i sin undervisning i stor eller svært stor grad. Videre viser tabellen at tverrfaglige læringsøkter, samarbeid om elevarbeider og at fellesfaglærere deltar i utdanningsprogrammenes læringsarenaer er samarbeidsformer som benyttes av 37 til 49 prosent av skolene. Som tidligere år (se figur 4.3) fremstår ikke programfaglæreres deltakelse i fellesfagtimene som en mye brukt samarbeidsform. Kun 10 prosent svarer dette er noe som foregår i stor grad.

Figur 4.3: I hvilken grad samarbeider programfaglærere og fellesfaglærere om undervisningen eller felles undervisningsopplegg? Andel skoleledere som svarer i stor eller i svært stor grad. Prosent, 2016 og 2015.

I figur 4.3 kan man merke seg at det er noen små forskjeller i hvordan skolelederne i 2016 svarer, sammenlignet med 2015. For eksempel benytter ikke årets respondenter seg av svaralternativet «i svært stor grad» på fire av fem utsagn. Det trenger for så vidt ikke være noe dramatisk knyttet til dette, dersom man sammenligner årets svar med svarene fra 2015 ser man at det også da var svært få som benyttet ytterpunktet på de samme spørsmålene. Videre har det ikke vært noen større endringer hva angår oppslutningen rundt de ulike formene for samarbeid, selv om det er antydninger til reduksjon på enkelte av utsagnene.

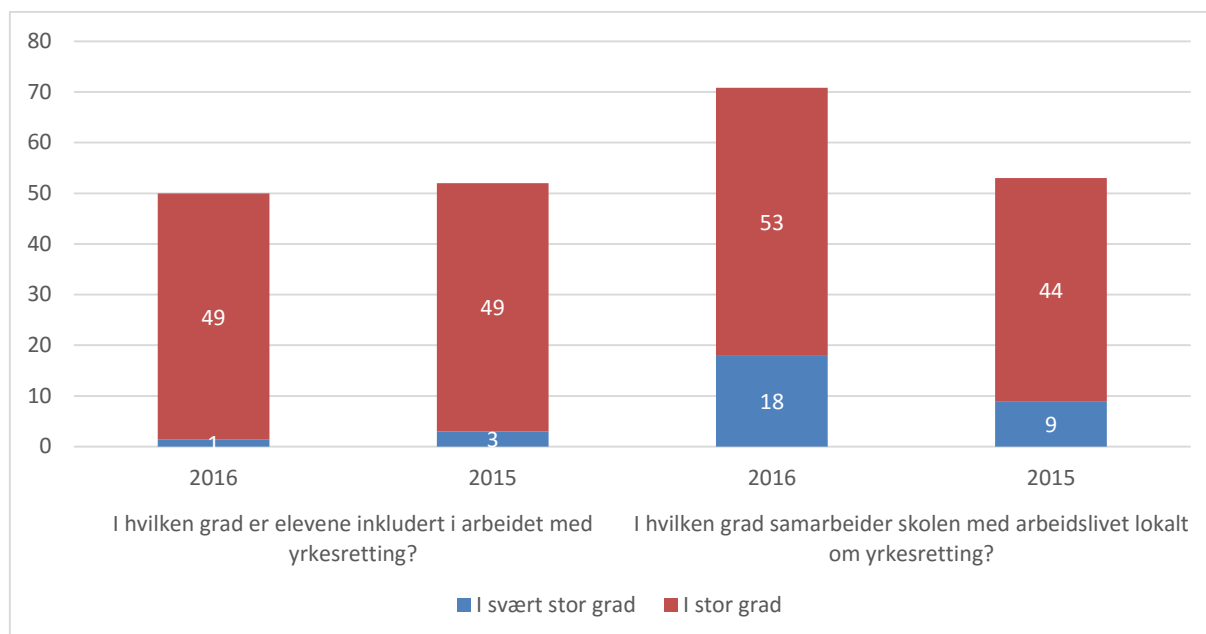
Videre viser tabell 4.5 i hvilken grad elevene og det lokale arbeidslivet er involvert i yrkesretting av programfagene.

Tabell 4.5: Inkludering av andre instanser i arbeidet med yrkesretting. Prosent, skoleledere videregående skole, 2016.

	I svært stor grad	I stor grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	N
	%	%	%	%	
I hvilken grad er elevene inkludert i arbeidet med yrkesretting?	1	49	50	0	72
I hvilken grad samarbeider skolen med arbeidslivet lokalt om yrkesretting?	18	53	28	1	72

På spørsmål om i hvilken grad elevene er inkludert i arbeidet med yrkesretting ser vi at omtrent halvparten av skolelederne krysser av for i svært stor grad eller i stor grad. På spørsmål om samarbeid med arbeidsliv svarer hele 71 prosent det samme. Dette er en økning sammenlignet med

hvordan skolelederne svarte i 2015. I figur 4.4 kan man lese at dette tallet var 53 prosent i 2015. Det ser dermed ut som at samarbeid med lokalt arbeidsliv er blitt høyere prioritert.

Figur 4.4: Inkludering av andre instanser i arbeidet med yrkesretting. Andel skoleledere som svarer i stor eller i svært stor grad. Prosent, 2016 og 2015.

Avslutningsvis ble respondentene spurt om skolens arbeid med yrkesretting av fellesfagene er forankret i fylkeskommunens planverk/årshjul. Svarene er vist i tabell 4.6. 66 prosent svarer ja på dette spørsmålet, et tilsvarende tall fant man i 2015. Det vil si at et flertall av skolene, omtrent to av tre, svarer at deres arbeid med yrkesretting av fellesfagene er forankret i fylkeskommunens planverk. Andelen som svarer nei er noe redusert sammenlignet med året før, men tallene bør leses og tolkes med varsomhet da antall respondenter er lavt.

Tabell 4.6: Er skolens arbeid med yrkesretting av fellesfagene forankret i fylkeskommunens planverk/årshjul? Prosent, skoleledere videregående skole, 2016 og 2015.

	2016	2015
	%	%
Ja	65	65
Nei	13	17
Vet ikke	22	18
<i>N</i>	72	66

4.4 Oppsummering

Målet med prosjektet FYR (fellesfag, yrkesretting og relevans) er å forbedre yrkesrettingen av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Prosjektet skal sikre at elever i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene får en opplæring i fellesfagene matematikk, norsk, engelsk og naturfag som oppleves som relevant for deres skolehverdag og deres framtidige arbeidsliv. I prosjektet inngår en omfattende skolering av lærere i yrkesfag og fellesfag. Der får lærere konkrete verktøy til bruk i undervisningen. I tillegg får skolene hjelp til å videreutvikle en kultur for yrkesretting.

Et klart flertall av skolelederne oppgir at lærere og/eller ledere ved skolen har deltatt på nasjonale skoleringsamlinger i FYR. Tallene fra 2016 viser at det har vært en liten økning sammenlignet med 2015. Andelen har økt fra 77 prosent i 2015 til 85 prosent i 2016.

Skolelederne ble stilt seks spørsmål om tilrettelegging for samarbeid om undervisningen mellom fellesfaglærere og programfaglærere. Generelt svarer godt over 50 prosent av skolelederne «i stor grad» eller «i svært stor grad» på de fleste spørsmålene om tilrettelegging. Laveste oppslutning er knyttet til spørsmål om hospiteringsordninger. Her svarer 61 prosent «i liten grad» eller «ikke i det hele tatt». Som i spørningene i 2015 er det «tilrettelegging for pedagogisk samarbeid» og «at fellesfaglærerne er på samme utdanningsprogram over tid» som skåres høyest av respondentene. Her finner man også en økning i oppslutning sammenlignet med året før, men disse er marginale.

Tre utsagn ble stilt for å kartlegge hvordan og hvor ofte skolelederne får kunnskap om at undervisningen i fellesfagene yrkesrettes. Den viktigste kilden til denne informasjonen er at skoleleder etterspør dette i medarbeider- eller utviklingssamtaler med lærerne. 66 prosent av respondentene oppgir at dette skjer «alltid, eller nesten alltid» eller «ofte». Tallet for 2015 var 75 prosent. Videre ser det ut til at lærernes direkte rapportering til sin leder om yrkesretting er blitt en mer utbredt praksis i 2016.

Skolelederne fikk spørsmål om i hvilken grad programfaglærere og fellesfaglærere samarbeider om undervisningen. 82 prosent av respondentene oppgir at lærerne bruker eksempler fra programfagene i sin undervisning i stor eller svært stor grad. Videre er tverrfaglige læringsøkter, samarbeid om elevarbeider og at fellesfaglærere deltar i utdanningsprogrammets læringsarenaer samarbeidsformer som benyttes av 37 til 49 prosent. At programfaglærerne deltar i fellesfagtimene er ikke en mye brukt samarbeidsform.

På spørsmål om i hvilken grad elevene er inkludert i arbeidet med yrkesretting krysser omtrent halvparten av skolelederne av for i svært stor grad eller i stor grad. På spørsmål om samarbeid med arbeidsliv oppgir 71 prosent det samme. Dette er en økning sammenlignet med hvordan skolelederne svarte i 2015. Det kan se ut som at samarbeid med lokalt arbeidsliv er blitt høyere prioritert.

Avslutningsvis ble respondentene spurt om skolens arbeid med yrkesretting av fellesfagene er forankret i fylkeskommunens planverk/årshjul. 66 prosent svarer ja på dette spørsmålet som er identisk med det respondentene oppga i 2015.

5 Tverretatlig og tverrfaglig samarbeid

0-24 samarbeidet (2015-2020) er rettet mot utsatte barn og unge under 24 år. Det overordnede målet er at flere utsatte barn og unge som lever med risikofaktorer skal oppdages og hjelpes så tidlig som mulig, slik at flere lykkes i skolen, får en tilknytning til arbeidslivet og at utenforskap reduseres. For at kommunene skal lykkes med dette, må de ulike kommunale tjenestene som helsestasjon, barnehage, barnevern, skole og NAV tilby gode tverrfaglige tjenester. Dette er et politisk prioritert område, hvor Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Helse og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet med sine fagdirektorater har etablert et femårig program for å samordne sine virkemidler overfor kommunesektoren og målgruppen.

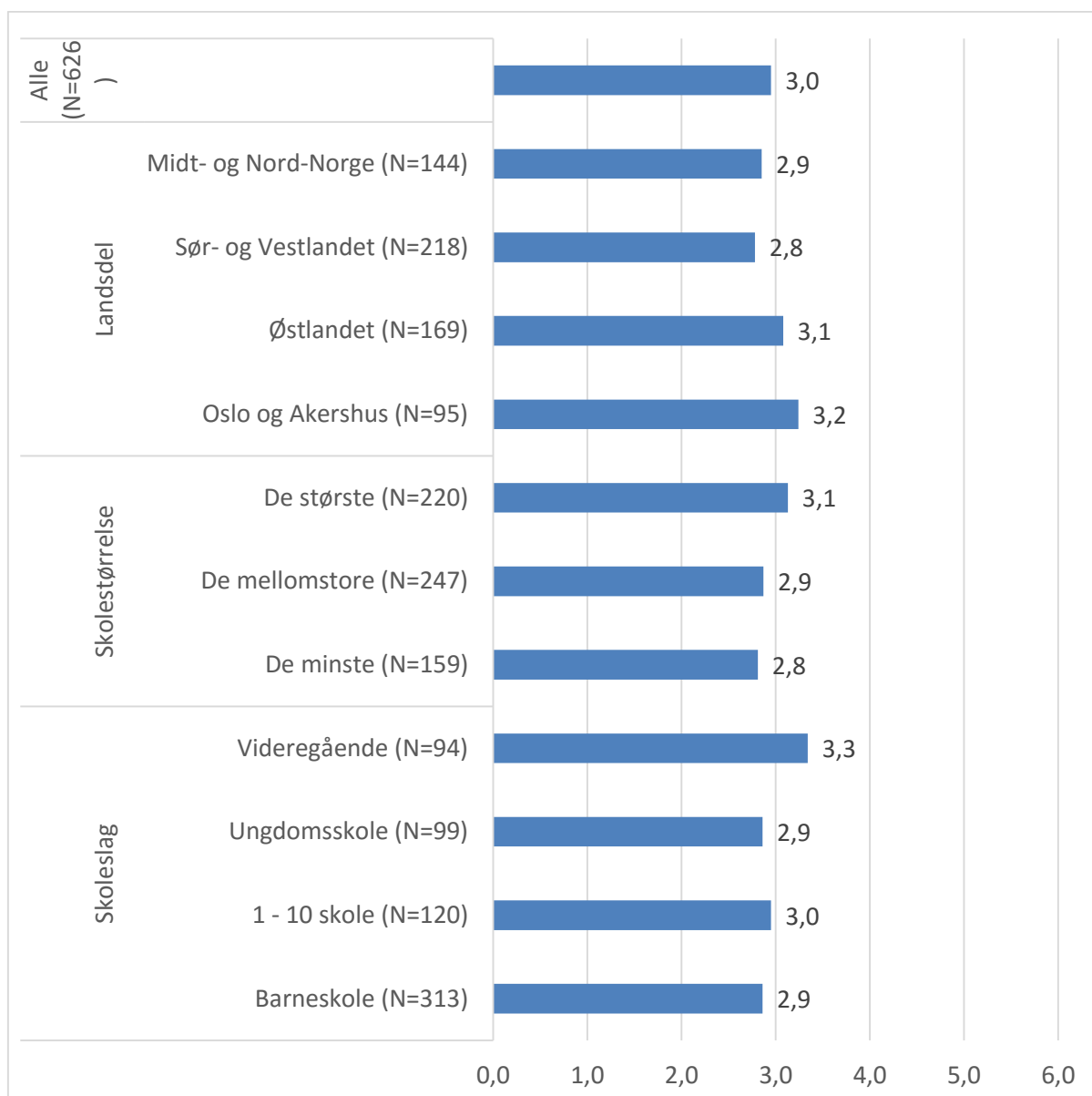
5.1 Elevers behov for koordinerte tjenester

I følge skolelederne er behovet for koordinerte tverrfaglige tjenester tilstede. Bare 3 prosent svarer at de ikke har elever ved sin skole som har behov for slike tjenester. 40 prosent av skolelederne svarer at 1 – 5 prosent av elevene ved deres skole trenger tverrfaglige støtte, 31 prosent svarer 6 – 10 prosent, 14 prosent svarer 11 – 15 prosent, 6 prosent svarer 16 – 20 prosent, 5 prosent svarer at det er mer enn 20 prosent som trenger slik oppfølging, mens 2 prosent ikke vet hvor mange elever som har behov for koordinerte tverretatlige tjenester (Tabell i vedlegg).

Figur 5.1 viser gjennomsnittsskåren for ulike grupper på spørsmålet om hvor mange elever skolelederne anslår har behov for koordinerte tverrfaglige tjenester. Skalaen går fra 1 – *Ingen* til 6 – *Flere enn 20 %*. Vet ikke-kategorien er holdt utenfor analysene. Ved de videregående skolene (3,3) kan det se ut til at behovet for slike samarbeid er noe større enn for Ungdomsskolene (2,9), 1 – 10-skolene (3,0) og barneskolene (2,9). Snittet ligger mellom kategoriene 6-10 % og 11-15 % for de videregående skolene, og det er signifikant høyere enn for grunnskolene.

Vi ser også at snittet stiger med størrelsen på skolene. Mens snittet for de største skolene er 3,1 er det 2,9 og 2,8 for henholdsvis de mellomstore og de minste skolene. En større andel av elevene ved de største skolene, sammenliknet med de mindre, ser ut til å ha behov for tverrfaglig samarbeid mellom skolene og andre kommunale tjenester (Figur 5.1).

Når det gjelder skoleledernes oppfatning av behovet for tverrfaglig samarbeid i de ulike landsdelene, finner vi at snittet er høyere i Oslo og Akershus (3,2) og på Østlandet (3,1), enn i Midt- og Nord-Norge (2,9) og Sør- og Vestlandet (2,8) (Figur 5.1). Ellers finner vi ingen forskjeller mellom store og små kommuner på dette området.

Figur 5.1: Omtrent hvor mange av elevene på din skole mener du har behov for koordinerte (tverretatlige/faglige) tjenester? 0 tilsvarer ingen, mens 6,0 tilsvarer mer enn 20 prosent. Skolelederes svar etter skoleslag, skolestørrelse og landsdel.

5.2 Skolenes samarbeid med ulike fagmiljøer

Skolelederne fikk også spørsmål om hvor ofte skolen hadde samarbeidet med ulike fagmiljøer i løpet av det siste skoleåret. Tabell 5.1 viser skoleledernes gjennomsnittsskåre for hver av de ulike fagmiljøene etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall. Skalaen går fra 1 = *Flere ganger i uken*, 2 = *Én gang i uken*, 3 = *To til tre ganger i måneden*, 4 = *Én gang i måneden* og 5 = *Sjeldnere enn en gang per måned*. Desto lavere skåre, desto oftere møttes de. Tabeller med prosentvise fordelinger finnes i vedlegget.

Når vi ser på alle skoler under ett, ser vi at helsesøster (2,3) og PPT (2,5) er de kommunale tjenestene som det i størst grad samarbeides med, og snittet ligger på mellom én gang i uken og to til tre ganger i måneden. Barnevern (3,8) samarbeides det også med månedlig. Det samme gjelder BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk) (4,0) (Tabell 5.1).

Tabell 5.1: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med følgende fagmiljøer i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Gjennomsnitt på en skala der 1 = Flere ganger i uken, 2 = Én gang i uken, 3 = To til tre ganger i måneden, 4 = Én gang i måneden og 5 = Sjeldnere enn en gang per måned, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Barnevern Gj.snitt	Sosialkontor Gj.snitt	Helsesøster Gj.snitt	Lege Gj.snitt	BUP Gj.snitt	Psykolog Gj.snitt	Fysioterapeut Gj.snitt	PPT Gj.snitt	NAV Gj.snitt	Andre Gj.snitt
Skoleslag	Barneskole	3,9	4,9	2,5	4,9	4,2	4,7	4,3	2,7	4,7	4,7
	1 - 10 skole	3,8	4,9	2,5	4,7	4,2	4,6	4,3	2,6	4,8	4,4
	Ungdomsskole	3,3	4,9	1,8	4,4	3,7	4,3	4,4	2,1	4,7	4,0
	Videregående	3,7	4,3	1,8	3,9	3,4	3,5	4,4	2,1	3,6	4,2
Skolestørrelse	De minste	4,5	4,9	3,3	4,8	4,6	4,7	4,5	3,4	4,8	4,8
	De mellomstore	3,7	4,9	2,2	4,7	4,1	4,5	4,3	2,4	4,6	4,5
	De største	3,3	4,6	1,7	4,4	3,5	4,1	4,2	2,1	4,3	4,1
Landsdel	Oslo og Akershus	3,3	4,7	1,9	4,5	3,5	4,1	4,1	1,9	4,4	4,4
	Østlandet	3,6	4,9	2,1	4,6	4,0	4,6	4,2	2,5	4,6	4,6
	Sør- og Vestlandet	4,0	4,8	2,4	4,6	4,1	4,4	4,5	2,7	4,6	4,3
	Midt- og Nord-Norge	4,0	4,8	2,5	4,7	4,1	4,4	4,4	2,6	4,5	4,6
Innbyggertall	Under 3000	4,2	4,9	3,1	4,8	4,5	4,7	4,4	3,1	4,9	4,8
	3000 til 9999	4,0	4,9	2,7	4,8	4,4	4,7	4,3	2,8	4,7	4,5
	10.000 og mer	3,6	4,9	2,1	4,7	3,9	4,5	4,3	2,4	4,7	4,4
Alle skoler		3,8	4,8	2,3	4,6	4,0	4,4	4,3	2,5	4,6	4,5

Sammenlikner vi de ulike skoleslagene, ser vi at Ungdomsskolene oftere samarbeider med barnevern (3,3), enn barneskolene (3,9), 1 – 10-skolene (3,8) og de videregående skolene (3,7). Når det gjelder samarbeid mellom skolen og sosialkontor, ser vi at de videregående skolene (4,3) samarbeider noe oftere enn grunnskolene (4,9), men dette er den av instansene skolene oppgir å samarbeide minst med uavhengig av skolenivå. Samarbeid med helsesøster forekommer ofte for alle skoleslagene, men ungdomsskolene (1,8) og de videregående skolene (1,8) samarbeider oftere enn barneskolene (2,5) og 1 – 10-skolene (2,5). Samarbeid med lege forekommer relativt sjelden, særlig gjelder det grunnskolene. Her ser vi en økning i omfang med skolenivå, og de videregående skolene (4,3) samarbeider mer med lege enn barneskolene (4,9), 1 – 10-skolene (4,7) og ungdomsskolene (4,4). Vi ser også at hyppigheten øker med skolenivået når det gjelder samarbeid med BUP. De videregående skolene (3,4) samarbeider oftere med BUP enn ungdomsskolene (3,7), 1 – 10-skolene (4,2) og barneskolene (4,2). De videregående skolene (3,5) samarbeider også mer enn ungdomsskolene (4,3), 1 – 10-skolene (4,6) og barneskolene (4,7) med psykolog, og de videregående skolene (2,1) og ungdomsskolene (2,1) samarbeider oftere med PPT enn 1 – 10-skolene (2,6) og barneskolene (2,7). I tillegg ser vi at samarbeide med NAV også forekommer oftere for de videregående skolene (3,6) enn for ungdomsskolene (4,7), 1 – 10-skolene (4,8) og barneskolene (4,7).

Sammenlikner vi skoleledernes svar etter skolestørrelse, finner vi generelt at de største skolene samarbeider noe mer med de ulike fagmiljøene sammenliknet med de mindre skolene. Tendensen ser ut til å være at desto større skole, desto ofte samarbeider de med andre fagmiljøer (Tabell 5.1). En naturlig forklaring kan være at når det totalt sett er flere elever ved en skole, vil også antall elever som krever oppfølging være høyere enn for skoler med færre elever. Dermed også mer samarbeid ved de større skolene enn ved de mindre.

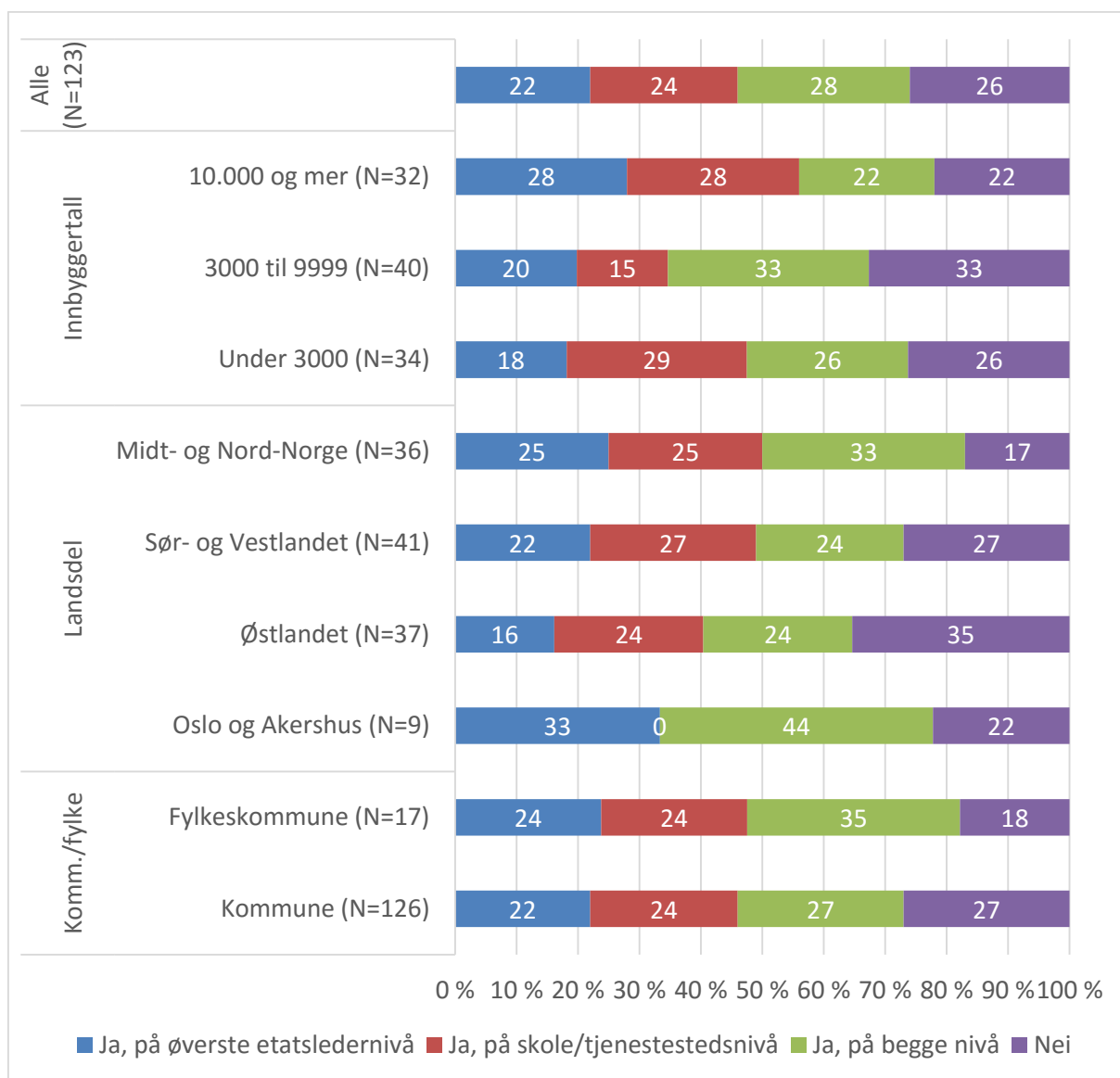
Med unntak av *Andre*, samarbeider skolene i Oslo og Akershus oftere med alle fagmiljøer enn det som er tilfelle for skolene i de andre landsdelene. Eksempelvis gjelder dette PPT, der snittet for Oslo og Akershus er 1,9, mens det for de resterende landsdelene ligger mellom 2,5 og 2,7 (Tabell 5.1).

Vi ser også at skoler i større kommuner samarbeider oftere med de ulike fagmiljøene enn skoler i mindre kommuner. Snittet for de største kommunene ligger for eksempel på 2,1 når det gjelder samarbeid med helsesøster, mens det for de mellomstore kommunene ligger på 2,7 og for de minste på 3,1 (Tabell 5.1).

5.3 Mange skoler har formaliserte samarbeidsavtaler

Skoleeierne fikk spørsmål om kommunen eller fylkeskommunen hadde formaliserte samarbeidsavtaler mellom den enkelte skole og andre etater/tjenester, og ser vi på alle skoleeierne under ett finner vi at ca. 3 av 4 har formaliserte samarbeidsavtaler enten på øverste etatsledernivå (22 prosent), på skole/tjenestestedsnivå (24 prosent) eller på begge disse nivåene (28 prosent). Det vil si at 1 av 4 oppgir at skolene ikke har formaliserte samarbeidsavtaler for å fange opp utsatte barn og unge (Figur 5.2). Figur 5.2 viser at en litt større andel av skolene i fylkeskommunene enn i kommunene har slike avtaler på ett eller flere nivåer. En større andel av fylkeskommunene (35 prosent) enn av kommunene (27 prosent) svarer at skolene har avtaler på begge nivåer.

Skoleeierne i Midt- og Nord-Norge (83 prosent) svarer i noe større grad enn skoleeierne i de andre landsdelene at skolene i deres kommune eller fylkeskommune har formaliserte samarbeidsavtaler. Østlandet (35 prosent) har den høyeste andelen skoleeiere som svarer at det ikke er opprettet slike samarbeidsavtaler. I Oslo og Akershus oppgir 44 prosent av skoleeierne at det er opprettet formaliserte samarbeidsavtaler mellom skolene og ulike kommunale etater og tjenester på begge nivåer, mens ingen oppgir at det bare er opprettet samarbeidsavtaler på skole/tjenestestedsnivå. Oslo skiller seg i så måte fra de andre landsdelene ved at det enten er opprettet avtaler på øverste etatsledernivå eller på begge nivåer (Figur 5.2).

Figur 5.2: Med tanke på det tverrfaglige samarbeidet om utsatte barn: Har kommunen/fylkeskommune formaliserte samarbeidsavtaler mellom den enkelte skole og andre kommunale etater/tjenester? Prosentvis fordeling av skoleeiernes svar, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og innbyggertall.

Sammenlikner vi svarene fra skoleeierne etter kommunistørrelse, ser vi at de største (74 prosent) og de minste (78 prosent), i større grad enn de mellomstore (67 prosent), har formaliserte samarbeidsavtaler mellom skolene og andre kommunale etater og tjenester på ett eller begge nivåer (Figur 5.2).

5.4 Hvilke etater inngår i de formaliserte samarbeidsavtalene?

Tabell 5.2 viser at særlig barnevern (58 prosent) og helsesøster (61 prosent) inngår i slike formaliserte samarbeidsavtaler mellom skolene og ulike fagmiljøer. Mange skoleeiere svarer også at NAV (28 prosent) og andre (26 prosent) inngår. I overkant av 1 av 5 skoleeiere oppgir at det er opprettet formaliserte samarbeidsavtaler med psykolog (22 prosent) og BUP (21 prosent). Formaliserte samarbeidsavtaler mellom skolene og sosialkontor (16 prosent), lege (13 prosent) og fysioterapeut (11 prosent) er mer uvanlig (Tabell 5.2).

Tabell 5.2: Hvilke etater inngår i slike formaliserte samarbeidsavtaler? Prosentvis andel skoleeiere som har krysset av for hvert av alternativene, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og innbyggertall.

		Barnevern	Sosialkontor	Helsesøster	Lege	BUP	Psykolog	Fysioterapeut	NAV	Andre	N
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Komm./fylke	Kommune	61	16	64	15	19	26	13	21	30	108
	Fylkeskommune	39	17	44	6	33	0	0	67	6	18
Landsdel	Oslo og Akershus	50	10	40	0	40	30	10	40	30	10
	Østlandet	50	20	58	10	18	20	5	28	25	40
	Sør- og Vestlandet	56	18	60	18	11	27	16	20	18	45
	Midt- og Nord-Norge	58	8	58	13	25	13	10	28	30	40
Innbyggertall	Under 3000	63	11	69	17	14	17	9	29	23	35
	3000 til 9999	51	14	53	12	9	19	14	16	37	43
	10.000 og mer	56	18	56	13	28	36	13	15	21	39
Alle		58	16	61	13	21	22	11	28	26	126

Sammenlikner vi kommuner og fylkeskommuner, finner vi at mens kommunene i størst grad oppgir at skolene har inngått etablerte samarbeidsavtaler med helsesøster (64 prosent) og barnevern (61 prosent), oppgir fylkeskommunene i størst grad at skolene har formaliserte avtaler med NAV (67 prosent). Fylkeskommunene oppgir også i stor grad helsesøster (44 prosent), men andelen som har krysset av for dette er lavere enn for kommunene. I tillegg til barnevern og helsesøster, svarer kommunene noe oftere enn fylkeskommunene at skolene har inngått formaliserte avtaler med lege, psykolog, fysioterapeut og andre, mens fylkeskommunene litt oftere enn kommunene oppgir at de samarbeider med BUP og NAV (Tabell 5.2).

Når vi ser på hva skoleeierne i de ulike landsdelene krysser av for på spørsmålet om hvilke fagmiljøer skolene har inngått formaliserte samarbeidsavtaler med, finner vi at skoleeierne i Oslo og Akershus (10 prosent) og Midt- og Nord-Norge (8 prosent) i litt mindre grad svarer at skolene har avtaler med sosialkontor, sammenliknet med Østlandet (20 prosent) og Sør- og Vestlandet (18 prosent). Skoleeierne i Oslo og Akershus svarer også litt sjeldnere enn de andre landsdelene at skolene har avtaler med helsesøster (40 prosent) og lege (0 prosent). Samtidig svarer skoleeierne i Oslo og Akershus i større grad enn skolelederne i de andre landsdelene at skolene har inngått samarbeidsavtaler med BUP (40 prosent) og NAV (40 prosent). Skoleeierne i Midt- og Nord-Norge oppgir i litt mindre grad enn de andre skoleeierne at skolene har avtaler med psykolog (13 prosent), og skoleeierne på Sør- og Vestlandet svarer i litt mindre grad enn de andre skoleeierne at skolene har formaliserte avtaler med BUP (11 prosent) (Tabell 5.2).

I de minste kommunene har skolene i noe større grad inngått samarbeidsavtaler med barnevern (63 prosent), helsesøster (69 prosent) og NAV (29 prosent), sammenliknet med skolene i de større kommunene. I de største kommunene er det oftere inngått avtaler med BUP (28 prosent) og psykolog (36 prosent), sammenliknet med de mindre kommunene. De mellomstore kommunene på sin side, oppgir oftere enn de minste og de største kommunene, at skolene har inngått avtaler med andre (37 prosent) (Tabell 5.2).

5.5 Klarlagte oppgaver i de formaliserte avtalene

Skoleeierne fikk også spørsmål om hvilke oppgaver som var klarlagt i skolenes formaliserte samarbeidsavtaler, og 48 prosent svarer at ansvarsfordeling er klarlagt, 46 prosent svarer at rollefordeling er klarlagt, og 34 prosent svarer at de ulike etatenes operative virkemidler er klarlagt (Tabell 5.3). En noe større andel av fylkeskommunene har svart at ansvarsfordeling (67 prosent) og rollefordeling (61 prosent) er klarlagt, sammenliknet med kommunene, der 44 prosent svarer at ansvarsfordeling er klarlagt og 44 prosent svarer at rollefordeling er klarlagt (Tabell 5.3).

Skoleeierne i Oslo og Akershus svarer oftere enn skoleeierne i de andre landsdelene at ansvarsfordeling og rollefordeling (begge 60 prosent) er klarlagt i skolenes formaliserte samarbeidsavtaler. Sør- og Vestlandet (33 prosent) har den laveste andelen som svarer at rollefordeling er klarlagt i avtalene, og Midt- og Nord-Norge (38 prosent) har den laveste andelen som svarer at ansvarsfordeling er klarlagt. (Tabell 5.3).

Vi finner ikke forskjeller etter kommunestørrelse på dette spørsmålet.

Tabell 5.3: Hvilke oppgaver er klarlagt i disse formaliserte avtalene? Prosentvis andel skoleeiere som har krysset av for hvert av alternativene, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og innbyggertall.

		Ansvarsfordeling	Rollefordeling	De ulike etatenes operative virkemidler	N
Komm./fylke	Kommune	44	44	35	108
	Fylkeskommune	67	61	28	18
Landsdel	Oslo og Akershus	60	60	30	10
	Østlandet	50	48	33	40
	Sør- og Vestlandet	42	33	33	45
	Midt- og Nord-Norge	38	45	30	40
Innbyggertall	Under 3000	37	40	34	35
	3000 til 9999	42	40	33	43
	10.000 og mer	44	41	31	39
Alle		48	46	34	126

5.6 Samarbeidsavtalene følges nokså godt opp i praksis

I følge skoleeierne følges skolenes samarbeidsavtaler med ulike fagmiljøer nokså godt opp i praksis. Når vi ser på alle skoleeierne under ett, svarer 54 prosent at avtalene følges opp i stor grad og 44 prosent svarer at de følges opp i nokså stor grad. Bare 2 prosent svarer at samarbeidsavtalene i liten grad følges opp. Skoleeierne i Oslo og Akershus (71 prosent) skiller seg litt ut fra skolelederne i de andre landsdelene ved å ha en særlig høy andel som har svart at samarbeidsavtalene følges opp i stor grad (Tabell 5.4).

Tabell 5.4: I hvilken grad vil du si at samarbeidsavtalene følges opp i praksis? Prosentvis fordeling av skoleeiernes svar, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og innbyggertall

		I stor grad	I noen grad	I liten grad	N
Komm./fylke	Kommune	54	44	3	71
	Fylkeskommune	54	46	0	13
Landsdel	Oslo og Akershus	71	29	0	7
	Øst-Norge	58	42	0	24
	Sør- og Vest-Norge	46	54	0	28
	Midt- og Nord-Norge	52	40	8	25
Innbyggertall	Under 3000	50	42	8	24
	3000 til 9999	58	42	0	24
	10.000 og mer	52	48	0	23
Alle		54	44	2	84

5.7 Mange har felles rutiner for bruk av taushetsreglementet

Mange skoleeiere (61 prosent) svarer at de har utviklet felles rutiner for bruk av taushetsreglementet, mens 21 prosent svarer at de ikke har utviklet felles rutiner og 18 prosent svarer at de ikke vet om kommunen har utviklet felles rutiner (Tabell 5.5).

Tabell 5.5: Har kommunen utviklet felles rutiner for bruk av taushetsreglementet (f.eks. samtykkeerklæringer eller liknende)? Prosentvis fordeling av skoleeierne svar, etter kommune/fylkeskommune, landsdel og innbyggertall

		Ja	Nei	Vet ikke	N
Komm./fylke	Kommune	66	18	17	102
	Fylkeskommune	31	44	25	16
Landsdel	Oslo og Akershus	78	11	11	9
	Østlandet	49	27	24	37
	Sør- og Vestlandet	73	15	13	40
	Midt- og Nord-Norge	56	25	19	32
Innbyggertall	Under 3000	59	25	16	32
	3000 til 9999	67	15	18	39
	10.000 og mer	71	13	16	31
Alle		61	21	18	118

Kommunene (66 prosent) oppgir i større grad enn fylkeskommunene (31 prosent) at det er opprettet felles rutiner for bruk av taushetsreglementet, og skoleeierne i Oslo og Akershus (78 prosent) og på Sør og Vestlandet (73 prosent) svarer i større grad bekreftende på dette sammenliknet med Østlandet (49 prosent) og Midt- og Nord-Norge (56 prosent) (Tabell 5.5).

De større kommunene ser ut til å litt større grad å ha utviklet felles rutiner, og 71 prosent av skoleeierne i de største kommunene svarer bekreftende på dette. Tilsvarende andeler for de mellomstore og de minste er henholdsvis 67 prosent og 59 prosent (Tabell 5.5).

5.8 Oppsummering

Ved de aller fleste skoler i landet er det elever som skolelederne mener har behov for koordinerte tverrfaglige tjenester. Bare 3 prosent svarer at de ikke har elever ved sin skole som har behov for slike tjenester. Ved de videregående skolene kan det se ut til at behovet for slike samarbeid er noe større enn for grunnskolene.

Helsesøster og PPT er de kommunale tjenestene som skolene samarbeider mest med. Snittet for hvor ofte slikt samarbeid hadde forekommet ligger på mellom én gang i uken og to til tre ganger i måneden. Sammenlikner vi skoleledernes svar etter skolestørrelse, finner vi at de største skolene samarbeider noe mer med de ulike fagmiljøene sammenliknet med de mindre skolene. En naturlig forklaring på dette kan være at skoler med flere elever også har flere elever med slike behov, sammenliknet med skoler med færre elever. Skolene i Oslo og Akershus samarbeider litt oftere med de ulike fagmiljøene enn skolene i de andre landsdelene.

De fleste har kommuner og fylkeskommuner har formaliserte samarbeidsavtaler mellom den enkelte skole og andre etater/tjenester. Omtrent 3 av 4 har formaliserte samarbeidsavtaler enten på øverste etatsledernivå, på skole/tjenestenivå eller på begge disse nivåene. Skoleeierne i Midt- og Nord-Norge svarer i noe større grad enn skoleeierne i de andre landsdelene at skolene i deres kommune eller fylkeskommune har formaliserte samarbeidsavtaler.

Særlig barnevern (58 prosent) og helsesøster (61 prosent) inngår i formaliserte samarbeidsavtaler mellom skolene og ulike fagmiljøer. Mange skoleeiere svarer også at NAV (28 prosent) og andre (26 prosent) inngår. Sammenlikner vi kommuner og fylkeskommuner, finner vi at mens kommunene i størst grad oppgir at skolene har inngått etablerte samarbeidsavtaler med helsesøster (64 prosent) og barnevern (61 prosent), oppgir fylkeskommunene i størst grad at skolene har formaliserte avtaler med NAV (67 prosent).

I følge skoleeierne følges skolenes samarbeidsavtaler med ulike fagmiljøer opp i praksis. Når vi ser på alle skoleeierne under ett, svarer 54 prosent at avtalene følges opp i stor grad og 44 prosent svarer at de følges opp i nokså stor grad. Bare 2 prosent svarer at samarbeidsavtalene i liten grad følges opp. Skoleeierne i Oslo og Akershus skiller seg litt ut fra skolelederne i de andre landsdelene ved å ha en særlig høy andel som har svart at samarbeidsavtalene følges opp i stor grad.

6 Samfunnssikkerhet og beredskap – forebygging av alvorlige skolehendelser

Utdanningsdirektoratet har siden 2009 samarbeidet med politiet for å sikre et godt beredskapsarbeid i kommunene og fylkeskommunene. Hovedfokus for arbeidet er å forebygge alvorlige hendelser på skolenivå. I 2013 utarbeidet Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet i 2013 veilederen *Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner, veiledning i beredskapsplanlegging*. Dette ble gjort på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Veilederen ble i 2013 og 2014 fulgt opp av politiet gjennom et eget program rettet mot utdanningsinstitusjonene. Målet med programmet var å bistå utdanningsinstitusjonene i arbeidet med å lage gode beredskapsplaner for å forebygge alvorlige skolehendelser og å øve på disse. I 2015 ble veilederen revidert. Den reviderte versjonen er tydeligere på ansvarsfordelingen i beredskapsarbeidet. I særlig grad ble virksomhetsledernes ansvar tydeliggjort.

Spørsmålene i høstens spørring ble stilt til skoleledere og omhandler ulike aspekter ved det nevnte arbeidet. Skolelederne har også tidligere fått spørsmål om skolens arbeid med å forebygge alvorlige skolehendelser. Dette var våren 2010, våren 2012, høsten 2014 og høsten 2015. Flere av spørsmålene fra de foregående undersøkelsene er identiske med dem stilt i høstens undersøkelse og vi sammenligner årets resultater med tidligere år der det er mulig. Funnene fra de foregående undersøkelsene er presentert i rapportene *Spørsmål til Skole-Norge våren 2010* (Vibe og Sandberg, 2010), *Spørsmål til Skole-Norge våren 2012* (Vibe, 2012) og *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2014* (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015) og *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2015* (Gjerustad og Waagene, 2015). For mer detaljert informasjon om resultater fra de foregående undersøkelsene henviser vi til disse rapportene.

6.1 Om beredskapsplaner og øvelser

Det ble stilt fire spørsmål om skolens beredskapsplaner, øvelser knyttet til dette og eventuelle tiltak. Spørsmålene handler om hvorvidt skolen har beredskapsplaner, om de har utarbeidet eller forbedret disse planene de siste årene, om de har hatt beredskapsøvelser og om det er iverksatt tiltak for å forebygge alvorlige skolehendelser. I tillegg ble de skolelederne som svarte nei på spørsmål om beredskapsplaner spurt om hvorvidt slike skal utarbeides det kommende året.

I tabell 6.1 (neste side) vises svarfordeling på spørsmål om skolen har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Svarene er fordelt på landsdel og skoletype. I tabellen har vi markert høyeste andel med grønt og laveste andel med gult.

Tabell 6.1: Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja etter landsdel og skoletype.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %	N
Barneskole	98	84	81	82	85	330
1 - 10 skole	100	90	63	77	75	127
Ungdomsskole	83	97	74	83	84	102
Videregående	93	87	93	95	92	98
Total	95	87	78	83	84	657
N	100	174	233	150	657	-

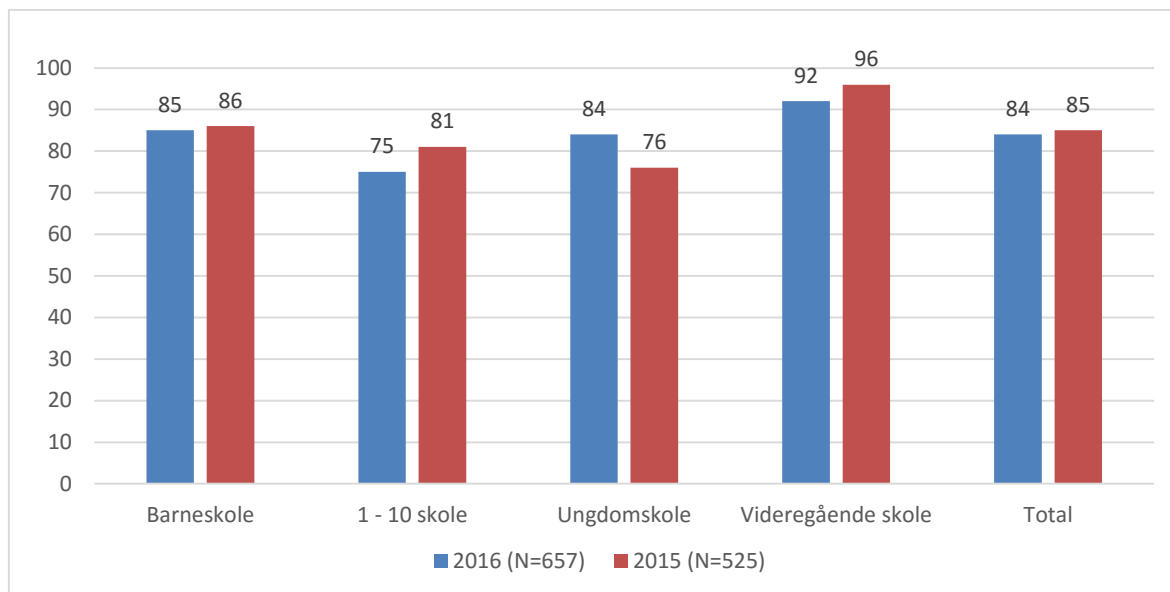
Tabellen viser generelt at et klart flertall av skolene har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Totalt svarer 84 prosent ja på dette spørsmålet. Andelen noe ujevnt fordelt mellom landsdelene, med Oslo og Akershus som den landsdelen med høyest andel som svarer ja (95 prosent). Sør- og Vestlandet er den landsdelen som skårer lavest (78 prosent). Tilsvarende mønster var også til stede i fjorårets spørringer. Videre er andelen skoler med beredskapsplaner høyere i videregående sammenlignet med de øvrige skoletypene. På bakgrunn av at videregående skoler ofte har et større elevtall enn de andre skoletypene, undersøkte vi også om antall elever har betydning for hvorvidt man har beredskapsplaner. Disse tallene er vist i tabell 6.2.

Tabell 6.2: Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja etter skolestørrelse og skoletype.

	De minste %	De mellomstore %	De største %	Total %	N
Barneskole	78	86	90	85	330
1 - 10 skole	68	70	89	75	127
Ungdomsskole	100	85	82	84	102
Videregående	90	87	97	92	98
Total	79	83	89	84	657
N	168	254	235	657	-

Ved første øyekast kan det ut som at de skolene med flest elever i noen større grad har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser, sammenlignet med de minste. Den største forskjellen er mellom 1 – 10 skoler. Dette ser likevel ikke ut til å være en lovmessighet, for eksempel oppgir 100 prosent av de minste ungdomskolene at slike planer er utarbeidet. Merk her at resultatene fra slike krysstabeller må leses med forsiktighet. Selv om det totale antall respondenter er høyt, så kan antall respondenter i hver celle tidvis være lavt.

I figur 6.1 (neste side) sammenlignes årets tall på spørsmål om hvorvidt skolen har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser, med fjorårets tall. Tallene er relativt like begge årene, men en litt mindre andel av 1-10 skolene oppgir at de har beredskapsplaner, mens en litt større andel av ungdomskolen oppgir det samme. Dersom man ser skolene under ett, skiller årets tall seg med ett prosentpoeng sammenlignet med 2015. Det vil si at det er en relativt stabil andel på 15 – 16 prosent av skoler i Norge som ikke har beredskapsplaner for alvorlige skolehendelser.

Figur 6.1: Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja etter skoletype, 2016 og 2015.

Skolelederne ble videre stilt spørsmål om hvorvidt skolen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å avdekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2013/2014, 2014/2015 og/eller 2015/2016), enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi. Tabell 6.3 viser svarfordelingen etter landsdel.

Tabell 6.3: Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å avdekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2013/2014, 2014/2015 og/eller 2015/2016), enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi? Skolelederens svar etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, med skoleeier	33	31	40	31	34
Ja, med lokalt politi	10	7	5	6	7
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	33	41	27	34	34
Ja, alene	22	18	19	20	19
Nei	2	4	9	8	6
<i>N</i>	94	153	176	122	545

I alt 93 prosent av skolene i undersøkelsen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de tre siste skoleårene, enten i samarbeid skoleeier, politi, eller alene. Det ser ut som det er mest utbredt å utarbeide eller forbedre disse planene enten i samarbeid med skoleeier alene, eller i samarbeid med både skoleeier og politi. Det er få som oppgir at de samarbeider med politi uten at skoleeier er involvert (kun 7 prosent). Det er også en svært liten andel som svarer nei på dette spørsmålet. Generelt er variasjonen mellom landsdelene beskjeden.

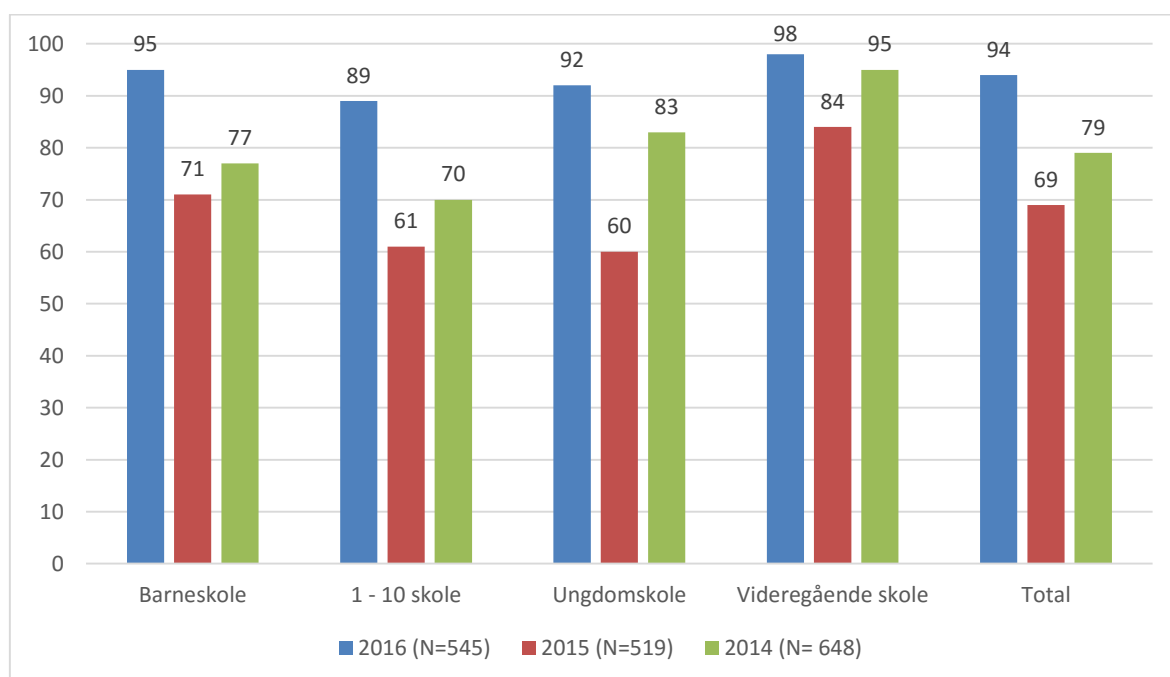
Sortert på skoletype viser tabell 6.4 en tilsvarende distribusjon som i tabell 6.3 hva angår beredskapsplaner og samarbeid.

Tabell 6.4: Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å avdekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2013/2014, 2014/2015 og/eller 2015/2016), enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi? Skolelederens svar etter skoletype.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Ja, med skoleeier	39	36	24	27	34
Ja, med lokalt politi	4	5	9	12	7
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	32	26	37	43	34
Ja, alene	19	22	21	16	19
Nei	5	11	8	2	6
<i>N</i>	276	94	86	89	545

Tabellen viser at barneskolene er de som i størst grad har samarbeid med skoleeier, mens ungdomsskole og videregående skole i større grad har samarbeid med både skoleeier og lokalt politi. Omtrent en av fem skoleledere oppgir at skolen har arbeidet med dette på egenhånd – dette gjelder både fordelt på landsdel og skoletype.

Figur 6.2 viser andel skoler som har utarbeidet eller forbedret skolens beredskapsplaner de tre siste årene. Svarene vises for undersøkelsene som ble gjennomført i 2016, 2015 og 2014. Merk at i denne analysen er tallene for 2016 dikotomisert på svaralternativene ja og nei.

Figur 6.2: Andel skoler som har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de tre siste skoleårene. Andel skoleledere som svarer ja etter skoletype, 2016, 2015 og 2014.

Jevnt over ser man at andel skoler som har utarbeidet eller forbedret skolens beredskapsplaner har økt sammenlignet med det som rapporteres i 2015 og 2014. I fjorårets rapport ble det diskutert om hvorvidt nedgangen i 2015 kontra 2014 kunnes skyldes egenskaper ved utvalget eller om aktiviteten med beredskapsplaner var særlig høy i første halvdel av 2012 (se *Spørsmål til Skole-Norge høsten*

2015, (Gjerustad og Waagene, 2015) for nærmere detaljer). Man ser uansett indikasjon på et større fokus på beredskapsarbeidet i 2016 og det kan dermed tenkes at mye av dette arbeidet har skjedd det siste året. I figuren ser man at spesielt skoleledere fra barneskoler, 1-10 skoler og ungdomsskoler rapporterer om økt aktivitet sammenlignet med tidligere år.

De skolelederne som svarte at de ikke hadde utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å avdekke alvorlige skolehendelser ble stilt spørsmål om hvorvidt skolen har planlagt å gjøre dette i løpet av skoleåret 2016-2017. Svarfordeling etter landsdel vises i tabell 6.5.

Tabell 6.5: Har skolen planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av skoleåret 2016/2017, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi? Skolelederens svar etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, med skoleeier	43	15	32	41	31
Ja, med lokalt politi	0	7	0	3	2
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	29	30	32	21	28
Ja, alene	14	26	16	9	16
Nei	14	22	20	26	22
<i>N</i>	7	27	69	34	137

Tabellen viser at totalt 78 prosent av respondentene oppgir at det skal utarbeides beredskapsplaner i løpet av 2016/2017. Det samme mønsteret som i tabell 6.3 og 6.4 gjenspeiles her. Det er samarbeid med skoleeier alene, eller samarbeid med både skoleeier og lokalt politi som er den mest benyttede formen i dette arbeidet. Merk at tallene må leses med varsomhet på grunn av lav *N*.

Skolelederne ble også stilt spørsmål om hvorvidt de har hatt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste årene. Skolelederens svar etter landsdel vises i tabell 6.6. I alt 46 prosent oppgir at de har gjennomført dette. Dette er en nedgang fra 2015 hvor 73 prosent oppga at de hadde gjennomført dette. Generelt er det respondentene fra Oslo og Akershus som i høyest grad oppgir at de har holdt beredskapsøvelser, særlig med ledelsen og lærere. Mellom 42 og 63 prosent av skolelederne i de øvrige landsdelene svarer nei på dette spørsmålet. Totalt svarer 49 prosent «nei», og 5 prosent «vet ikke». Altså er det rundt halvparten av skolene i Norge som ikke har hatt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene.

Tabell 6.6: Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2013/2014, 2014/2015 og/eller 2015/2016)? Skolelederens svar etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Ja, bare med ledelsen	4	11	10	6	8
Ja, med ledelsen og lærere	51	23	15	15	22
Ja, med ledelsen, lærere og elever	18	19	13	11	15
Nei	28	42	56	63	49
Vet ikke	0	5	7	6	5
<i>N</i>	97	171	222	144	634

Tabell 6.7 viser fordeling på samme spørsmål sortert på skoletype. Andelen som svarer ja er høyest på de videregående skolene og lavest på 1 – 10 skolene. Videregående skoler skiller seg også noe ut når det gjelder øvelser kun med ledelsen.

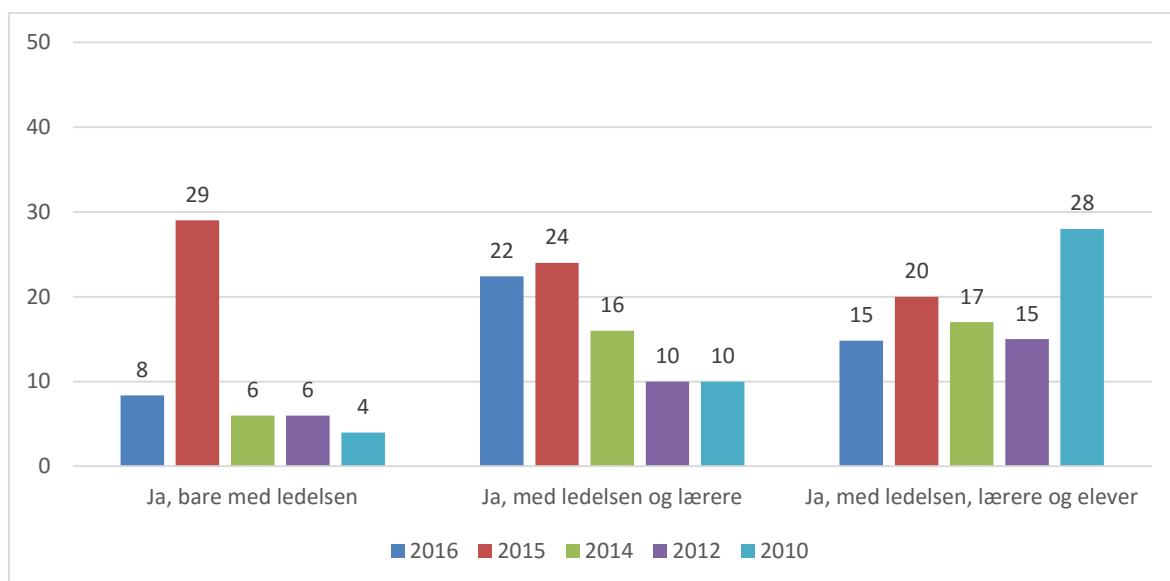
Tabell 6.7: Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2013/2014, 2014/2015 og/eller 2015/2016)? Skolelederens svar etter skoletype.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Ja, bare med ledelsen	6	7	6	20	8
Ja, med ledelsen og lærere	22	17	27	25	22
Ja, med ledelsen, lærere og elever	18	10	13	14	15
Nei	48	62	49	37	49
Vet ikke	6	4	5	4	5
<i>N</i>	318	123	98	95	634

Spørsmål om beredskapsøvelser har vært med alle gangene temaet alvorlige skolehendelser har vært undersøkt i spørringene. Fjorårets undersøkelse (2015) skilte seg imidlertid fra øvrige undersøkelser når det gjelder svarkategoriene. I 2015 hadde man ikke med kategoriene «nei» og «vet ikke». Det betyr at skoleledere som ikke hadde gjennomført beredskapsøvelse hoppet over spørsmålet, i motsetning til årets og tidligere undersøkelser der respondentene kunne krysse av for nettopp nei eller vet ikke.

Dette kan ha hatt betydning for de oppgitte andelene og kan muligens forklare hvorfor 2015 skiller seg noe fra de øvrige årene, spesielt når det gjelder beredskapsøvelser med ledelsen (se figur 6.3 på neste side). En annen hypotese er at det er forskjeller mellom utvalgene og at disse forskjellene kan bidra til å forklare hvorfor 2015 skiller seg noe ut (se *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2015*, (Gjerustad og Waagene, 2015) for nærmere detaljer).

Figur 6.3: Skoler som har holdt beredskapsøvelser de tre siste årene. Andel skoleledere som svarer ja i 2016, 2015, 2014, 2012 og 2010.

Andelen som har avholdt beredskapsøvelse med kun ledelsen er relativt lik for alle årene, utenom 2015. Ser man bort fra dette året, er det en jevn stigning i andelen som svarer ja. På spørsmål om øvelser med ledelsen og lærere er det en liten nedgang fra 2015, men en økning sammenlignet med de tidligere årene. Øvelse som inkluderer både ledelse, lærere og elever har vært på et relativt jevnt nivå siden 2012. 2010 ser derimot til å skille seg ut.

Det ble også etterspurt hvorvidt skolen har iverksatt tiltak rettet mot elevene, lærerne eller foreldrene for å forebygge alvorlige skolehendelser. Tabell 6.8 viser svarfordeling på dette spørsmålet sortert etter landsdel.

Tabell 6.8: Har skolen iverksatt andre tiltak rettet mot elevene, lærerne eller foreldrene for å forebygge alvorlige skolehendelser? Skolelederes svar etter landsdel.

	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Trivselstiltak	71	74	72	70	72
Spesialpedagogisk oppfølging enkeltelever	56	60	58	55	58
Program for å øke sosialpedagogisk kompetanse	45	51	35	32	40
Andre tiltak	26	20	22	20	22
Nei	9	10	9	11	10
<i>N</i>	104	182	244	157	687

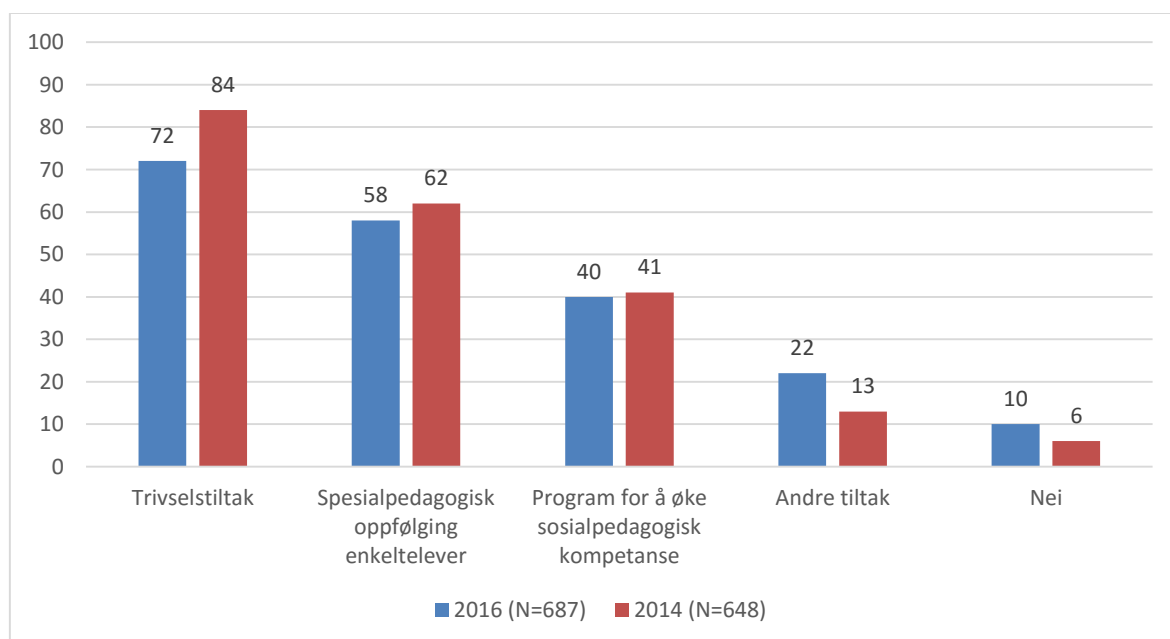
Tiltak hva angår elevenes trivsel er det som flest skoler flest skoler oppgir å ha iverksatt. 72 prosent av skolene sier at de har slike tiltak. Deretter følger spesialpedagogisk oppfølging av enkeltelever (58 prosent) og program for å øke sosialpedagogisk kompetanse (40 prosent). Sistnevnte er et spesielt mye brukt tiltak i Oslo og Akershus og Østlandet.

Tabell 6.9 viser svarfordeling på samme spørsmål sortert på skoleslag. Fordelingen mellom skolene er relativt lik, men sosialpedagogisk oppfølging av enkeltelever ser ut til å være mest brukt på de videregående skolene. Det er en lavere andel respondenter som oppgir at program for å øke sosialpedagogiske kompetanse brukes i ungdomsskolen, sammenlignet med de andre skoletypene.

Tabell 6.9: Har skolen iverksatt andre tiltak rettet mot elevene, lærerne eller foreldrene for å forebygge alvorlige skolehendelser? Skolelederens svar etter skoleslag.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Trivselstiltak	70	75	70	75	72
Spesialpedagogisk oppfølging enkeltelever	55	58	53	72	58
Program for å øke sosialpedagogisk kompetanse	42	46	29	39	40
Andre tiltak	19	22	25	25	22
Nei	12	5	12	6	10
<i>N</i>	345	134	106	102	687

Figur 6.4 viser fordelingen på spørsmål om trivselstiltak i 2016 og 2014.

Figur 6.4: Har skolen iverksatt andre tiltak rettet mot elevene, lærerne eller foreldrene for å forebygge alvorlige skolehendelser? Andel skoleledere som svarer ja, 2016 og 2014.

Figur 6.4 viser at trivselstiltak skåres høyest både i 2016 og 2014, med en liten reduksjon i oppslutning i årets undersøkelse. På de to andre konkrete tiltakene er tallene relativt like. Andelen som svarer nei er noe høyere i 2016.

6.2 Samarbeidet med politiet oppleves som godt

Skolenes samarbeid med politiet ble undersøkt ved et spørsmål. Respondentene ble bedt om å ta stilling til i hvilken grad de opplever samarbeidet med politiet som godt. Svarfordeling etter landsdel og svarkategoriene er vist i tabell 6.10. Spørsmålet har også vært stilt i tidligere spøringer.

Tabell 6.10: Opplever skolen at samarbeidet med politiet er godt? Skolelederens svar etter landsdel.

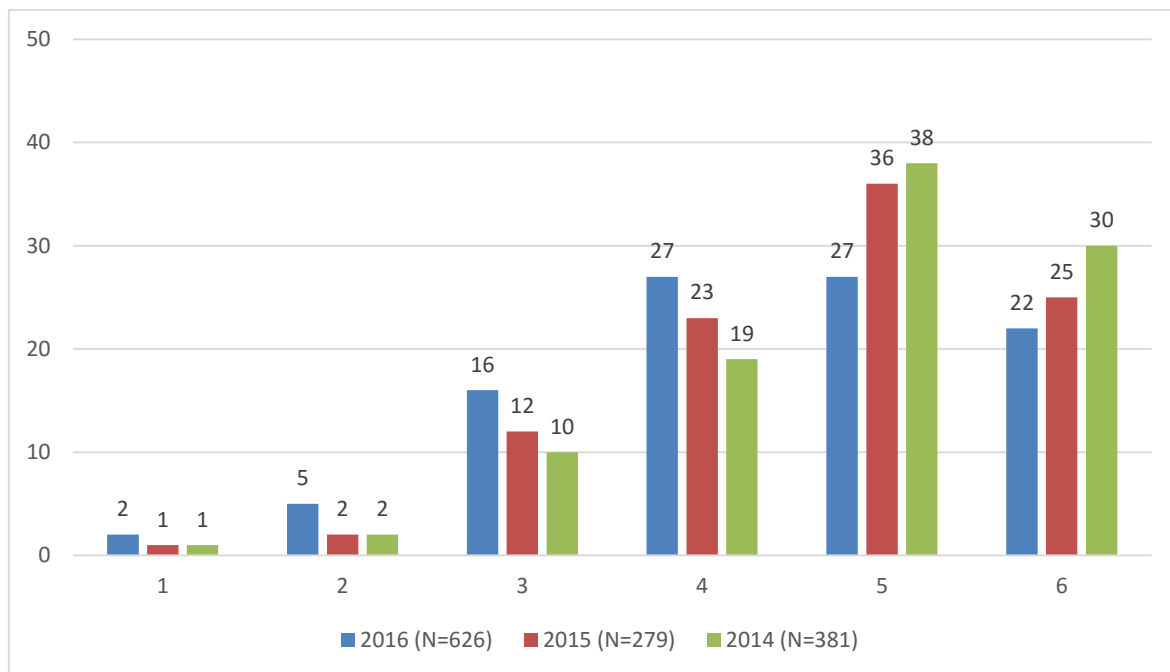
	Oslo og Akershus %	Østlandet %	Sør- og Vestlandet %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
1. Veldig dårlig	1	3	2	2	2
2	6	4	3	10	5
3	18	15	16	17	16
4	20	27	30	24	27
5	34	23	28	28	27
6. Veldig godt	22	28	22	17	22
<i>N</i>	97	168	218	143	626

Tabell 6.10 viser at samarbeidet med politiets oppleves som godt. Majoriteten av skårene er fra 4 og bedre. Omtrent fem av ti krysser av for de to mest positive svarkategoriene. Dette er en liten nedgang fra 2015 hvor seks av ti krysset av for de samme kategoriene. Dersom man ser på tabell 6.11 ser man at barneskoler er noe mindre positive til samarbeidet med politiet enn de andre skoleslagene. Blant barneskolene er det 41 prosent som krysser av for de to mest positive svarkategoriene, mens den ligger fra 47 til 70 prosent for de andre skoleslagene. Den høyeste andelen finner vi for videregående skole.

Tabell 6.11: Opplever skolen at samarbeidet med politiet er godt? Skolelederens svar etter skoletype.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
1. Veldig dårlig	3	3	0	1	2
2	7	5	1	5	5
3	21	12	14	6	16
4	28	32	24	17	27
5	25	22	30	39	27
6. Veldig godt	16	25	30	31	22
<i>N</i>	311	122	99	94	626

Fordelingen er både lik og ulik det man fant i 2015 og 2014 (se figur 6.5 på neste side). Det har generelt vært en reduksjon i bruken av de to mest positive svarkategoriene. Forsiktig sagt kan dette se ut som en trend når man sammenligner med svarene fra 2015 og 2014. Motsatt øker bruken av de fire andre svarkategoriene.

Figur 6.5: Opplever skolen at samarbeidet med politiet er godt? Andel skoleledere fordelt på svarkategoriene i 2016, 2015 og 2014.

6.3 Om veiledningen

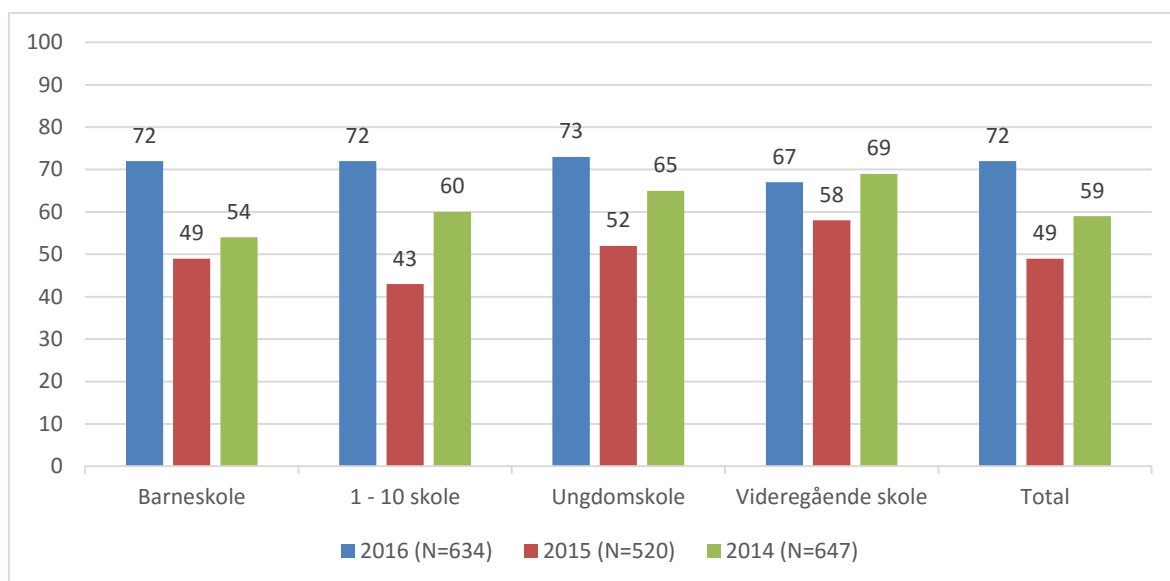
Skolelederne fikk to spørsmål om veiledningene som ligger på www.udir.no. Det første spørsmålet handler om de kjenner til veiledningene, og gikk til alle skolelederne. Svarfordelingen er vist i tabell 6.12.

Tabell 6.12: Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider? Andel skoleledere som svarer ja etter landsdel og skoletype.

	Oslo og Akershus	Østlandet	Sør- og Vestlandet	Midt- og Nord-Norge	Total	N
	%	%	%	%	%	
Barneskole	88	74	64	70	72	316
1 - 10 skole	78	76	69	73	72	124
Ungdomsskole	71	77	70	72	73	99
Videregående	57	65	71	70	67	95
Total	79	74	67	71	72	634
N	97	172	224	141	634	

Tabell 6.12 viser at rundt 70 prosent av skolelederne kjenner til veiledningene. Andelen som svarer ja varierer lite mellom landsdelene, men det er noe større andel som oppgir kjennskap i Oslo og Akershus.

Figur 6.6 på neste side viser svarfordelingen på samme spørsmål for årene 2016, 2015 og 2014. Her sorteres det også på skoletype.

Figur 6.6: Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider? Andel skoleledere som svarer ja etter skoletype, 2016, 2015 og 2014.

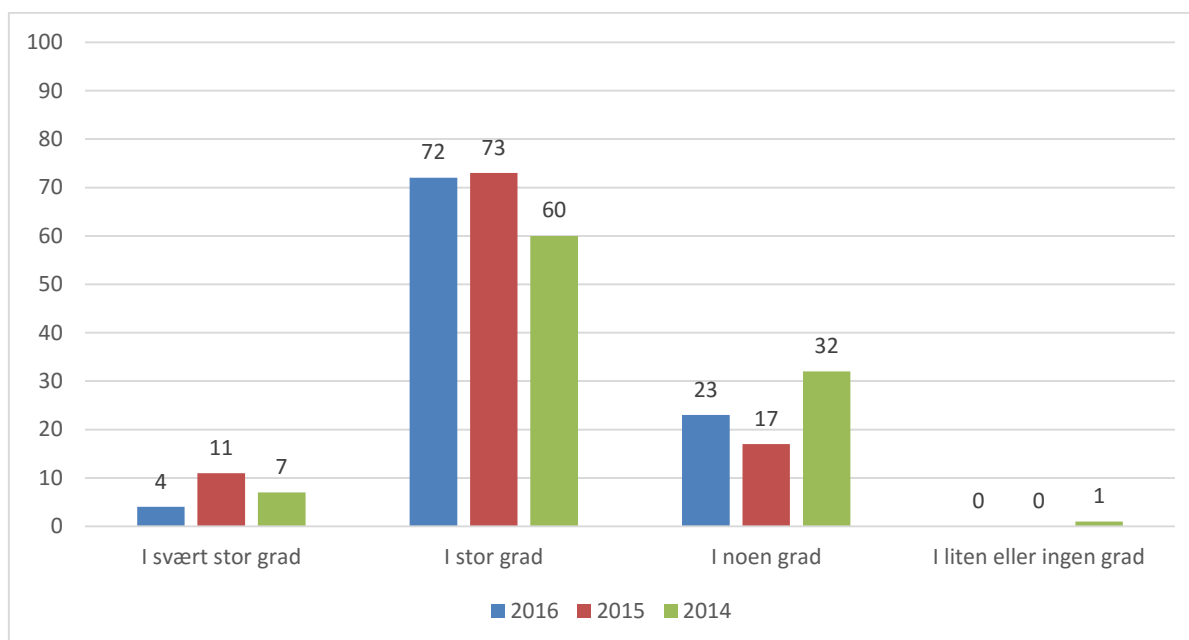
Generelt viser figuren at kjennskap til veiledningene i beredskapsplanlegging har økt. Dette gjelder alle skoletypene utenom videregående skole. Her er det en liten reduksjon sammenlignet med 2014, mens det er en økning sammenlignet med 2015. Det er interessant at andelen i 2014 og 2016 er nærmere hverandre enn resultatene i 2015. Dersom man ser årene hver for seg er det en relativt jevn fordeling mellom skoletypene.

Det andre spørsmålet skolelederne fikk var om veiledningene som ligger på www.udir.no gir nyttig informasjon. Et klart flertall av skolelederne, 69 prosent, svarer at veiledningene i stor eller svært stor grad gir nyttig informasjon. Andelen varierer ikke vesentlig mellom skoleslagene. Det tyder på at veiledningene fungerer godt for alle skoleslagene.

Tabell 6.13: I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no gir nyttig informasjon? Skoleledernes svar etter skoleslag.

	Barneskole	1 - 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
I svært stor grad	3	6	4	8	4
I stor grad	76	77	65	61	72
I noen gra	21	17	29	31	23
I liten eller ingen grad	0	0	1	0	0
<i>N</i>	229	86	72	64	451

I figur 6.7 på neste side sammenlignes svarene fra årets undersøkelse med svarene i 2015 og 2014. Figuren viser at andelen som krysser av for det mest positive svaret er noe redusert sammenlignet med året før. Videre er det relativt jevnt når det gjelder de andre svarkategoriene, men 2014 skiller seg noe ut på svarkategoriene «i stor grad» og «i noen grad».

Figur 6.7: I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no gir nyttig informasjon? Andel skoleledere fordelt på svarkategoriene, 2016, 2015 og 2014.

I undersøkelsen var det lagt opp til at de som krysset av for i liten eller ingen grad fikk ett oppfølgingsspørsmål der de ble bedt om å beskrive hva de savner i veiledningene. Det var en respondent som hadde svart slik på dette spørsmålet. Respondenten oppga at «Vi har tatt utgangspunkt i Beredskapsplan utarbeidet sentralt i kommunen. Den igjen har utgangspunkt i Udir sin». Svaret tyder på at informasjonen om beredskapsplanlegging på www.udir.no ikke ga mer informasjon enn de allerede hadde.

6.4 Oppsummering

Siden 2009 har politiet samarbeidet med skoler og skoleeiere for å forebygge alvorlige hendelser på skolene. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet laget Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet i 2013 en veileder i beredskapsplanlegging. Veilederen ble i 2013 og 2014 fulgt opp av politiet gjennom et program rettet mot utdanningsinstitusjonene. Målet med programmet var å bistå utdanningsinstitusjonene i arbeidet med å lage gode beredskapsplaner og å øve på disse. I 2015 ble veilederen revidert. Den reviderte versjonen er tydeligere på ansvarsfordelingen i beredskapsarbeidet. I særlig grad ble virksomhetsledernes ansvar tydeliggjort.

Forebygging av alvorlige skolehendelser har vært med fire ganger tidligere i spørringene, og svarene i de ulike undersøkelsene sammenliknes der det er mulig.

Et klart flertall av skolene har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Totalt svarer 84 prosent ja på dette spørsmålet. Andelen skoler med beredskapsplaner er høyere i videregående sammenlignet med de øvrige skoletypene. En sammenligning med 2015 viser at tallene er relativt like begge årene.

I alt 93 prosent av skolene i undersøkelsen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de tre siste skoleårene, enten i samarbeid skoleeier, politi, eller alene. Det er mest utbredt å utarbeide eller forbedre disse planene enten i samarbeid med skoleeier alene, eller i samarbeid med både skoleeier og politi. Jevnt over ser man at andel skoler som har utarbeidet eller forbedret skolens beredskapsplaner har økt sammenlignet med det som rapporteres i 2015 og 2014.

Totalt 78 prosent av de som svarte at de ikke hadde utarbeidet eller forbedret beredskapsplaner oppgir at det skal utarbeides beredskapsplaner i løpet av 2016-2017.

Omtrent halvparten av skolene har hatt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste årene. Dette er en nedgang fra 2015 hvor 73 prosent oppga at de hadde gjennomført dette. Generelt er det respondentene fra Oslo og Akershus som i høyest grad oppgir at de har holdt beredskapsøvelser, særlig med ledelsen og lærere. Svarene innebærer at omtrent halvparten av skolene ikke har hatt beredskapsøvelse de tre siste årene.

Videre ble det etterspurt hvorvidt skolen har iverksatt tiltak rettet mot elevene, lærerne eller foreldrene for å forebygge alvorlige skolehendelser. Tiltak hva angår elevenes trivsel er det som flest skoler flest skoler oppgir å ha iverksatt (72 prosent). Deretter følger spesialpedagogisk oppfølging av enkeltelever (58 prosent) og program for å øke sosialpedagogisk kompetanse (40 prosent). Sosialpedagogisk oppfølging av enkeltelever ser ut til å være mest brukt på de videregående skolene. Trivselstiltak er det tiltaket som skåres høyest både i 2016 og 2014, med en liten reduksjon i oppslutning i årets undersøkelse.

Samarbeidet med politiet om beredskapsplanlegging oppleves som godt, omtrent fem av ti krysser av for de to mest positive svarkategoriene. Dette er en liten nedgang fra 2015 hvor seks av ti krysset av for de samme kategoriene. Det har vært en svak reduksjon i bruken av de to mest positive svarkategoriene fra 2014 fram til i år.

Skolelederne fikk to spørsmål om veiledningene som ligger på www.udir.no. Rundt 70 prosent av skolelederne kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging på www.udir.no. Kjennskap til veiledningene har økt. Et klart flertall av skolelederne, 69 prosent, svarer at veiledningene i stor eller svært stor grad gir nyttig informasjon. Andelen som krysser av for det mest positive svaret er noe redusert sammenlignet med året før.

7 Skolehelsetjenesten

Regjeringen satser på tidlig forebyggende arbeid, med et særlig fokus på barn og unges helse. Skolehelsetjenesten skal finnes på alle barneskoler, ungdomsskoler og videregående skoler, og kan bestå av ansatte med faglig bakgrunn som sykepleier, psykolog, fysioterapeut, sosialarbeider, minoritetsrådgiver og så videre. Skolehelsetjenesten er ansvarlig for vaksinasjon, og gir i samarbeid med skolen tilbud om undervisning i klasser og grupper. Skolehelsetjenesten gjennomfører også enkeltsamtaler, og kan sette elever i kontakt med fastlege, tannlege, fysioterapeut, psykolog eller andre spesialister. Sentrale temaer som skolehelsetjenesten jobber med er blant annet fravær, læringsvansker, tanker og følelser, forelskelse, kropp, pubertet, mobbing, tristhet, rus, vold og overgrep, problemer hjemme, omskjæring, sex og prevensjon.

Behovet for skolehelsetjenesten varierer noe fra skole til skole, men den skal være et lavterskeltilbud som elever kan oppsøke før de eventuelt snakker med familie, venner og nærmeste lærer. Å ha et lavterskeltilbud tilgjengelig muliggjør oppfølging før en rekke problemer utvikler seg til å bli mer permanente. En tilgjengelig, godt utbygget skolehelsetjeneste som samarbeider tett med skolens leder og pedagogiske personale, vil måtte stå sentralt i det forebyggende folkehelsearbeidet i årene som kommer. De senere årene har det blitt bevilget økte midler til helsestasjoner og skolehelsetjenesten over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.

Temaet *Skolehelsetjenesten* har vært en del av Spørringene til Skole-Norge også høsten 2014 (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015), og vi vil derfor også sammenlikne resultatene fra de to undersøkelsene.

7.1 De fleste skoler har arenaer for dialog og samarbeid

Det er bred enighet om at å ivareta elevenes psykiske og fysiske helse står sentralt for at de skal få mest mulig ut av skolehverdagen. Hvorvidt det er utviklet arenaer for dialog og samarbeid mellom skolen og skolehelsetjenesten, vil kunne være en indikasjon på om skolen ivaretar elevenes helhetlige behov.

I likhet med i 2014 (93 prosent), svarer de aller fleste skoleledere (90 prosent) at det er utviklet arenaer for dialog og samarbeid mellom skolen (ledelse og pedagogisk personale) og skolehelsetjenesten (tabell 7.1).

Selv om andelen som svarer ja på dette spørsmålet fortsatt er veldig høy, finner vi noen mindre endringer i løpet av perioden. Lederne ved barneskolene svarer i noe mindre grad bekreftende på dette i 2016 (88 prosent) sammenliknet med 2014 (95 prosent). Liknende tendens ser vi for lederne på Østlandet (90 prosent) og på Sør- og Vestlandet (89 prosent). Også her har andelen gått noe ned. Det

samme gjelder for de mellomstore (90 prosent) og de største (88 prosent) kommunene, der andelen som svarer ja har gått litt ned fra 2014 til 2016 (Tabell 7.1).

Tabell 7.1 viser at de videregående skolene (96 prosent) i litt større grad enn grunnskolene (88/91 prosent) oppgir at det er utviklet arenaer for dialog og samarbeid med skolehelsetjenesten. Andelen som svarer ja på spørsmålet om slike arenaer øker dessuten med skolestørrelse for begge skolenivåer. Det er også forskjell mellom de minste (90 prosent) og de største (100 prosent) videregående skolene. Forskjellene mellom landsdelene ser derimot ut til å ha blitt mindre i 2016, sammenliknet med 2014. I 2014 skilte Midt- og Nord-Norge seg ut ved å ha en noe mindre andel enn de andre landsdelene som har oppgitt at slike arenaer er opprettet. Tilsvarende forskjell finner vi ikke i 2016.

Tabell 7.1: Er det utviklet arenaer for dialog og samarbeid mellom skolen (ledelse, pedagogisk personale) og skolehelsetjenesten? Prosentvis andel Ja i 2014 og 2016, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

		Høst 2014		Høst 2016	
		Ja %	N	Ja %	N
Skoleslag	Barneskole	95	333	88	317
	1 - 10 skole	87	142	91	122
	Ungdomsskole	93	96	91	99
	Videregående	96	99	96	95
Elevtall, Videregående	De minste (<250)	97	30	90	29
	De mellomstore (250-599)	97	39	97	30
	De største (600 og over)	93	30	100	36
Elevtall, Grunnskolen	De minste (<100)	91	182	87	132
	De mellomstore (101-200)	93	233	89	217
	De største (300 og over)	95	168	90	189
Landsdel	Oslo og Akershus	95	107	94	96
	Østlandet	97	177	90	172
	Sør- og Vestlandet	95	242	89	221
	Midt- og Nord-Norge	87	156	89	144
Innbyggertall	Under 3000	86	84	93	59
	3000 til 9999	96	148	90	126
	10.000 og mer	94	348	88	353
Alle skoler		93	682	90	633

De som oppga at det var utviklet arenaer for dialog og samarbeid mellom skolen og skolehelsetjenesten fikk spørsmål om hvor ofte de møttes på disse arenaene⁴, og de fleste oppgir at de møtes én eller flere ganger i måneden. Når vi ser på alle skolelederne under ett, svarer 33 prosent at skolen og skolehelsetjenesten møtes hver uke, mens 24 prosent møtes to til tre ganger i måneden, og 21 prosent én gang i måneden. 7 prosent svarer at de møtes én gang i halvåret eller sjeldnere, og 16 prosent svarer at de møtes to til tre ganger i halvåret (Tabell 7.2).

De minste skolene oppgir at de møtes noe sjeldnere enn de større skolene. Dette gjelder for både grunnskoler og videregående. Vi ser også en liten forskjell mellom skoler med eldre elever

⁴ Dette spørsmålet ble ikke stilt i 2014.

(ungdomsskoler og videregående) og med yngre elever (barneskoler og 1-10-skoler). De med yngre elever svarer at de møtes noe sjeldnere enn de med eldre elever (Tabell 7.2).

Skolelederne fra Sør- og Vestlandet oppgir at skolen og skolehelsetjenesten møtes noe sjeldnere enn skolelederne i de andre landsdelene (Tabell 7.2). Det samme gjelder skolelederne i de minste kommunene, som også oppgir at de møtes sjeldnere enn i de mellomstore og store kommunene.

Tabell 7.2: Omtrent hvor ofte møtes skolen og skolehelsetjenesten der? Prosentvis fordeling av svar, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

		Hver uke	2 - 3 ganger i måned	1 gang i måned	2 - 3 ganger i halvåret	1 gang i halvåret eller sjeldnere	N
Skoleslag	Barneskole	32	22	22	16	8	277
	1 - 10 skole	26	19	25	21	8	110
	Ungdomsskole	38	28	19	13	2	90
	Videregående	40	34	12	10	3	90
Elevtall, Videregående	De minste (<250)	31	38	15	4	12	26
	De mellomstore (250-599)	43	32	11	14	0	28
	De største (600 og over)	44	33	11	11	0	36
Elevtall, Grunnskolen	De minste (<100)	13	20	27	25	14	114
	De mellomstore (101-200)	35	20	21	17	8	193
	De største (300 og over)	40	26	21	11	2	170
Landsdel	Oslo og Akershus	42	30	13	13	3	88
	Østlandet	39	28	18	11	3	155
	Sør- og Vestlandet	27	20	22	23	9	196
	Midt- og Nord-Norge	29	22	27	13	9	128
Innbyggertall	Under 3000	13	22	25	29	11	55
	3000 til 9999	31	17	26	12	14	114
	10.000 og mer	35	24	20	16	4	308
Alle skoler		33	24	21	16	7	567

7.2 Skolehelsetjenestens tilbud tilfredsstillter delvis skolens reelle behov

Som i 2014 fikk skolelederne nå også spørsmål om hvor vidt dagens skolehelsetjeneste tilfredsstillter skolens reelle behov, og som sist er det størst oppslutning om svarkategorien *Ja, delvis*. Generelt synes skolelederne fortsatt at skolehelsetjenesten bare delvis tilfredsstillter skolens faktiske behov. Ser vi på alle skoler under ett, svarer 53 prosent *Ja, delvis* på dette spørsmålet, mens 19 prosent svarer *Ja, helt* og 28 prosent *Nei*. Sammenliknet med undersøkelsen i 2014 er andelene i de ulike svarkategoriene nokså stabile (Figur 7.1).

I 2014-undersøkelsen var skolelederne på ungdomstrinnet minst fornøyd med tilbudet sammenliknet med de andre skoleslagene. Da svarte 36 prosent av skolelederne ved ungdomsskolene *Nei* på dette spørsmålet (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015). I 2016-undersøkelsen finner vi kun mindre forskjeller mellom de ulike skoleslagene på spørsmålet om dagens tilbud tilfredsstillter skolens reelle

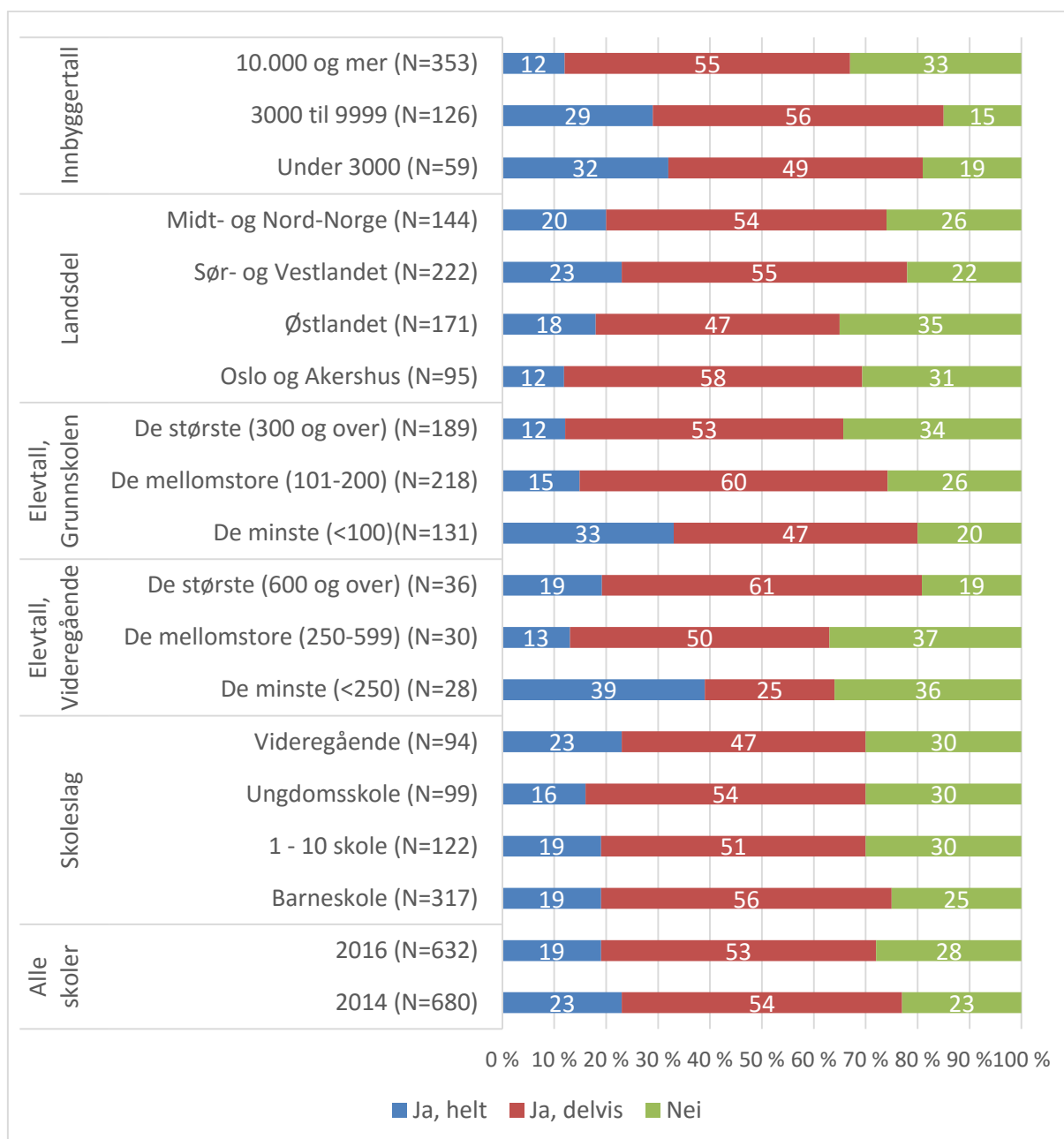
behov. Blant barneskolene svarer 25 prosent *Nei* på spørsmålet. Tilsvarende andeler for de resterende skoleslagene er 30 prosent (figur 7.1).

Ser vi derimot på størrelsen på grunnskoler og videregående skoler, ser vi at de største videregående skolene (19 prosent) har en lavere andel som svarer *Nei*, sammenliknet med de mellomstore (37 prosent) og de minste (36 prosent) (Figur 7.1). Dette er motsatt tendens av det vi så i 2014-undersøkelsen, der det var færre av de minste skolene enn av de mellomstore og store skolene som svarte *Nei* (Gjerustad, Waagene og Salvenes, 2015). Nå ser altså de største videregående skolene ut til å være noe mer tilfreds på dette området enn de mindre.

For grunnskolene ser vi samme tendens som i 2014-undersøkelsen, og motsatt av det vi ser for de videregående. Der svarer de minste grunnskolene (20 prosent) sjeldnere enn de mellomstore (26 prosent) og de store (34 prosent) at dagens skolehelsetjeneste *ikke* tilfredsstillter skolens reelle behov (Figur 7.1). Her ser altså de mindre skolene ut til å være noe mer tilfredse enn de større.

Sammenlikner vi de ulike delene av landet, ser vi at Østlandet (35 prosent) og Oslo og Akershus (31 prosent) har en høyere andel som svarer *Nei*, sammenliknet med Midt- og Nord-Norge (26 prosent) og Sør- og Vestlandet (22 prosent) (Figur 7.1). For Østlandet (25 prosent i 2014) sin del har andelen som har svart *Nei* økt noe i perioden, mens resultatene for de resterende landsdelene er tilnærmet like for de to undersøkelsene.

Når vi ser på kommunestørrelse ser vi at en noe større andel av de største kommunene (33 prosent) som har svart at dagens tilbud *ikke* tilfredsstillter skolens reelle behov, sammenliknet med de mellomstore (15 prosent) og de minste (19 prosent) (Figur 7.1). I de mellomstore kommunene har det vært en økning i andelen *Ja, delvis* fra 45 prosent i 2014 til 56 prosent i 2016. Ellers finner vi tilnærmet ingen forskjeller mellom de to undersøkelsene når vi sammenlikner etter kommunestørrelse på dette spørsmålet.

Figur 7.1: Tilfredsstiller dagens tilbud om skolehelsetjeneste skolens reelle behov? Prosentvis fordeling av svar, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

7.3 Skolehelsetjenestens tilbud tilfredsstiller delvis elevenes reelle behov

Hva med elevenes reelle behov? Mener skolelederne at de blir tilfredsstillende dekket gjennom dagens skolehelsetjeneste? I det store og hele svarer skolelederne på samme måte som for om dagens tilbud tilfredsstiller *skolens* reelle behov. De fleste svarer at skolehelsetjenesten delvis tilfredsstiller elevenes faktiske behov. Samtidig ser vi at nesten 1 av 3 skoleledere mener at disse *ikke* blir dekket i tilstrekkelig grad. Tilnærmet tilsvarende fordeling fant vi i 2014-undersøkelsen (Figur 7.2).

Sammenlikner vi svarene etter skoleslag, finner vi tilnærmet ingen forskjeller mellom de ulike skoleslagene i årets undersøkelse. For ungdomsskolene har imidlertid andelen gått litt ned i perioden,

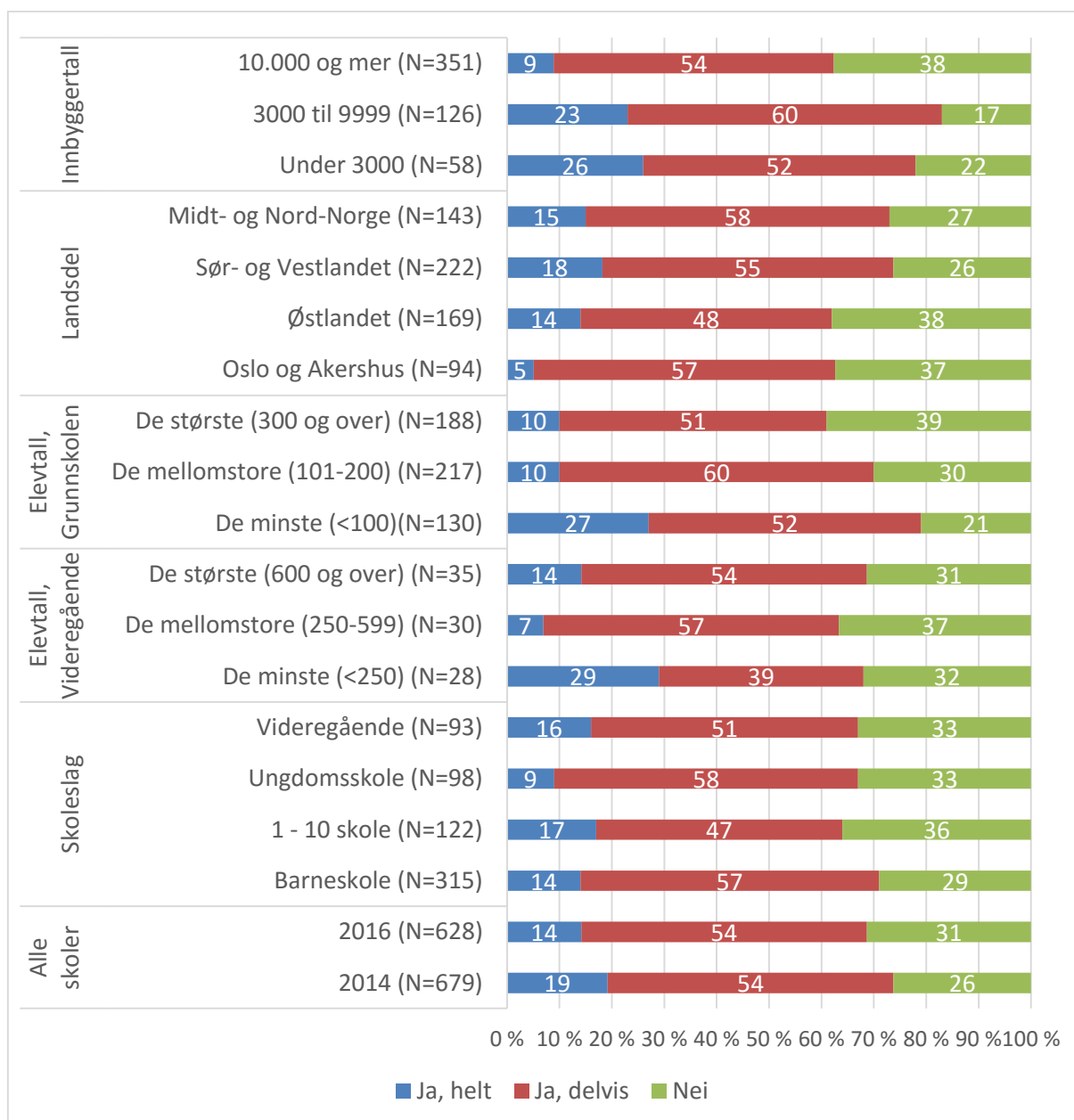
fra 42 prosent i 2014 til 33 prosent i 2016. For de videregående skolene er tendensen motsatt; andelen *Nei* har steget fra 22 prosent i 2014 til 33 prosent i 2016.

Sammenlikner vi etter skolestørrelse, finner vi interessante forskjeller. Vi ser for det første at andelen skoleledere ved grunnskolene som har svart *Nei* stiger med størrelsen på skolen. De største skolene (39 prosent) har en høyere andel som har svart at skolehelsetjenesten *ikke* dekker elevenes reelle behov sammenliknet med de mellomstore (30 prosent) og de minste (21 prosent) (Figur 7.2). Tilsvarende tendens fant vi i 2014. Da hadde også de minste grunnskolene (15 prosent) en lavere andel som hadde svart *Nei* sammenliknet med de mellomstore (36 prosent) og de store (28 prosent) (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015).

For de videregående skolene sin del, finner vi at de minste skolene (29 prosent) har en høyere andel enn de mellomstore (7 prosent) og de største (14 prosent) som har svart at dagens tilbud helt tilfredsstillende elevenes reelle behov (Figur 7.2). Andelen som mener at dagens skolehelsetjeneste tilfredsstillende elevenes reelle behov helt, har gått noe ned sammenliknet med 2014 for alle de tre gruppene. Særlig for de største skolene, der andelen som svarer *Ja, helt* har gått fra 23 prosent i 2014 til 14 prosent i 2016.

Når det gjelder svarfordelingene for de ulike landsdelene, ser vi at Østlandet (38 prosent) og Oslo og Akershus (37 prosent) har en litt høyere andel enn Sør- og Vestlandet (26 prosent) og Midt- og Nord-Norge (27 prosent) som har svart at skolehelsetjenesten *ikke* tilfredsstillende elevenes reelle behov (Figur 7.2). For Midt- og Nord-Norge har denne andelen gått noe ned fra 2014 (32 prosent), mens den har gått opp for alle de andre landsdelene fra henholdsvis 27 prosent, 28 prosent og 21 prosent (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015).

Figur 7.2 viser også at de største kommunene (38 prosent) har en høyere andel som har svart *Nei* sammenliknet med de mellomstore (17 prosent) og de små (22 prosent) kommunene. Sammenliknet med 2014, har andelen gått noe opp for de største kommunene (fra 29 prosent *Nei* i 2014), og gått noe ned for de mellomstore kommunene (fra 27 prosent *Nei* i 2014).

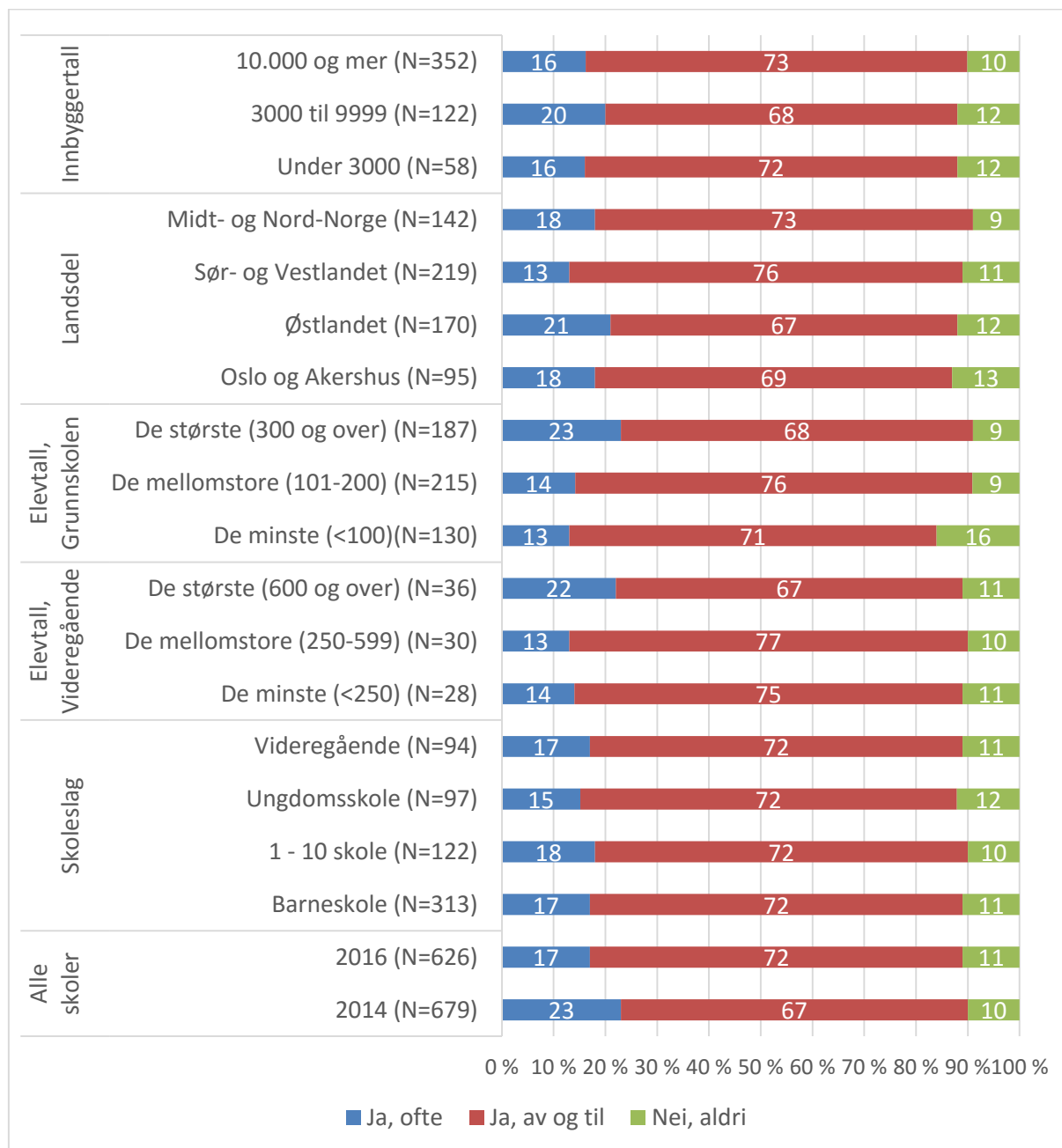
Figur 7.2: Tilfredsstillers dagens tilbud om skolehelsetjeneste elevenes reelle behov? Prosentvis fordeling av svar, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

7.4 Fortsatt mye støtte og veiledning fra skolehelsetjenesten

I 2014 svarte de aller fleste skoleledere at skolehelsetjenesten tilbyr skoleleder og lærere støtte og veiledning i medisinskfaglige spørsmål. Bare 10 prosent av skolene oppga at de aldri fikk tilbud om slikt (Gjerustad, Waagene og Salvanes, 2015). Tilsvarende spørsmål ble stilt høsten 2016, og figur 7.3 viser at denne andelen har holdt seg stabil i perioden, og 11 prosent av skoleeierne svarer at de aldri har fått tilbud om støtte og veiledning i medisinskfaglige spørsmål. Andelen som har svart *Ja, ofte* har gått noe ned fra 23 prosent i 2014 til 17 prosent i 2016.

Det er små forskjeller mellom de ulike gruppene av skoleledere når det gjelder svarfordelingen på dette spørsmålet. De største grunnskolene (23 prosent) og de største videregående skolene (22 prosent) har en noe større andel enn de mindre skolene (13-14 prosent) som har svart at de ofte tilbys slik støtte og veiledning fra skolehelsetjenesten. De minste grunnskolene (16 prosent) har også den

høyeste andelen som har svart at de ikke tilbys støtte og veiledning i medisinskfaglige spørsmål. Tilsvarende andel for de mellomstore og de største grunnskolene er 9 prosent i begge grupper (figur 7.3).

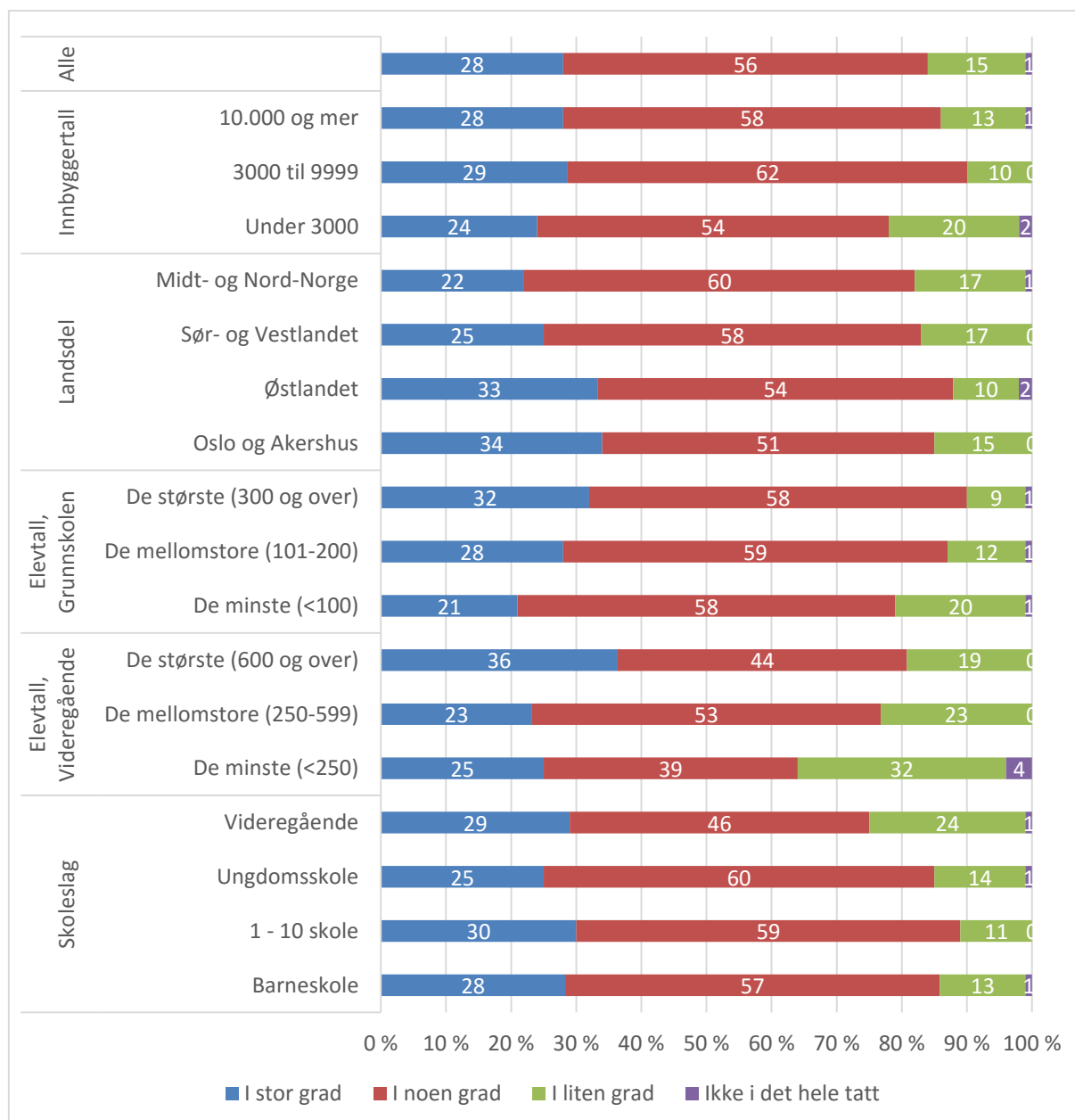
Figur 7.3: Tilbyr skolehelsetjenesten skoleleder og lærere støtte og veiledning i medisinskfaglige spørsmål? Prosentvis fordeling av svar, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

7.5 Lærernes bruk av skolehelsetjenestens kompetanse

Det har i en årrekke vært registrert at lærere i økende grad må forholde seg til elever både med akutte og mer kroniske lidelser. De færreste av elevenes plager utløser ekstra ressurser (enkeltvedtak) for skolen. Ettersom lærerne i liten grad har helsefaglig kompetanse i sin utdanning, kan det være en stressfaktor at de mangler tilstrekkelig helsefaglig innsikt til å vurdere elevens helse. I den grad skolehelsetjenesten også er tilgjengelig for lærere som trenger råd og veiledning, vil dette kunne

understøtte lærernes undervisning og bidra til å skape et godt læringsmiljø. I 2016-undersøkelsen ønsket vi derfor å spørre skolelederne om deres inntrykk av lærernes bruk av skolehelsetjenesten ved skolen.

Figur 7.4 viser at 28 prosent av skolelederne svarer at lærerne i stor grad utnytter skolehelsetjenestens kompetanse, og 56 prosent svarer at lærerne i noen grad utnytter denne kompetansen. Få svarer at lærerne i liten eller ingen grad utnytter skolehelsetjenestens kompetanse (til sammen 16 prosent).

Figur 7.4: Vi er interessert i ditt inntrykk av lærernes bruk av skolehelsetjenesten ved skolen. I hvilken grad utnytter lærerne skolehelsetjenestens kompetanse? Prosentvis fordeling av svar, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

Skolelederne ved de videregående skolene (24 prosent) svarer oftere enn skolelederne ved de andre skoleslagene (11 – 14 prosent) at lærerne *i liten grad* utnytter skolehelsetjenestens kompetanse (figur 7.4).

Vi ser også en tendens til at skolelederne ved de minste skolene oftere svarer at lærerne *I liten grad* eller *Ikke i det hele tatt* utnytter skolehelsetjenestens kompetanse. Ved de minste videregående skolene svarer 36 prosent slik, sammenliknet med 23 prosent av de mellomstore skolene og 19 prosent av de største skolene. Tilsvarende andeler for grunnskolene er 21 prosent for de minste og henholdsvis 13 prosent og 10 prosent for de mellomstore og de store skolene.

Skolelederne i Oslo og Akershus (34 prosent) og på Østlandet (33 prosent) noe svarer oftere at lærerne *I stor grad* utnytter skolehelsetjenestens kompetanse, sammenliknet med skolelederne på Sør- og Vestlandet (25 prosent) og i Midt- og Nord-Norge (22 prosent).

I de minste kommunene (20 prosent) svarer skolelederne noe oftere at lærerne *I liten grad* utnytter skolehelsetjenestens kompetanse sammenliknet med de mellomstore (10 prosent) og de største kommunene (13 prosent).

7.6 Faglig kompetanse i skolehelsetjenesten

For å kartlegge hvilke grupper som jobber i skolehelsetjenesten ble skolelederne spurt om hvilke faggrupper som er ansatt i skolehelsetjenesten ved skolen. Den desidert største faggruppen er sykepleierne. 72 prosent av skolelederne oppgir at skolehelsetjenesten ved skolen har sykepleiefaglig kompetanse, mens 9 prosent svarer at det er ansatt psykolog, 6 prosent oppgir sosialarbeider, 2 prosent oppgir minoritetsrådgiver og 24 prosent oppgir andre (tabell 7.3).

Mange skoler svarer som sagt at de har sykepleier som en del av skolehelsetjenesten, men de videregående skolene oppgir i større grad enn grunnskolene også at de har andre faggrupper ansatt. 32 prosent av de videregående skolene krysser av for psykolog, 16 prosent krysser av for sosialarbeider, 9 prosent for minoritetsrådgiver og 32 prosent for andre (tabell 7.3). Andre omfatter blant annet fysioterapeut, lege, miljøterapeut, vernepleier, psykiatrisk sykepleier og helsesøster.

Omfanget av ansatte med fagspesifikk utdanning ser også ut til å være større ved de største skolene sammenliknet med de mindre. Dette gjelder særlig for de største videregående skolene, der de største skolene i større grad oppgir at de har både sykepleiere (87 prosent), psykologer (42 prosent), sosialarbeidere (21 prosent), minoritetsrådgivere (16 prosent) og andre ansatte (32 prosent) (tabell 7.3).

Vi finner ikke særlige forskjeller mellom de ulike landsdelene i sammensetningen og omfanget av ansatte i skolehelsetjenesten. Det kan trekkes frem at skolelederne på Sør- og Vestlandet (0 prosent) og i Midt- og Nord-Norge (1 prosent) svært sjelden oppgir å ha minoritetsrådgivere ansatt i skolehelsetjenesten, mens Oslo og Akershus, som har en relativt høyere andel minoritetsspråklige i befolkningen, har en noe høyere andel som svarer at de har ansatte i slike stillinger (5 prosent). Østlandet for øvrig (11 prosent) har den høyeste andelen skoler som oppgir at de har sosialarbeidere i skolehelsetjenesten ved skolen. Samtidig har de den laveste andelen som oppgir å ha psykolog som en del av tilbudet (5 prosent) (tabell 7.3).

Sammenlikner vi skolene etter innbyggertall i kommunen, ser vi at skoler i de mellomstore kommunene (67 prosent) har noe lavere andel som svarer at de har sykepleiere i skolehelsetjenesten, sammenliknet med de største og de minste kommunene (74 prosent i begge de sistnevnte grupper). Skoler i de største kommunene (3 prosent), derimot, har en noe mindre andel som oppgir at skolehelsetjenesten har psykolog, sammenliknet med de minste (10 prosent) og de mellomstore (9 prosent) (Tabell 7.3).

Tabell 7.3: Hvilke faggrupper er ansatt i skolehelsetjenesten ved skolen? Prosentvis fordeling av svar, etter skoleslag, elevtall, landsdel og innbyggertall.

		Sykepleier %	Psykolog %	Sosialarbeider %	Minoritetsrådgiver %	Andre %	N
Skoleslag	Barneskole	72	3	3	1	22	345
	1 - 10 skole	67	7	5	0	24	134
	Ungdomsskole	77	8	9	1	20	106
	Videregående	72	32	16	9	32	103
Elevtall, Videregående	De minste (<250)	55	18	15	0	36	33
	De mellomstore (250-599)	74	35	10	10	29	31
	De største (600 og over)	87	42	21	16	32	38
Elevtall, Grunnskolen	De minste (<100)	66	7	2	0	31	140
	De mellomstore (101-200)	71	4	4	0	22	239
	De største (300 og over)	77	4	7	1	16	206
Landsdel	Oslo og Akershus	75	13	8	5	20	104
	Østlandet	73	5	11	2	21	182
	Sør- og Vestlandet	71	9	4	0	25	244
	Midt- og Nord-Norge	70	10	4	1	27	157
Innbyggertall	Under 3000	74	10	2	0	26	61
	3000 til 9999	67	9	9	0	26	141
	10.000 og mer	74	3	4	1	20	383
Alle skoler		72	9	6	2	24	688

7.7 Oppsummering

Regjeringen satses på tidlig forebyggende arbeid, med et særlig fokus på barn og unges helse. De senere årene har det blitt bevilget økte midler til helsestasjoner og skolehelsetjenesten. En tilgjengelig, godt utbygget skolehelsetjeneste som samarbeider tett med skolens leder og pedagogiske personale, vil måtte stå sentralt i det forebyggende folkehelsearbeidet i årene som kommer. Temaet var en del av Spørringene til Skole-Norge også høsten 2014, og vi vil derfor også sammenlikne resultatene fra de to undersøkelsene.

De fleste skoler har utviklet arenaer for dialog og samarbeid. I likhet med i 2014 (93 prosent), svarer de aller fleste skoleledere (90 prosent) at det er utviklet arenaer for dialog og samarbeid mellom skolen (ledelse og pedagogisk personale) og skolehelsetjenesten. Andelene som svarer ja på spørsmålet om slike arenaer er opprettet øker dessuten med skolestørrelse for både grunnskoler og videregående skoler.

De fleste som har opprettet arenaer for slikt samarbeid oppgir at de møtes én eller flere ganger i måneden. Når vi ser på alle skolelederne under ett, svarer 33 prosent at skolen og skolehelsetjenesten møtes hver uke, mens 24 prosent møtes to til tre ganger i måneden, og 21 prosent én gang i måneden. De minste skolene oppgir at de møtes noe sjeldnere enn de større

skolene. Skoleledere i de minste kommunene oppgir at de møtes sjeldnere enn i de mellomstore og store kommunene.

I likhet med i 2014, synes skolelederne fortsatt at skolehelsetjenesten bare delvis tilfredsstillter *skolens* faktiske behov. Ser vi på alle skoler under ett, svarer 53 prosent *Ja, delvis* på dette spørsmålet. De største videregående skolene ser ut til å være noe mer tilfreds enn de mindre, mens motsatt er tilfelle for grunnskolen.

De fleste svarer også at skolehelsetjenesten delvis tilfredsstillter *elevens* faktiske behov. Samtidig ser vi at nesten 1 av 3 skoleledere mener at disse *ikke* blir dekket i tilstrekkelig grad. De største skolene (39 prosent) har en høyere andel som har svart at skolehelsetjenesten *ikke* dekker elevenes reelle behov sammenliknet med de mellomstore (30 prosent) og de minste (21 prosent). Tilsvarende tendens fant vi i 2014.

Skolelederne oppgir i likhet med 2014 at de har mye støtte i skolehelsetjenesten i medisinskfaglige spørsmål, og bare 11 prosent av skoleeierne svarer at de aldri har fått tilbud om støtte og veiledning i medisinskfaglige spørsmål. De største skolene oppgir noe oftere at de har fått tilbud om støtte og veiledning sammenliknet med de mindre skolene.

Skolelederne fikk også spørsmål om sitt inntrykk av lærernes bruk av skolehelsetjenesten ved skolen, og de fleste oppgir at de har inntrykk av at lærerne bruker skolehelsetjenestens kompetanse i sitt arbeid. Lærerne i de minste kommunene bruker skolehelsetjenesten noe mindre enn de større kommunene.

Når det gjelder skolehelsetjenestens faglige kompetanse finner vi at den desidert største gruppen er sykepleiere. 72 prosent av skolelederne oppgir at skolehelsetjenesten ved skolen har sykepleiefaglig kompetanse, mens 9 prosent svarer at det er ansatt psykolog, 6 prosent oppgir sosialarbeider, 2 prosent oppgir minoritetsrådgiver og 24 prosent oppgir andre. Omfanget av ansatte med fagspesifikk utdanning ser også ut til å være større for de største skolene sammenliknet med de mindre. Dette gjelder særlig for de største videregående skolene.

8 Læreplanen som styringsdokument

Som en del av oppfølgingen av læreplanverket for Kunnskapsløftet har Utdanningsdirektoratet behov for kunnskap om det lokale arbeidet med læreplanen. Spørsmålene som stilles og kunnskapen datamaterialet genererer skal brukes for å videreutvikle støtte- og veiledningsmateriell, og i arbeidet med implementering av fornyede læreplaner (jf. Meld. St. 28).

Spørsmålene stilles til både skoleledere og skoleeiere og skal innhente informasjon om hvordan skoleledere og skoleeiere forstår og operasjonaliserer arbeidet knyttet til lokale læreplaner. Et annet mål er å belyse hvordan læreplanen fungerer som styringsdokument på ulike nivå.

Lignende spørsmål ble stilt i spørringene 2011 (Vibe, 2012b), 2012 (Vibe, 2012) og 2014 (Vibe og Lødding, 2014). Årets spørsmål er noe endret fra undersøkelsen gjennomført i 2014. Direkte sammenligning er derfor kun mulig på ett av spørsmålene.

8.1 Arbeid med lokalt læreplanarbeid er delegert til skolene

Både skoleledere og skoleeiere ble stilt likelydende spørsmål om hvordan det lokale læreplanarbeidet er organisert. Respondentene ble presentert for syv ulike svaralternativer som ikke var gjensidig utelukkende. Analyser viser at 68 prosent av skolelederne krysset av for kun ett av alternativene og 23 prosent krysset av for to. Tilsvarende tall fant man for skoleeierne. Svarfordelingen er vist i tabell 8.1 (neste side). Merk at det ikke nødvendigvis er nøyaktig samsvar mellom hvordan skoleledere og skoleeiere svarer. En grunn til dette kan skyldes at det er et lavere antall respondenter fra kommuner og fylkeskommuner og at svarfordelingen dermed blir vektet ulikt. Spesielt fylkeskommunene har lav N.

Svaralternativet som får størst oppslutning av både skoleledere og skoleeier er at ansvaret er delegert til den enkelte skole. Omtrent fire av fem skoleledere og skoleeiere valgte dette alternativet og andelen er relativ lik som 2014 (se figur 6.1 på neste side). Her er det viktig å merke seg at andelen i 2016 og 2014 ikke er direkte sammenlignbare. I 2014 hadde dette spørsmålet fem svaralternativer (inkludert «annet») mot syv nå i 2016. Som tidligere år er det også en tendens til at grunnskolene svarer at ansvaret er delegert til den enkelte skole i større grad enn de videregående skolene og at sistnevnte også delegerer dette arbeidet til lærernivå. Andelen videregående skoler som svarer slik har endret seg fra 43 prosent i 2014 til 22 prosent i 2016. Dette samsvarer også med slik fylkeskommunene svarer. Videre svarer en av fem skoleledere at arbeidet er delegert til grupper på tvers av skoler, noe som er en reduksjon sammenlignet med 2014.

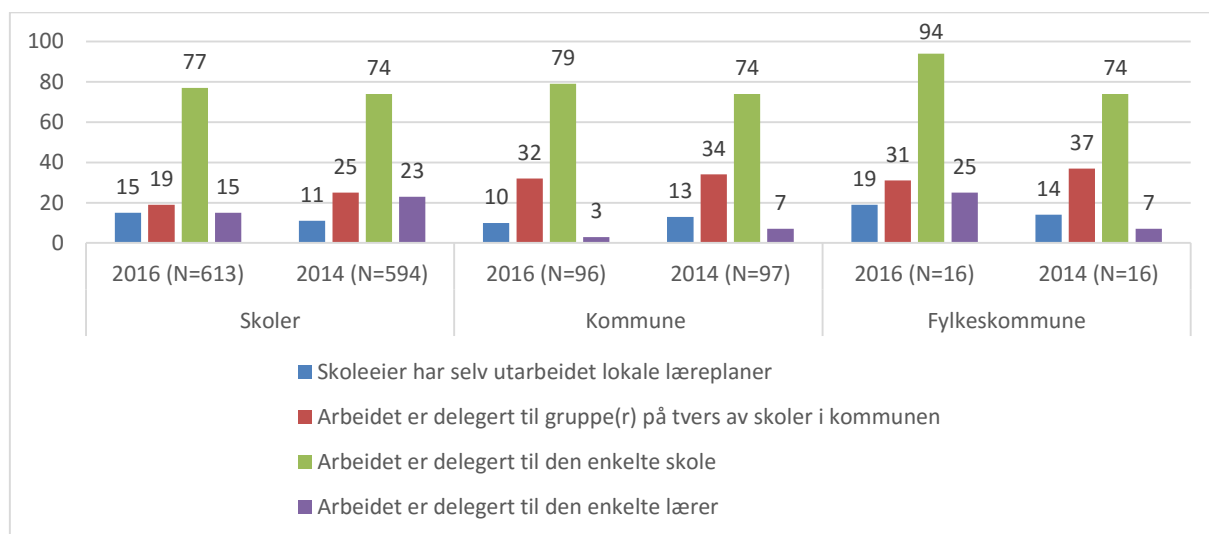
Skoleeierens svarmønster avviker tydeligst på to av alternativene. Dette gjelder hvorvidt arbeidet er delegert til grupper på tvers av skoler og hvorvidt arbeidet er delegert til den enkelte lærer. Sistnevnte

diskrepans er kanskje ikke så overraskende, med tanke på at skoleeier ikke nødvendigvis har inngående kjennskap til de lokale prosessene ved den enkelte skole.

Tabell 8.1: På hvilke(n) måte er det lokale arbeidet med læreplaner organisert? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skoleeiere %
Skoleeier har selv utarbeidet lokale læreplaner	17	7	19	13	15	10	19	12
Arbeidet er delegert til gruppe(r) på tvers av skoler i kommunen	21	14	18	21	19	32	31	32
Arbeidet er delegert til den enkelte skole	77	74	88	69	77	79	94	81
Arbeidet er delegert til den enkelte lærer	15	14	9	22	15	3	25	6
Det er ingen prosesser rundt det lokale arbeidet med læreplaner	5	5	1	4	4	1	0	1
Vet ikke	2	3	0	3	2	1	0	1
Annet	4	7	2	3	4	6	13	7
<i>N</i>	308	117	97	91	613	96	16	112

Som nevnt og kommentert tidligere i teksten, sammenligner vi svarene på dette spørsmålet med fordelingen i 2014. Tallene må leses med varsomhet. Det har ikke vært de store endringene når man ser skolene og kommunene/fylkeskommunene under ett. Den mest markante endringen finner man på spørsmål besvart av fylkeskommuner – om arbeidet er delegert til den enkelte skole.

Figur 8.1: På hvilke(n) måte er det lokale arbeidet med læreplaner organisert? Skolelederes og skoleeieres svar etter skole og kommune/fylkeskommune, 2016 og 2014.

Både skoleledere og skoleeiere fikk anledning til å oppgi andre alternativer for organisering av læreplanarbeidet, i et åpent svarfelt. For skolene samlet krysset 4 prosent for dette, mot 7 prosent for skoleeierne. Det er spesielt frittstående skoler som her oppgir at de følger egne læreplaner uavhengig av Kunnskapsløftet. I tabell 8.2 gjengis svarene for skoleledere og illustrerer noe av variasjonen i tilnærming til arbeidet med lokale læreplaner på skolene.

Tabell 8.2: På hvilke(n) måte er det lokale arbeidet med læreplaner organisert? Skoleledere, kvalitative svar.

Skoleledere
Vi har utviklet våre egne lokale planer. Vi er en friskole og følger Montessorilæreplanen
Vi har bare en skole i kommunen. Arbeidet er delegert til oss.
Vi forholder oss til sentrale kompetanse- og læringsmål ispedd lokal historie/tilnærming-det er nok.
Vi er en privat skole og driver etter montessorilæreplanen
Vi er en liten friskole som lager læreplaner sammen.
Vi er en friskole og teamledere har delegert ansvaret for å arbeide med dette
Team og seksjoner
Team
Skolen trenger å utarbeide nye lokale læreplaner. De vi har utarbeidet tidligere er ikke i tråd med intensjonen. Har et arbeid å gjøre her
Skoleier noen forhold
Sidan vi er privatskule, jobbar vi med dette i team på skulen.
Samarbeid privatskoler
På team
Privat skole
kommunen har bar en skole.
Jobber med YFF planer
I startfasen var det opp til den enkelte skole å arbeide med dette, men så kom skoleeier via fagnettverkene mer på banen etterhvert
Har egen lokal læreplan utarbeidet på skolen (privat)
Følger annen læreplan
Fagseksjoner
Faggrupper på skolen
Det varierer med fag.
Det er tatt initiativ mellom vår skole og en annen skole der vi har opprettet faggrupper, blant anna med tanke på lokale læreplanar
Arbeid på egen skole, på eget initiativ
Alle skolene deltar i den nasjonale satsningen UIU og gjennom dette har vi et samarbeid på tvers av skoler og kommuner

---

Skoleeiernes svar er gjengitt i tabell 8.3 (neste side). Tilbakemeldingene her er også varierte. Blant annet oppgis at arbeidet varierer innad i den enkelte kommune/fylkeskommune, at skolene samarbeider om de større linjene og at det er etablert faglige nettverk. En respondent oppgir også at arbeidet med lokale læreplaner er en prosess som gjennomføres på ulike nivå, først i felles regi av skoleeier, deretter lokalt oppfølgings- og tilpasningsarbeid på den enkelte skole.

Tabell 8.3: På hvilke(n) måte er det lokale arbeidet med læreplaner organisert? Skoleeiere, kvalitative svar.

Skoleledere
Variabelt mellom skolene
Skolene samarbeider om felles hovedtrekk, men gjør lokale tilpasninger.
Skoleeier har utarbeidet læreplan for innføringsklasser og for YFF. Ellers ligger mye arbeid knyttet til FYR på den enkelte skole
Overordnet kompetanseutvikling i læreplanforståelse. Samarbeid med UH.
Vi har utarbeidet veiledende læringsmål for grunnskolen som et tilbud/støtte til skolens arbeid med lokale læreplaner.
Lokalt læreplanarbeid blir gjennomført som ein felles prosess for alle skolene i kommunen i regi av skoleeigar, med oppfølgings- og tilpassingsarbeid på den enkelte skulen.
Faglige nettverk arbeider med læreplaner på vegne av fylkesutdanningssjefen
Arbeidet følges opp av skoleeiernivå

8.2 Årlige og halvårslige prosesser knyttet til lokalt arbeid med læreplaner

Skoleledere og skoleeiere fikk spørsmål om hvor ofte det foregår planlagte prosesser rundt det lokale arbeidet med læreplaner på henholdsvis skolenivå og kommune/fylkeskommunenivå. Tabell 8.4 viser svarfordelingen.

Tabell 8.4: Hvor ofte foregår det planlagte prosesser rundt det lokale arbeidet med læreplaner ved deres skole/deres kommune/fylkeskommune? Skolelederens og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skoleeiere %
Oftere enn månedlig	10	10	9	8	9	3	6	4
Månedlig	15	14	17	16	15	6	0	5
Halvårlig	32	30	39	21	31	23	6	21
Årlig	26	29	30	27	27	35	31	35
Ved endringer av læreplaner	13	12	4	22	13	26	50	30
Ved oppstarten av Kunnskapsløftet	3	3	1	3	3	2	6	3
Jeg kjenner ikke til at det har foregått prosesser	1	4	0	3	2	4	0	4
<i>N</i>	308	117	97	91	613	96	16	112

Majoriteten av skolene og kommunene sett under ett oppgir at dette gjøres halvårlig eller årlig. Fylkeskommunene oppgir årlig eller ved endringer av læreplaner. Totalt oppgir også rundt 15 prosent av skolene at det arbeides med læreplaner månedlig, uavhengig av skoletype. Det ser også ut til et enkelte skoler (også her uavhengig av type) arbeider med dette oftere enn månedlig. En svært liten andel svarer at de ikke kjenner til at det har foregått prosesser. Det samme gjelder andel som svarer

at dette ble gjort ved oppstarten av Kunnskapsløftet. Dersom man sammenligner sistnevnte med hvordan respondentene svarte tidligere år, har det vært en reduksjon i andel som oppgir at de hadde planlagte prosesser rundt det lokale arbeidet med læreplaner ved oppstarten av Kunnskapsløftet. Tallene for henholdsvis skolene og skoleeierne var 19 og 12 prosent i 2014 og 22 og 12 prosent i 2012. Denne endringen må likevel tolkes med forsiktighet, da spørsmålet ble stilt på en annen måte i de tidligere undersøkelsene. Svaralternativet var også formulert annerledes, da som at arbeidet «kun foregikk ved oppstarten av Kunnskapsløftet».

Videre ble både skoleeiere og skoleledere spurt om hvilke deler av læreplanverket som inngår i det lokale arbeidet. Her var det også mulig å krysse av for flere svaralternativer. Over 70 prosent av både skolelederne og skoleeierne har krysset av for mer enn ett alternativ. Svarfordeling er vist i tabell 8.5.

Tabell 8.5: Hvilke deler av læreplanverket inngår i det lokale arbeidet med læreplaner? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skoleeiere %
Fag- og time- fordelingen	49	39	34	35	43	51	38	49
Generell del av læreplanen	49	52	56	42	49	46	38	45
Prinsipper for opplæringen	39	44	41	43	41	45	38	44
Læreplaner for fag	91	92	96	90	92	89	100	90
Vet ikke	1	3	0	6	2	8	0	7
<i>N</i>	<i>308</i>	<i>117</i>	<i>97</i>	<i>91</i>	<i>613</i>	<i>96</i>	<i>16</i>	<i>112</i>

Tabellen viser at læreplaner for fag er det elementet som flest respondenter oppgir at inngår i det lokale arbeidet med læreplanen. Andelen er jevnt fordelt både mellom skoletypene og kommune/fylkeskommune setter under ett. Deretter oppgir 49 prosent av skolene at den generelle delen av læreplanen benyttes i dette arbeidet, tett fulgt av både fag- og timefordeling og prinsipper for opplæringen. Det er betydelig overensstemmelse i hvordan skolene, kommunene og fylkeskommunene besvarer spørsmålet.

Svarfordelingen på spørsmål om hva som er vektlagt i lokale lærerplaner er vist i tabell 8.6 (neste side). Merk at også her kunne respondentene krysse av for flere alternativ. Mellom 60 og 70 prosent av respondentene krysser av for tre eller flere av disse. Sett under ett er det kompetansemål som hyppigst oppgis som vektlagt i lokale læreplaner. Dette gjelder alle skoletypene og når man ser kommune/fylkeskommune under ett. Videre oppgir mange at vurdering, grunnleggende ferdigheter og arbeidsmåter er viktige element. Vurdering skåres noe lavere av barneskolene, kanskje naturlig nok. Videregående skoler skårer lavere på grunnleggende ferdigheter (48 prosent) enn gjennomsnittet for alle skolene (68 prosent). På de øvrige alternativene oppgir 40 prosent eller mer at disse er vektlagt i det lokale arbeidet med læreplaner.

Tabell 8.6: Hva er vektlagt i lokale læreplaner? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skoleiere %
Formål med faget	35	41	50	46	40	50	38	48
Grunnleggende ferdigheter	72	73	69	48	68	76	44	71
Kompetansemål	90	87	93	89	90	87	81	86
Vurdering	71	80	89	86	78	81	88	82
Innhold i opplæringen	55	62	63	51	57	53	69	55
Arbeidsmåter i opplæringen	59	62	71	57	61	58	69	60
Elevmedvirkning	34	41	40	54	40	47	38	46
Tilpasset opplæring	41	38	34	46	40	48	38	46
Vet ikke	1	3	1	3	2	7	0	6
Annet	2	1	2	2	2	3	0	3
<i>N</i>	<i>308</i>	<i>117</i>	<i>97</i>	<i>91</i>	<i>613</i>	<i>96</i>	<i>16</i>	<i>112</i>

Både skoleledere og skoleeiere fikk anledning til å oppgi andre alternativer for hva som er vektlagt i det lokale arbeidet, i et åpent svarfelt. For skolene samlet krysset 2 prosent for dette, mot 3 prosent for skoleeiere i kommuner. I tabell 8.7 gjengis svarene for skoleledere.

Tabell 8.7: På hvilke(n) måte er det lokale arbeidet med læreplaner organisert? Skoleledere, kvalitative svar.

Skoleledere
Vi har lokale planer for uteskole ol.
VFL.
Ulik vektning kommunalt og på egen skole da det jobbes med ulike fag de to stedene.
Tips om opplegg.
Særpreget som friskole.
Læringsstrategier.
Læringsressurser.
Lokal tilnærming til sentrale kompetanse- og læringsmål.
Lokal forankring.
Kriterier for måloppnåelse.
Har ikke lokale læreplaner.
Har digitale læringsplaner og jobber med alle områder dynamisk hele året. Lokale læreplaner ligger hele tiden klar til justeringer i løpet av året gjennom den digitale plattformen.

Kun tre skoleeiere fra kommunalt nivå oppga annet. På spørsmål om hva som er vektlagt i det lokale arbeidet svarte disse «variabelt», «sosial kompetanse» og «relasjonskompetanse – klasseledelse», i et åpent svarfelt.

8.3 Nasjonale prøver og kartleggingsprøver viktige i arbeidet med lokal oppfølging

Skoleledere og skoleeiere ble spurt om hvordan de følger opp det lokale arbeidet med læreplaner. Begge gruppene av respondenter fikk de samme spørsmålene og det var totalt seks mulige svaralternativer hvor flere kunne krysses av. I tabell 8.8 vises svarfordelingen. Blant skolelederne krysset rundt 60 prosent av for to eller flere av alternativene. Dette tallet var rundt 65 prosent for skoleeierne.

Dersom man ser på andelene er det vanlig at skoleeier følger opp det lokale arbeidet med læreplaner ved å følge med på resultater på nasjonale prøver og kartleggingsprøver. 64 prosent av skolene krysser av for dette alternativet, mens 73 prosent av skoleeierne svarer slik. Skoleledere i videregående skoler oppgir ikke dette som en viktig måte å følge opp det lokale arbeidet med læreplaner på, noe som er i overensstemmelse med svarene fra fylkeskommunene. Et annet viktig element i oppfølgingen er de årlige tilsynsrapportene. Dette skåres relativt jevnt av alle skolene og kommune/fylkeskommune. Blant skolene er det en liten andel som oppgir at skoleeier ikke har informasjon om skolens læreplanarbeid, med den høyeste andelen blant videregående skoler (22 prosent).

Tabell 8.8: Hvordan følger skoleeier opp det lokale arbeidet med læreplaner? Skolelederens og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skoleeiere %
Faste møter med læreplan og læreplanarbeid som tema	12	15	11	10	12	16	19	16
Oppfølgings/medarbeider-samtaler med skoleledere	35	29	36	36	34	55	38	53
Gjennomsyn av lokale planer	12	16	12	18	14	23	6	21
Følger med på resultater på nasjonale prøver og kartleggingsprøver	73	57	70	24	63	80	31	73
Gjennom årlige tilsyns-rapporter	55	56	59	60	57	67	50	64
Skoleeier har ingen informasjon om skolene sitt læreplanarbeid	13	18	16	22	16	5	19	7
<i>N</i>	308	117	97	91	613	96	16	112

På tilsvarende måte ble skolelederne og skoleeierne bedt om å svare på hvordan skoleleder følger opp det lokale arbeidet med læreplaner. Tallene og svarfordelingen vises i tabell 8.9. Blant

skolelederne krysset rundt 85 prosent av for to eller flere av alternativene. Dette tallet var rundt 75 prosent for skolelederne.

Mønsteret er relativt likt det man fant på tilsvarende spørsmål rettet mot skoleeier, selv om andelen er noe forskjellige ved at alternativene generelt har høyere oppslutning. Her oppgis at skoleleder følger opp det lokale arbeidet med læreplaner ved å følge med på resultater på nasjonale prøver og kartleggingsprøver. Gjennomsnittet for skolene er 77 prosent, mens gjennomsnittet for kommunene/fylkeskommunene er 75 prosent. Skoleledere i videregående skoler oppgir igjen at dette ikke er en så viktig måte å drive oppfølging på, noe som korresponderer med svarene fra fylkeskommunene. En forskjell fra svarene oppgitt i tabell 8.9 er at gjennomsyn av lokale læreplaner er et viktig element for skolelederne i den lokale oppfølgingen. Dette er kanskje ikke overraskende ettersom man kan tro at skoleleder er tetter på dette arbeidet enn skoleeier.

Tabell 8.9: Hvordan følger skoleeier opp det lokale arbeidet med læreplaner? Skolelederes og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Videre- gående %	Alle skoler %	Kommune %	Fylkes- kommune %	Alle skoleiere %
Faste møter med læreplan og læreplanarbeid som tema	43	40	50	24	41	43	19	39
Oppfølgings/medarbeider-samtaler med skoleledere	62	58	47	60	59	55	19	50
Gjennomsyn av lokale planer	75	73	76	53	72	60	31	56
Følger med på resultater på nasjonale prøver og kartleggings-prøver	84	82	85	41	77	82	31	75
Gjennom årlige tilsyns-rapporter	46	50	60	50	49	65	56	63
Skoleleder har ingen informasjon om det lokale arbeidet med læreplaner	1	1	2	7	2	0	0	0
Vet ikke						7	19	9
<i>N</i>	308	117	97	91	613	96	16	112

Andre viktige kilder til oppfølging er oppfølgings- eller medarbeidersamtaler og årlige tilsynsrapporter. For grunnskolen er også faste møter med læreplan og læreplanarbeid som tema en måte for skoleleder å følge opp arbeidet med lokale læreplaner. Videre oppgir 7 prosent av skolelederne i videregående skole at de ikke har informasjon om skolen sitt læreplanarbeid. En mulig forklaring på dette kan være skolestørrelse eller skoletype, hvor rektor sin funksjon er av mer overordnet eller administrativ karakter.

8.4 Skolene bruker mye fellestid på diskusjoner om vurderingspraksis

Avslutningsvis ble skolelederne bedt om å oppgi hvorvidt skolen bruker fellestid på å diskutere ulike aspekter knyttet til læreplan, vurdering og læringsmiljø. Det ble presentert totalt syv svaralternativer og disse er vist i tabell 8.10 på neste side. Som på tidligere spørsmål fikk respondentene mulighet til å krysse av for flere av alternativene. Hele 90 prosent krysset av for tre eller flere av disse.

Generelt skåres alle aspektene høyt, fra 50 prosent og høyere. Så å si ingen har oppgitt at de ikke bruker felles tid på å diskutere det alternativene presenterer. Totalt skåres vurderingspraksis høyest, med 92 prosent og alle skoletypene ligger nær dette gjennomsnittet. Videre oppgis arbeid med læringsmiljø som en del av opplæringen som noe skolene bruker mye felles tid til. Det som skåres «lavest» er arbeid med læreplan og bruk av læremidler (50 prosent).

Tabell 8.10: Bruker skolen felles tid til å diskutere noe av de følgende? Skolelederens og skoleeieres svar etter skoletype og kommune/fylkeskommune.

	Barneskole %	1 - 10 skole %	Ungdomsskole %	Videregående %	Total %
Læreplanforståelse og arbeid med læreplanene	61	68	75	68	66
Forståelse av og arbeid med kompetanse i fag	72	81	72	67	73
Vurderingspraksis	88	95	96	96	92
Sammenheng mellom arbeid med læreplanene og vurderingspraksis	64	64	72	68	66
Arbeid med læringsmiljø som en del av opplæringen	85	71	72	67	78
Læreplan og bruk av læremidler	60	44	47	50	53
Vi har ikke brukt felles tid på å diskutere noe av dette	0	0	0	1	0
<i>N</i>	<i>308</i>	<i>117</i>	<i>97</i>	<i>91</i>	<i>613</i>

8.5 Oppsummering

Kunnskap fra spørsmålene om læreplaner skal brukes i videreutviklingen av støtte- og veiledningsmateriellet, og i arbeidet knyttet til implementering av fornyede læreplaner. Spørsmålene stilles til både skoleledere og skoleeiere. Lignende spørsmål ble stilt i spørringene 2011, 2012 og 2014. Årets spørsmål er noe endret og sammenligning er derfor kun mulig på spørsmålet om organisering av det lokale arbeidet med læreplaner.

Skoleledere og skoleeiere ble stilt spørsmål om hvordan det lokale læreplanarbeidet er organisert. Alternativet som får størst oppslutning er at ansvaret er delegert til den enkelte skole. Andelen er relativ lik som 2014. Som tidligere år er det også en tendens til at grunnskolene velger dette alternativet i større grad enn de videregående skolene og at sistnevnte også delegerer dette arbeidet til lærernivå.

På spørsmål om hvor ofte det foregår planlagte prosesser rundt det lokale arbeidet med læreplaner oppgir majoriteten av skolene og kommunene at dette gjøres halvårlig eller årlig. Fylkeskommunene

oppgir årlig eller ved endringer av læreplaner. Totalt oppgir også rundt 15 prosent av skolene at det arbeides med læreplaner månedlig, uavhengig av skoletype. Det har vært en reduksjon i andel som oppgir at de hadde planlagte prosesser rundt det lokale arbeidet med læreplaner ved oppstarten av Kunnskapsløftet.

Læreplaner for fag er det elementet som flest skoleledere og skoleeiere oppgir inngår i det lokale læreplanarbeidet. Deretter oppgir 49 prosent av skolene at den generelle delen av læreplanen benyttes i dette arbeidet, tett fulgt av både fag- og timefordeling og prinsipper for opplæringen. Når det kommer til hva som blir vektlagt i lokale læreplaner er det kompetansemål som hyppigst oppgis.

Skoleeier oppgir at de følger opp det lokale læreplanarbeidet gjennom å følge med på resultater på nasjonale prøver og kartleggingsprøver. Gjennomsyn av lokale læreplaner er et viktig element for skolelederne i den lokale oppfølgingen. Andre viktige kilder til oppfølging er oppfølgings- eller medarbeidersamtaler og årlige tilsynsrapporter.

Avslutningsvis ble skolelederne bedt om å oppgi hvorvidt skolen bruker fellestid på å diskutere ulike aspekter knyttet til læreplan, vurdering og læringsmiljø. Generelt oppgir skolelederne at de bruker felles tid for alle de nevnte aspektene. Vurderingspraksis er det som flest oppgir at de bruker felles tid på.

9 Nasjonale sentre – kjennskap og brukertilfredshet

De nasjonale sentrene spiller en viktig rolle i å utvikle kvaliteten på opplæringen. Sentrene skal bidra til at alle barn, unge og voksne kan få en likeverdig og tilpasset opplæring av høy kvalitet. Det innebærer blant annet at sentrene skal utvikle og formidle gratis nettbaserte ressurser og støttemateriell. Videre skal sentrene bidra med støtte og veiledning for å styrke fagdidaktisk virksomhet og utvikling. Primærmålgruppene for sentrenes arbeid i sektoren er skoleeiere, skoleledere og lærere. Sentrene har også oppgaver knyttet til barnehagefeltet.

Utdanningsdirektoratet har den faglige styringen av sentrene. Hensikten med spørringen er å få informasjon fra sektoren om kjennskap til og samarbeid med sentrene. Videre ønsker direktoratet å få vite i hvilken grad sentrene møter målgruppenes behov.

Det er 10 nasjonale sentre, som presenteres slik på Utdanningsdirektoratets nettsider⁵:

- **Fleirkulturell opplæring**
Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring (NAFO) bidrar til kompetanseutvikling i barnehagar, skolar, universitet, høgskolar og vaksenopplæringsentra.
- **Fremmedspråksenteret**
Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen (Fremmedspråksenteret) skal være et nasjonalt ressurscenter for fremmedspråk i grunnopplæringen og arbeide for at fremmedspråkopplæringen får høy kvalitet, blir tilpasset alle elever og gis et praktisk og variert innhold.
- **Kunst og kultur i opplæringa**
Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa (KKS) er eit nasjonalt ressurscenter for grunnskolen, vidaregåande opplæring, høgare utdanning og barnehagar. Målet er å styrke kunst og kultur i opplæringa.
- **Lesesenteret**
Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret) er eit ressurscenter for lesing og leseopplæring og eit spesialpedagogisk kompetansesenter for lese- og skrivevanskar.
- **Læringsmiljøsentret**
Læringsmiljøsentret skal bistå nasjonale utdanningsmyndigheter med råd og tjenester. Senteret skal bidra til å realisere statens satsinger i utdanningspolitikken gjennom

---

⁵ <http://www.udir.no/Stottemeny/Om-direktoratet/Organisasjon/Nasjonalesentre/>

kompetanseutvikling og de skal bidra til å øke kvaliteten i læringsmiljø for barnehagebarn, elever, lærlinger og voksne.

- **Mat, helse og fysisk aktivitet**
Senteret skal synliggjøre og formidle sammenhengen mellom barn og unges helse og læring. Senteret utvikler praktiske eksempler og pedagogiske nettressurser som viser hvordan mat og fysisk aktivitet kan være naturlig integrert gjennom hele barnehage- og skolehverdagen, men også spesielt innen skolefagene mat og helse og kroppsøving.
- **Matematikksenteret**
Nasjonalt senter for matematikk i opplæringa (Matematikksenteret) har som hovudoppgåve å leie og koordinere utvikling av nye og betre arbeidsmåtar og læringsstrategiar i matematikkopplæringa i barnehage, grunnskole, vidaregåande skole, vaksenopplæring og lærarutdanning i Noreg.
- **Naturfagsenteret**
Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa (Naturfagsenteret) skal vere eit nasjonalt ressurscenter for barnehage, grunnskole, vidaregåande skole, vaksenopplæring og lærarutdanning. Hovudoppgåva er å styrke kompetansen i og motivasjon for naturfag hos elevar og lærarar.
- **Nynorsksenteret**
Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa (Nynorsksenteret) skal vere eit nasjonalt ressurscenter for nynorsk i grunnopplæringa. Senteret skal ha som hovudoppgåve å leie og koordinere arbeidet med nynorsk i opplæringa, arbeidsmåtar og vurderingsformer.
- **Skrivesenteret**
Skrivesenteret skal vere eit nasjonalt ressurscenter for skrivestimulering og opplæring i skrivning i barnehage, grunnskole, vidaregåande opplæring, vaksenopplæring og lærarutdanning i Noreg.

Det ble gjort en kartlegging våren 2012 av kjennskap til og brukertilfredshet med sentrene (Vibe, 2012). Denne ble gjentatt våren 2014 med de samme spørsmålene (Vibe og Lødding, 2014). Svarene i årets undersøkelse sammenliknes med svarene fra 2014. I den undersøkelsen var ikke Nasjonalt senter for læringsmiljø og Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet med, fordi de nettopp var opprettet da undersøkelsen ble gjennomført. De to sentrene er med i årets undersøkelse.

9.1 Variasjon i hvor mange som bruker de ulike sentrene

Det innledende spørsmålet handler om hvilke senter skoler og skoleeiere har hatt kontakt med i løpet av de to siste årene. Tabell 9.1 viser skoleledernes svar. Sentrene er sortert etter andelen skoleledere som oppgir å ha hatt kontakt med dem. Denne rekkefølgen vil bli brukt i de videre tabellene i kapitlet.

Det er betydelig variasjon i hvor mange som har hatt kontakt med de ulike sentrene. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning er det senteret som flest har hatt kontakt med, mens Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning er nummer to og tre. Også i 2014 var det disse tre sentrene som flest skoler oppga at de hadde hatt kontakt med. Videre er andelene som oppgir at de har hatt kontakt med disse tre sentrene svært lik i årets undersøkelse som i 2014.

Tabell 9.1: Andel skoler som har hatt kontakt med hvert av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene. Prosent.

Nasjonalt senter for	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Grunn- skoler samlet %	Videre- gående %	Total %
...leseopplæring og leseforskning	46	50	36	45	29	42
...matematikk i opplæringen	31	28	43	33	35	33
...skriveopplæring og skriveforskning	24	34	30	28	28	27
...læringsmiljø	19	20	17	19	6	17
...naturfag i opplæringen	11	9	17	12	27	14
...fremmedspråk i opplæringen	4	3	12	5	31	9
...flerkulturell opplæring	6	2	12	6	14	7
...mat, helse og fysisk aktivitet	4	7	7	5	11	6
...nynorsk i opplæringa	3	3	6	3	6	4
...kunst og kultur i opplæringen	3	1	1	2	5	2
Kontakt med minst ett senter	60	69	73	64	67	65
Snitt sentre for de som har brukt minst ett	2,5	2,3	2,5	2,4	2,8	2,5
N	279	109	90	478	83	561

Det er betydelig variasjon i hvor mange som har hatt kontakt med de ulike sentrene. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning er det senteret som flest har hatt kontakt med, mens Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning er nummer to og tre. Også i 2014 var det disse tre sentrene som flest skoler oppga at de hadde hatt kontakt med. Videre er andelen som oppgir at de har hatt kontakt med disse tre sentrene svært lik i årets undersøkelse som i 2014.

Det er visse forskjeller mellom skoleslagene. Andelen som har hatt kontakt med minst ett senter er lavest blant barneskolene og høyest blant ungdomsskolene. For ungdomsskoler og videregående er det Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen som er det flest har hatt kontakt med. Videre er andelen som bruker Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen og Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen høyere på videregående enn i grunnskolen.

Generelt er det slik at når sentrene sorteres etter andelen som har hatt kontakt med dem så er rekkefølgen identisk i høstens undersøkelse som i 2014. Unntaket er at det har kommet til to nye enheter, Nasjonalt senter for læringsmiljø og Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet. Videre er det ikke vesentlige forskjeller i andelen som har hatt kontakt med de ulike sentrene i årets undersøkelse sammenliknet med den i 2014. Det er en svak økning i andelen som har hatt kontakt med minst ett senter. I 2014 gjaldt det for 61 prosent av alle skolelederne, mens det i 2016 gjelder for 65 prosent. Alt i alt er det ikke vesentlige endringer fra 2014 til 2016 i andelen som bruker de ulike sentrene.

Tabell 9.2 viser andelen skoleeiere som har hatt kontakt med de ulike nasjonale sentrene. Også for skoleeierne er det Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning som flest har hatt kontakt med. Nasjonalt senter for læringsmiljø kommer relativt sett høyere blant skoleeierne enn blant skolelederne. Det samme gjelder for Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring.

Tabell 9.2: Andel skoleeiere som har hatt kontakt med hvert av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene. Prosent.

Nasjonalt senter for	Kommune	Fylkeskommune	Total
	%	%	%
...leseopplæring og leseforskning	63	81	65
...matematikk i opplæringen	43	88	50
...skriveopplæring og skriveforskning	35	69	40
...læringsmiljø	40	56	42
...naturfag i opplæringen	18	63	24
...fremmedspråk i opplæringen	11	63	19
...flerkulturell opplæring	27	56	31
...mat, helse og fysisk aktivitet	4	19	6
...nynorsk i opplæringa	2	25	5
...kunst og kultur i opplæringen	1	13	3
Kontakt med minst ett senter	77	100	81
Snitt sentre for de som har brukt minst ett	3,2	5,3	3,5
N	97	16	113

Gjennomgående er det slik at andelen som har hatt kontakt med de ulike sentrene er høyere blant fylkeskommunene enn blant kommunene. Alle fylkeskommunene har hatt kontakt med minst ett senter, mens det samme gjelder for omtrent tre av fire av kommuner.

Andelen skoleeiere som har hatt kontakt med de ulike sentrene er høyere i 2016 enn i 2014 for så å si alle sentrene. Når det gjelder andelen som har hatt kontakt med minst ett senter har økt fra 66 prosent i 2014 til 81 prosent i 2016.

9.2 Store skoler og kommuner bruker sentrene mest

Tabell 9.3 viser at det er en klar sammenheng mellom skolestørrelse og det å ha kontakt med sentrene. Det gjelder både for grunnskoler og for videregående. 45 prosent av de minste barneskolene har hatt kontakt med minst ett senter, mens det tilsvarende tallet for de største barneskolene er 75 prosent. For de videregående skolene er sammenhengen enda sterkere: 29 prosent av de minste skolene har hatt kontakt med minst ett senter, mens hele 91 prosent av de største videregående skolene har hatt kontakt med minst ett senter.

Sammenhengen mellom skolestørrelse og kontakt er særlig sterk for Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen og Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen for videregående skole. Blant de minste skolene er det fire prosent som har hatt kontakt med disse sentrene, mens nesten halvparten av de største har hatt slik kontakt.

Den svakeste sammenhengen finner vi blant grunnskoler for Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet, Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa. Her er det ingen sammenheng mellom skolestørrelse og andelen som har brukt disse sentrene.

Tendensen er svært lik det som ble funnet i både 2012 og 2014. Faktisk er sammenhengen mellom skolestørrelse og kontakt med sentrene noe sterkere i årets undersøkelse enn i 2014.

Tabell 9.3: Andel skoler som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste skoleårene etter nivå og elevtall. Prosent.

Nasjonalt senter for	Grunnskoler			Videregående skoler		
	Under 100	100 - 299	300 og over	Under 250	250 - 599	600 og over
	%	%	%	%	%	%
...leseopplæring og leseforskning	30	45	55	17	28	38
...matematikk i opplæringen	23	33	39	13	28	56
...skriveopplæring og skriveforskning	15	31	32	13	36	32
...læringsmiljø	10	16	28	0	4	12
...naturfag i opplæringen	6	13	14	4	20	47
...fremmedspråk i opplæringen	4	7	5	4	40	44
...flerkulturell opplæring	3	4	11	0	16	24
...mat, helse og fysisk aktivitet	6	4	5	4	8	18
...nynorsk i opplæringa	4	3	2	0	4	12
...kunst og kultur i opplæringen	2	2	2	4	4	6
Kontakt med minst ett senter (%)	45	67	75	29	72	91
Snitt senter for de som har brukt minst ett (antall)	2,3	2,4	2,6	2	2,6	3,2
N	115	196	167	24	25	34

Forskjellene etter skolestørrelse er ikke like tydelige når vi ser på antall senter skolene har hatt kontakt med. Det tyder på at de skolene som har hatt kontakt med ett senter også har hatt kontakt med ett eller flere til, og at skolestørrelse ikke har så mye å si for dette.

Tabell 9.4: Andel av kommuner som har hatt kontakt med hvert enkelt av de nasjonale sentrene i løpet av de to siste årene etter innbyggertall. Prosent.

Nasjonalt senter for	Under 3000	3000 til 9999	10.000 og mer
	%	%	%
...leseopplæring og leseforskning	55	57	79
...matematikk i opplæringen	32	32	69
...skriveopplæring og skriveforskning	35	27	45
...læringsmiljø	26	30	69
...naturfag i opplæringen	3	14	38
...fremmedspråk i opplæringen	13	5	17
...flerkulturell opplæring	10	24	48
...mat, helse og fysisk aktivitet	3	5	3
...nynorsk i opplæringa	0	5	0
...kunst og kultur i opplæringen	0	0	3
Kontakt med minst ett senter	68	73	93
Snitt senter for de som har brukt minst ett (antall)	2,6	2,7	4,0
N	31	37	29

Også blant kommunene finner vi en sammenheng mellom størrelse – det vil si innbyggertall – og andelen som har hatt kontakt med sentrene. Det er ikke stor forskjell mellom de minste og de mellomstore kommunene, mens de største kommunene skiller seg klart ut. Hele 93 prosent av de største kommunene har hatt kontakt med minst ett nasjonalt senter, mens de tilsvarende tallene for de

minste og mellomstore kommunene er 68 og 73 prosent. Forskjellen gjenfinnes også i stor grad når vi ser på hvert enkelt nasjonalt senter. Variasjonen etter innbyggertall var til stede også i 2012 og 2014. Imidlertid er forskjellene noe mindre i årets undersøkelse, samtidig som andelen som har hatt kontakt med minst ett senter er høyere for alle tre kategoriene av kommuner.

9.3 Flere formål for kontakten med sentrene

Skolelederne og skoleeierne ble spurt om formålet med kontakten med de nasjonale sentrene. Svaralternativene de kunne velge mellom og svarfordelingene presenteres i tabell 9.5 og 9.6. Det var mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ.

Tabell 9.5: Formål med kontakt med de nasjonale sentrene. Skolelederes svar. Prosent.

Hva var formålet for kontakten med Nasjonalt senter for	Forespørsel om faglige ressurser/ bruk av faglige ressurser		Kompetanse -utvikling/ etter og videre- utdanning		Deltakelse i prosjekter	Annet	Sum	N
	%	Samarbeid om skole- utvikling %	%	%				
...leseopplæring og leseforskning	49	31	46	31	3	160	232	
...matematikk i opplæringen	55	31	49	32	4	171	180	
...skriveopplæring og skriveforskning	52	30	52	36	1	171	148	
...læringsmiljø	34	33	47	39	6	159	89	
...naturfag i opplæringen	46	16	32	38	7	139	74	
...fremmedspråk i opplæringen	73	14	39	18	8	152	51	
...flerkulturell opplæring	52	26	50	14	5	147	42	
...mat, helse og fysisk aktivitet	58	16	23	26	16	139	31	
...nynorsk i opplæringa	58	37	58	42	0	195	19	
...kunst og kultur i opplæringen	67	25	33	50	8	183	12	

Forespørsel om faglige ressurser/bruk av faglige ressurser og Kompetanseutvikling/etter og videreutdanning er de to formålene som flest skoleledere krysset av for. Dette er i tråd med det som ble funnet i 2014. Andelen som har krysset av for kategorien Annet er lav, noe som tyder på at de fire kategoriene som inngikk i spørsmålet dekker ulike typer formål med kontakten på en god måte.

Summen overstiger hundre for alle sentrene, noe som indikerer at mange skoleledere har krysset av for mer enn ett alternativ. Sammenliknet med undersøkelsen i 2014 er andelen som krysset av for mer enn ett alternativ høyere i 2016.

Tabell 9.6: Formål med kontakt med de nasjonale sentrene. Skoleeierne svar. Prosent.

Hva var formålet for kontakten med Nasjonalt senter for	Forespørsel om faglige ressurser / bruk av faglige ressurser %	Samarbeid om skoleutvikling %	Kompetanseutvikling / etter og videreutdanning %	Deltakelse i prosjekter %	Annet %	Sum %	N
...leseopplæring og leseforskning	51	31	69	34	3	188	74
...matematikk i opplæringen	63	36	68	45	2	214	56
...skriveopplæring og skriveforskning	47	42	62	47	0	198	45
...læringsmiljø	42	44	56	46	6	194	48
...naturfag i opplæringen	56	19	56	48	7	186	27
...fremmedspråk i opplæringen	57	19	57	33	14	180	21
...flerkulturell opplæring	54	31	54	49	9	197	35
...mat, helse og fysisk aktivitet	(43)	(14)	(29)	(57)	(14)	(157)	(7)
...nynorsk i opplæringa	(100)	(20)	(80)	(20)	(0)	(220)	(5)
...kunst og kultur i opplæringen	(33)	(0)	(0)	(33)	(67)	(133)	(3)

Tabell 9.6 viser at også blant skoleeierne er de to vanligste formålene for kontakt med nasjonale senter Forespørsel om faglige ressurser/bruk av faglige ressurser og Kompetanseutvikling/etter og videreutdanning. Dette ble også funnet i undersøkelsen i 2014.

Summen for de ulike sentrene er høyere for skoleeiere enn for skoleledere. Det betyr at skoleeierne krysser av for flere formål for kontakten med de nasjonale sentrene enn det skolene gjør.

For noen av sentrene er det få skoleeiere som inngår i tabellen, hovedsakelig fordi antallet som har brukt disse sentrene er lavt. I tilfeller der færre enn ti har svart på spørsmålene om formålet med kontakten har vi satt svarfordelingen i parentes, for å signalisere at svarfordelingen må tolkes med forsiktighet.

9.4 Tilfredshet med det sentrene leverer

Tabell 9.7 viser at mange av skolelederne opplever at leveranser for de nasjonale sentrene lever opp til forventningene. Andelen som krysser av for at leveransene i liten grad har svart til forventningene er gjennomgående lav.

Det er en viss tendens til at skolelederne er mer fornøyd med de sentrene som flest har hatt kontakt med - jamfør tabell 9.1. Vi ser at andelen som krysser av for at leveransene i stor grad levde opp til forventningene er høyere for de sentrene som mange har hatt kontakt med enn for de som får har hatt kontakt med.

Tabell 9.7: Tilfredshet med leveransen fra de ulike sentrene. Skolelederes svar. Prosent.

I hvilken grad har leveransene fra og samarbeidet med Nasjonalt senter for	I liten grad %	I noen grad %	I stor grad %	Ubesvart %	N
...leseopplæring og leseforskning	2	48	46	4	238
...matematikk i opplæringen	4	53	39	4	186
...skriveopplæring og skriveforskning	1	44	53	3	154
...læringsmiljø	3	44	49	4	94
...naturfag i opplæringen	6	57	32	5	79
...fremmedspråk i opplæringen	4	65	29	2	52
...flerkulturell opplæring	5	64	29	2	42
...mat, helse og fysisk aktivitet	12	61	18	9	33
...nynorsk i opplæringa	10	50	30	10	20
...kunst og kultur i opplæringen	15	54	23	8	13
...svart til forventningene?					

Når vi sammenlikner med svarene fra 2014 finner vi en svak tendens til at færre krysser av for I stor grad i 2016 enn i 2014, samtidig som det er en svak økning i andelen som krysser av for I liten grad.

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning har omtrent like høy andel som krysser av for I stor grad i 2014 som i 2016, mens Nasjonalt senter for skriveopplæring har en svak økning i andelen som svarer slik. For de resterende sentrene er andelen som gir den mest positive vurderingen lavere i 2016 enn i 2014. Unntatt fra dette er Nasjonalt senter for læringsmiljø og Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet, som ikke var med i 2014 undersøkelsen.

Tabell 9.8: Tilfredshet med leveransen fra de ulike sentrene. Skoleeiers svar. Prosent.

I hvilken grad har leveransene fra og samarbeidet med Nasjonalt senter for	I liten grad %	I noen grad %	I stor grad %	Ubesvart %	N
...leseopplæring og leseforskning	4	35	59	1	74
...matematikk i opplæringen	4	48	45	4	54
...skriveopplæring og skriveforskning	4	27	64	4	43
...læringsmiljø	6	33	60	0	48
...naturfag i opplæringen	0	70	30	0	27
...fremmedspråk i opplæringen	5	57	38	0	21
...flerkulturell opplæring	0	49	51	0	35
...mat, helse og fysisk aktivitet	(0)	(29)	(71)	(0)	7
...nynorsk i opplæringa	(0)	(33)	(50)	(17)	5
...kunst og kultur i opplæringen	(33)	(67)	(0)	(0)	3
...svart til forventningene?					

Også skoleeierne er jevnt over fornøyd med det de nasjonale sentrene leverer. Vi ser at andelen som krysser av for at leveransene i stor grad har svart til forventningene er jevnt over høy. For skoleeierne er det ikke sammenheng mellom hvor mange som har brukt et nasjonalt senter og hvordan de vurderer leveransene.

Andelen som krysser av for I stor grad, og dermed gir den mest positive vurderingen av sentrenes leveranse, er høyere i 2016 enn i 2014 for Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning. Den er lavere for Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen, Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen og Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. Ingen av disse endringene er svært store, og svarene vitner ikke om at sentrene ikke leverer det som forventes av dem. For de resterende sentrene er andelen som krysser av for I stor grad så å si uforandret i de to undersøkelsene. Nasjonalt senter for læringsmiljø og Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet var ikke med i 2014 undersøkelsen, og det er derfor ikke mulig å si noe om endring over tid for disse sentrene.

For noen av sentrene er det svært få skoleeiere som har svart på spørsmålet, noe som gjør at informasjonen herfra må tolkes med forsiktighet. Dette gjelder for Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet, Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringa. For disse sentrene er det mindre enn ti skoleeiere som har svart, noe som innebærer at en skoleeiers svar får stor betydning for den prosentvise fordelingen. Det betyr for eksempel at Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringen har 17 prosent som ikke har svart på spørsmålet, men det faktisk bare er en person. Svarene som gjelder disse sentrene er satt i parentes.

9.5 Andelen som ikke bruker nettstedene er uforandret

Tabell 9.9 viser hvor ofte skolene bruker sentrenes nettsteder. Vi ser at skolenes bruk varierer betydelig mellom de ulike sentrene. Det er en klar sammenheng mellom andelen som svarer at de har hatt kontakt med de ulike sentrene, og andelen som svarer at de bruker sentrenes nettsteder. Nettstedene til Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning og Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen brukes hyppigst av skolelederne. Omkring 40 prosent svarer at de bruker disse en gang i måneden eller oftere.

Tabell 9.9: Hvor ofte bruker skolene nettstedene til de nasjonale sentrene?

Bruk av nettsted til nasjonalt senter for	Aldri %	Sjeldnere enn hver måned %	En til tre	Ukentlig	Ubesvart %	N
			ganger per måned %	eller oftere %		
...leseopplæring og leseforskning	13	47	34	7	0	517
...matematikk i opplæringen	16	44	32	6	2	517
...skriveopplæring og skriveforskning	19	46	27	5	3	517
...læringsmiljø	25	45	20	4	7	517
...naturfag i opplæringen	28	45	18	2	6	517
...fremmedspråk i opplæringen	42	37	11	0	9	517
...flerkulturell opplæring	47	36	9	1	8	517
...mat, helse og fysisk aktivitet	40	43	6	0	10	517
...nynorsk i opplæringa	51	32	6	0	11	517
...kunst og kultur i opplæringen	49	36	4	0	10	517

Andelen som krysser av for ukentlig og en til tre ganger på måned er høyere i årets undersøkelse i enn i 2014 for alle sentrene. Forskjellen er til dels betydelig for de tre øverste sentrene, mens den er liten til ubetydelig for de andre sentrene. Alt i alt peker tabellen på at andelen som aldri bruker nettstedene er så å si identisk i 2016 og 2014, samtidig som nettstedene til noen av sentrene brukes hyppigere.

Antallet som har svart på hvor ofte skolen bruker nettstedene varierer en god del. Tendensen er at de sentrene hvor mange skoleledere har svart aldri også har høyere andel som ikke har svart på

spørsmålet. Det tyder på at rektorene i disse tilfellene ikke kjenner til hvor ofte sentrene brukes, mens dette er kunnskap som i større grad er til stede for de sentrene som brukes oftere.

9.6 En av tre skoler kontaktet av minst ett senter

I årets undersøkelse var det også spørsmål om skolene og skoleeierne har blitt kontaktet av sentrene, og i hvilken forbindelse dette har skjedd. Svarene vises i tabellene 9.10, 9.11, 9.12 og 9.13. Det har ikke vært stilt spørsmål om dette tidligere og svarene kan ikke sammenliknes med foregående undersøkelser.

Tabell 9.10: Andel skoleledere som har blitt kontaktet av de ulike nasjonale sentrene. Prosent.

Nasjonalt senter for	Barne- skole %	1 - 10 skole %	Ungdoms- skole %	Grunn- skoler samlet %	Videre- gående %	Total %
...leseopplæring og leseforskning	21	20	18	20	13	19
...matematikk i opplæringen	16	17	17	17	20	17
...skriveopplæring og skriveforskning	11	16	14	13	9	12
...læringsmiljø	9	12	15	10	3	9
...naturfag i opplæringen	5	4	9	5	17	7
...fremmedspråk i opplæringen	2	1	6	3	17	5
...flerkulturell opplæring	3	3	5	3	11	4
...mat, helse og fysisk aktivitet	5	4	7	5	5	5
...nynorsk i opplæringa	1	0	3	1	4	2
...kunst og kultur i opplæringen	1	1	2	2	3	2
Kontakt med minst ett senter	35	38	37	36	43	37
Snitt sentre for de som har blitt kontaktet av minst ett	2,1	2,1	2,6	2,2	2,4	2,23
N	269	104	87	460	75	535

Andelen som har blitt kontaktet av sentre er lavere enn andelen som oppgir at de har hatt kontakt med ulike sentre. I alt 37 prosent av skolelederne har blitt kontaktet av minst ett senter. Andelen som svarer slik varierer lite mellom skoleslagene.

Tabell 9.10 er sortert etter andel skoleledere som har hatt kontakt med de ulike sentrene, som presentert i tabell 9.1. Vi ser at det i stor grad er overensstemmelse mellom hvilke sentre skolene har hatt kontakt med og hvilke sentre de har blitt kontaktet av. Det vi ser at de sentrene mange har hatt kontakt med også er de sentrene mange har blitt kontaktet av – som Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning.

Tabell 9.11: Andel skoleeiere som har blitt kontaktet av de ulike nasjonale sentrene. Prosent.

Nasjonalt senter for	Kommune %	Fylkeskommune %	Total %
...leseopplæring og leseforskning	30	44	32
...matematikk i opplæringen	19	56	24
...skriveopplæring og skriveforskning	18	44	21
...læringsmiljø	22	25	22
...naturfag i opplæringen	14	50	19
...fremmedspråk i opplæringen	8	50	14
...flerkulturell opplæring	12	38	16
...mat, helse og fysisk aktivitet	4	13	5
...nynorsk i opplæringa	1	6	2
...kunst og kultur i opplæringen	5	6	5
Kontakt med minst ett senter	44	63	47
Snitt sentre for de som har blitt kontaktet av minst ett	3	5,3	3,4
N	97	16	113

Også for skoleeierne (tabell 9.11) ser vi at det er betydelig sammenfall mellom de sentrene som flest har hatt kontakt med og sentrene som tar kontakt med skoleeieren. Det vil si at Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning er det senteret som flest skoleeiere oppgir at de har blitt kontaktet av. I alt en av tre har blitt kontaktet av dette senteret. I alt 47 prosent av skoleeierne oppgir at de har blitt kontaktet av minst ett senter. Andelen som svarer slik er høyere blant fylkeskommuner enn blant kommuner.

Tabell 9.12: I hvilken forbindelse skolene ble kontaktet. Skoleledernes svar. Prosent.

Nasjonalt senter for	Gjennom		Etter- og videre- utdanning	Prosjekt- deltakelse	Sum	N
	informasjons- materiell / nyhetsbrev	Nettverks- møter				
	%	%	%	%	%	
...leseopplæring og leseforskning	64	6	27	48	145	101
...matematikk i opplæringen	62	19	31	40	152	91
...skriveopplæring og skriveforskning	64	11	24	47	146	66
...læringsmiljø	59	14	14	49	136	49
...naturfag i opplæringen	68	14	22	49	153	37
...fremmedspråk i opplæringen	83	8	25	21	137	24
...flerkulturell opplæring	77	36	9	18	140	22
...mat, helse og fysisk aktivitet	85	11	7	15	118	27
...nynorsk i opplæringa	89	11	11	22	133	9
...kunst og kultur i opplæringen	70	10	10	20	110	10

Informasjonsmateriell og nyhetsbrev er den måten de fleste skolelederne oppgir at de har blitt kontaktet av sentrene på. Over halvparten av de som har blitt kontaktet av de ulike sentrene svarer at det har foregått på denne måten. Videre viser tabellen at en betydelig andel av de skolene som ble kontaktet forteller at det skjedde i forbindelse med prosjektdeltakelse. Dette gjelder i særlig grad de fem første sentrene i tabellen.

Tabell 9.13: I hvilken forbindelse kommunen/fylkeskommunen ble kontaktet av de ulike nasjonale sentrene.

Nasjonalt senter for	Gjennom	Nettverks- møter	Etter- og videre- utdanning	Prosjekt- deltakelse	Sum	N
	informasjons- materiell / nyhetsbrev					
	%	%	%	%	%	
...leseopplæring og leseforskning	50	22	42	64	178	36
...matematikk i opplæringen	70	41	41	52	204	27
...skriveopplæring og skriveforskning	54	25	42	71	192	24
...læringsmiljø	63	25	42	46	176	24
...naturfag i opplæringen	64	23	41	45	173	22
...fremmedspråk i opplæringen	56	38	19	38	151	16
...flerkulturell opplæring	72	44	44	56	216	18
...mat, helse og fysisk aktivitet	(83)	(17)	(17)	(33)	(150)	(6)
...nynorsk i opplæringa	(100)	(50)	(50)	(100)	(300)	(2)
...kunst og kultur i opplæringen	(100)	(17)	(0)	(0)	(117)	(6)

Også skoleeierne svar viser at informasjonsmateriell/nyhetsbrev og prosjektdeltakelse er de måtene flest har blitt kontaktet på av de nasjonale sentrene. For de fleste sentrene svarer halvparten eller mer at de har blitt kontaktet på begge disse måtene. Vi har satt tallene for de tre nederste sentrene i parentes, siden antallet som oppgir at de har blitt kontaktet av disse, og som svarer på spørsmålet, er svært lavt. Det betyr at hvert enkelt svar får stor betydning for den prosentvise svarfordelingen.

9.7 Oppsummering

Det er nå 10 nasjonale senter i Norge. De har nøkkelroller for å utvikle kvaliteten på opplæringen innenfor ulike områder. Sentrene skal blant annet utvikle og formidle gratis nettbaserte ressurser og støttemateriell. Videre skal sentrene bidra med støtte og veiledning for å styrke fagdidaktisk virksomhet og utvikling. Målgruppene for sentrenes arbeid i sektoren er skoleeiere, skoleledere og lærere. Sentrene har også oppgaver knyttet til barnehagefeltet.

Hensikten med spørringen er å få informasjon fra sektoren om kjennskap til og samarbeid med sentrene. Videre ønsker direktoratet å få vite i hvilken grad sentrene møter målgruppenes behov. Temaet ble undersøkt i 2012 og 2014, og svarene fra årets undersøkelse sammenliknes med disse.

Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning er de sentrene flest skoler har hatt kontakt med. Andelene som krysser av for at de har hatt kontakt med disse tre sentrene er svært lik i årets undersøkelse som i 2014. Generelt er det slik at når sentrene sorteres etter andelen som har hatt kontakt med dem så er rekkefølgen identisk i 2016 og i 2014. Det er ikke vesentlige endringer fra 2014 til 2016 i andelen som bruker de ulike sentrene.

Også for skoleeierne er det Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning som flest har hatt kontakt med. Sammenlikninger med 2014 viser at andelen skoleeiere som har hatt kontakt har økt for så å si for alle sentrene. Det innebærer at andelen skoleeiere som har hatt kontakt med minst ett senter har økt fra 66 prosent i 2014 til 81 prosent i 2016.

Andelen som har hatt kontakt med nasjonale senter er betydelig høyere blant de største skolene enn blant de minste. Tendensen er svært lik med det som ble funnet i 2012 og 2014. Også for skoleeierne er det sammenheng mellom innbyggertall og kontakt med sentrene. Andelen som har hatt kontakt er

klart høyere blant de største kommunene enn blant de små og mellomstore. Variasjonen etter innbyggertall var til stede også i 2012 og 2014. Imidlertid er forskjellene noe mindre i årets undersøkelse, samtidig som andelen som har hatt kontakt med minst ett senter er høyere for alle kommunistørrelser.

På spørsmål om formålet med kontakten er det Forespørsel om faglige ressurser/bruk av faglige ressurser og Kompetanseutvikling/etter og videreutdanning som får høyest tilslutning. Dette gjelder både for skoleledere og for skoleeiere, og er på linje med det som ble funnet i 2014.

Mange av skolelederne opplever at leveranser for de nasjonale sentrene lever opp til forventningene. Mellom 23 og 53 prosent av skolelederne krysser av for at leveransene fra de ulike nasjonale sentrene i stor grad svarer til forventningene. Også skoleeierne er jevnt over fornøyd med det de nasjonale sentrene leverer. Andelen som krysser av for i stor grad er på linje med det vi fant i 2014, samtidig som det er endringer for enkelte senter.

Skolenes bruk av sentrenes nettsted varierer betydelig mellom de ulike sentrene. Det er en klar sammenheng mellom andelen som svarer at de har hatt kontakt med de ulike sentrene, og andelen som svarer at de bruker sentrenes nettsted. Andelen som krysser av for at de bruker nettstedene ofte er noe høyere i årets undersøkelse enn i 2014. Forskjellene er betydelige for noen senter, mens den er liten til ubetydelig for andre.

I alt 37 prosent av skolelederne oppgir at de har blitt kontaktet av minst ett av de nasjonale sentrene. Blant skoleeierne er det 47 prosent som oppgir at de har blitt kontaktet av minst ett nasjonalt senter. Det er stor grad av overensstemmelse mellom hvilke sentre skolene og skoleeierne har hatt kontakt med og hvilke sentre de har blitt kontaktet av.

Referanser

- Gjerustad, C. og Waagene, E. (2015). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2015. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. NIFU: Rapport 42/2015.
- Gjerustad, C., Waagene, E. og Salvanes, K.V. (2015). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2014. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. NIFU: Rapport 3/2015.
- Vibe, N. (2012). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2012. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 21/2012.
- Vibe, N. (2012b). *Spørsmål til Skole-Norge 2011. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 5/2012.
- Vibe, N. og Lødding B. (2014). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2014. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. NIFU-rapport 26/2014.
- Vibe, N. og Sandberg, N. (2010). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2010. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Oslo, NIFU rapport 14/2010.

Vedlegg

Vedlegg 5.1: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med barnevern i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	4	9	23	26	39	306
	1 - 10 skole	4	9	24	24	39	119
	Ungdomsskole	3	19	36	28	14	97
	Videregående	7	8	29	20	37	93
Skolestørrelse	De minste	1	2	12	16	70	152
	De mellomstore	4	11	27	32	27	244
	De største	7	15	35	24	19	219
Landsdel	Oslo og Akershus	7	23	28	16	26	94
	Østlandet	4	13	31	25	28	166
	Sør- og Vestlandet	3	6	23	26	42	214
	Midt- og Nord-Norge	4	4	23	31	38	141
Innbyggertall	Under 3000	2	9	12	19	58	57
	3000 til 9999	3	8	22	22	45	121
	10.000 og mer	4	12	29	29	27	344
Alle		4	10	26	25	35	615

Vedlegg 5.2: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med sosialkontor i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	0	0	2	3	95	267
	1 - 10 skole	0	0	5	6	90	107
	Ungdomsskole	1	1	1	3	93	91
	Videregående	2	1	21	16	60	82
Skolestørrelse	De minste	0	0	1	5	94	133
	De mellomstore	0	0	3	4	92	224
	De største	1	1	11	7	79	190
Landsdel	Oslo og Akershus	1	0	9	10	80	81
	Østlandet	1	0	3	7	89	151
	Sør- og Vestlandet	1	1	6	3	90	192
	Midt- og Nord-Norge	0	1	6	4	89	123
Innbyggertall	Under 3000	0	0	0	10	90	49
	3000 til 9999	0	0	4	2	94	109
	10.000 og mer	0	0	3	3	93	307
Alle		1	0	5	5	88	547

Vedlegg 5.3: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med helsesøster i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måned	Én gang i måned	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	27	28	24	13	8	310
	1 - 10 skole	22	33	25	15	6	120
	Ungdomsskole	56	22	12	10	0	97
	Videregående	50	26	16	5	2	92
Skolestørrelse	De minste	6	22	28	28	17	156
	De mellomstore	31	34	24	9	1	244
	De største	57	24	13	4	2	219
Landsdel	Oslo og Akershus	50	25	18	5	2	94
	Østlandet	39	30	16	8	7	165
	Sør- og Vestlandet	29	26	24	16	6	216
	Midt- og Nord-Norge	25	29	26	15	6	144
Innbyggertall	Under 3000	5	26	33	26	9	57
	3000 til 9999	19	31	23	20	8	123
	10.000 og mer	40	27	20	9	5	347
Alle		34	28	21	12	6	619

Vedlegg 5.4: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med lege i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måned	Én gang i måned	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	0	0	2	10	89	286
	1 - 10 skole	0	4	4	11	81	115
	Ungdomsskole	0	5	10	24	61	93
	Videregående	3	8	25	20	44	91
Skolestørrelse	De minste	0	2	4	8	86	143
	De mellomstore	0	1	7	16	76	232
	De største	1	5	11	15	69	210
Landsdel	Oslo og Akershus	0	4	13	13	71	86
	Østlandet	1	3	7	12	76	162
	Sør- og Vestlandet	0	3	6	16	75	203
	Midt- og Nord-Norge	1	2	5	13	80	134
Innbyggertall	Under 3000	0	4	2	7	87	54
	3000 til 9999	0	0	4	11	85	115
	10.000 og mer	0	2	4	14	79	325
Alle		1	3	7	14	76	585

Vedlegg 5.5: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med BUP i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	1	1	23	30	46	305
	1 - 10 skole	1	3	19	32	45	120
	Ungdomsskole	6	11	24	25	33	99
	Videregående	4	18	37	17	24	93
Skolestørrelse	De minste	0	2	9	17	72	153
	De mellomstore	1	2	27	31	39	244
	De største	5	12	32	31	20	220
Landsdel	Oslo og Akershus	5	13	31	25	27	94
	Østlandet	2	2	28	31	37	167
	Sør- og Vestlandet	2	6	18	29	46	213
	Midt- og Nord-Norge	1	4	25	25	46	143
Innbyggertall	Under 3000	2	2	11	21	64	56
	3000 til 9999	1	1	15	22	62	121
	10.000 og mer	2	4	27	33	33	347
Alle		2	6	25	28	40	617

Vedlegg 5.6: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med psykolog i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	1	0	8	13	78	290
	1 - 10 skole	0	2	10	18	71	113
	Ungdomsskole	1	8	10	21	59	98
	Videregående	8	17	27	13	35	92
Skolestørrelse	De minste	1	1	7	8	83	142
	De mellomstore	2	1	9	18	70	236
	De største	2	10	17	17	54	215
Landsdel	Oslo og Akershus	3	9	18	15	55	91
	Østlandet	2	2	7	16	74	161
	Sør- og Vestlandet	1	5	13	16	66	206
	Midt- og Nord-Norge	2	4	11	13	69	135
Innbyggertall	Under 3000	0	2	10	6	82	50
	3000 til 9999	2	1	5	14	78	120
	10.000 og mer	0	3	10	18	70	331
Alle		2	5	12	15	67	593

Vedlegg 5.7: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med fysioterapeut i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	2	8	13	17	60	295
	1 - 10 skole	4	5	12	17	62	114
	Ungdomsskole	3	7	5	13	72	93
	Videregående	2	8	7	14	69	90
Skolestørrelse	De minste	1	5	8	13	73	146
	De mellomstore	3	8	10	16	63	235
	De største	3	7	13	18	59	211
Landsdel	Oslo og Akershus	5	10	11	18	56	89
	Østlandet	5	7	13	15	61	162
	Sør- og Vestlandet	1	6	8	17	68	205
	Midt- og Nord-Norge	2	7	10	15	66	136
Innbyggertall	Under 3000	0	4	15	16	66	55
	3000 til 9999	3	10	10	15	64	116
	10.000 og mer	3	6	11	17	62	331
Alle		3	7	11	16	64	592

Vedlegg 5.8: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med PPT i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	18	19	38	18	6	310
	1 - 10 skole	20	25	33	20	2	120
	Ungdomsskole	32	31	30	5	1	99
	Videregående	46	17	24	8	5	93
Skolestørrelse	De minste	7	9	35	34	15	158
	De mellomstore	26	27	36	10	2	245
	De største	37	27	30	6	0	219
Landsdel	Oslo og Akershus	39	35	21	5	0	92
	Østlandet	23	23	34	16	4	168
	Sør- og Vestlandet	20	19	37	17	7	219
	Midt- og Nord-Norge	26	18	36	16	4	143
Innbyggertall	Under 3000	12	18	32	30	9	57
	3000 til 9999	19	19	34	22	7	124
	10.000 og mer	24	25	37	12	3	348
Alle		25	22	34	15	4	622

Vedlegg 5.9: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med NAV i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	0	1	6	14	79	289
	1 - 10 skole	3	0	2	11	85	113
	Ungdomsskole	1	0	5	11	83	94
	Videregående	12	9	20	28	32	91
Skolestørrelse	De minste	1	0	5	9	86	142
	De mellomstore	1	0	8	17	74	237
	De største	6	5	8	17	64	208
Landsdel	Oslo og Akershus	2	5	8	18	67	89
	Østlandet	4	1	5	14	77	159
	Sør- og Vestlandet	2	1	5	17	76	205
	Midt- og Nord-Norge	2	3	13	12	70	134
Innbyggertall	Under 3000	0	0	2	11	87	53
	3000 til 9999	1	0	7	10	82	117
	10.000 og mer	1	1	5	14	80	326
Alle		3	2	7	15	73	587

Vedlegg 5.10: Omtrent hvor ofte samarbeidet skolen med Andre i løpet av det siste skoleåret (2015-2016)? Prosentvis svarfordeling, etter skoleslag, skolestørrelse, landsdel og innbyggertall.

		Flere ganger i uken	Én gang i uken	To til tre ganger i måneden	Én gang i måneden	Sjeldnere enn en gang per måned	N
Skoleslag	Barneskole	1	3	5	8	84	110
	1 - 10 skole	8	3	8	10	73	40
	Ungdomsskole	11	3	24	5	58	38
	Videregående	7	7	7	11	67	27
Skolestørrelse	De minste	2	2	0	5	91	56
	De mellomstore	4	4	6	11	74	90
	De største	7	3	20	7	62	69
Landsdel	Oslo og Akershus	4	4	15	4	74	27
	Østlandet	3	2	8	10	77	60
	Sør- og Vestlandet	6	5	9	9	71	79
	Midt- og Nord-Norge	4	2	6	8	80	49
Innbyggertall	Under 3000	0	0	6	11	83	18
	3000 til 9999	4	4	6	6	80	49
	10.000 og mer	5	3	11	8	74	121
Alle		5	3	9	8	75	215

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no